Mİ‘RÂCİYYE

MUHAMMED İZZEDDİN DOĞANHİSARÎ’NİN

BESTELİ Mİ‘RÂCU’N-NEBİ’Sİ

Prof. Dr. Hüseyin AKPINAR

KONYA-2025

ÖNSÖZ

Konya'nın Doğanhisar ilçesinde doğan ve Konya, İstanbul, Şam, Kahire gibi çeşitli yerlerde aldığı uzun bir eğitim hayatından sonra burada kurduğu Hisar Medresesi'nde müderris olarak hizmet eden Muhammed İzzeddin Doğanhisarî, dinî ilimlere dair birçok kitap ve risâle yazmıştır. Bu kitap ve risâlelerin birçoğu kaybolsa da mevlid, mi'râciyye ve kasideleri günümüze ulaşmıştır. El yazısıyla yazıp bir öğrencisine verdiği mevlid nüshasında şu ifadeler yer almaktadır; "Doğanhisar kasabasında cümlesi bir ağızdan mevlid okuyan kırk kızın beşincisi Hâfız Osman Efendi kerimesi Aişe hanımefendiye". Kendisinin sıklıkla merasimlerde okuduğu ve 40 talebesine öğrettiği *Mevlid-i Efdâl* ve kasideleri, 1939 yılında vefatından sonra talebeleri tarafından Doğanhisar ve çevresinde icra edilmeye devam etmiştir. Muhammed İzzeddin Doğanhisarî'nin birinci dereceden talebelerinin vefatından sonra unutulmayla yüz yüze gelen *Mevlid-i Efdâl* ve kasideleri, 1980'li yıllardan itibaren Ahmet Râsih Uslu (ö. 2008) tarafından ihya edilmiş, talebeler yetiştirerek manzumelerin okunması yönünde onları teşvik etmiştir.

Muhammed İzzeddin Doğanhisarî'nin *Mevlid-i Efdâl* ve kasideleri ile ilgili olarak 2013 yılından itibaren başladığımız derleme, notaya alma ve beste çalışmaları, konser (2014), albüm (2015), makale (2018), kitap çalışması (birinci baskı: 2020, ikinci baskı: 2023) ve uluslararası sempozyum bildirisi (2023) ile sonuçlanmıştır. Bu çok yönlü çalışmalarla beraber 2022'den itibaren her yıl Doğanhisar Belediyesi ve İlçe Müftülüğü'nün iş birliğiyle düzenlenen Mevlid-i Efdâd ve Kasidelerin müzikal olarak öğretildiği kurslar verilmekte ve dönemin Belediye Başkanı, emekli öğretmen Süleyman Pekmez'in öncülüğünde başlatılan "Geleneksel Gölcük Mevlid Akşamları" programı düzenlenmektedir.

Geldiğimiz noktada Muhammed İzzeddin Doğanhisarî'nin *Mi'râcu'n-Nebi* adlı manzumesi üzerinde bir çalışmanın gerekliliği ortaya çıkmıştır. Zira 2013 yılından bu yana çalışmalarımızı yürütürken kendisinden istifade ettiğimiz Doğanhisar İmam Hatip Lisesi emekli müdürü Hamit Turanalp, Muhammed İzzeddin Doğanhisarî'nin *Mi'râciyyesi*'nin *Mevlid-i Efdâl*'in nağmeleriyle aynı olduğunu, bunun da notaya alınıp mi'râc gecelerinde okunmasının uygun olacağını ifade etmiştir. Doğanhisar'da Hacı İzzet Hoca olarak bilinen Muhammed İzzeddin Büyükdoğan hakkında yıllardır araştırma yapan emekli öğretmen Orhan Gündüz'ün de *Mi'râciyye*'nin notaya alınması hususunu teyit etmesi ve Prof. Dr. Halil Selçuk Biricik'in teşvikleriyle "Besteli

Mi'râciyye" çalışmamız, tevafuk olarak 2025 yılı ocak ayında mi'râc gecesinde başlamıştır.

Muhammed İzzeddin Doğanhisarî'nin *Mi'râcu'n-Nebi* adlı manzumesi, Osmanlı Türkçesi el yazısıyla müstakil bir nüsha halindedir. Orhan Gündüz'ün gayret ve çabaları, Prof. Dr. Halil Selçuk Biricik ve Prof. Dr. Emine Yeniterzi'nin tashih ve katkılarıyla Doğanhisarî'nin Mi'râcu'n-Nebi, Mevlid manzumeleri ve 40 kasidesi bir arada *Muhammed İzzeddin Doğanhisârî'nin Mevlid ve Kasideleri* adıyla 2018 yılında Konya Büyükşehir Belediyesi'nin katkılarıyla bir kitap halinde yayınlanmıştır. Bir kaynak ve külliyat niteliğindeki bu kitabın "Mi'râcu'n-Nebi" bölümünden faydalanılarak elinizdeki eser oluşturulmuştur.

Muhammed İzzeddin Doğanhisârî'nin "Dünyada misli yoktur, şimdiye kadar böyle şiir vaki olmadı, bu şiirler kerametir, Allah bu şaire ikram ve ihsan buyurdu" şeklinde ifade ettiği ve bir sadaka-yı câriye olarak insanların istifadesine sunduğu "Mi'râcu'n-Nebi" manzumesi, tarafımızca notaya alınarak mi'râc gecelerinde okunmak üzere müstakil bir kitap haline getirilmiştir. Bu kitabı yayınlamak suretiyle ilçenin dinî ve millî kültürüne katkı sağlayan Doğanhisar Belediye Başkanı sayın Ali Öztoklu'ya, her zamanki gibi özveriyle kitabın dizgisini yapan Mehmet Emin Çoban'a ayrı ayrı teşekkür ederim. Dinî Türk Mûsikîsi alanındaki bu önemli eserin istifadeli olmasını temenni ederim.

08.05.2025/Şanlıurfa

Prof. Dr. Hüseyin AKPINAR

İÇİNDEKİLER

ÖNSÖZ ... i

İÇİNDEKİLER ... iii

TAKDİM ... v

GİRİŞ ... 1

MUHAMMED İZZEDDİN DOĞANHİSARÎ'NİN HAYATI VE ESERLERİ ... 11

A. HAYATI ... 11

B. ESERLERI ... 15

1. **Mevlidler** ... 16

a. **A'zamu'n-Niam** ... 16

b. **Ekmelü'n-Niam** ... 17

c. **Efdalü'n-Niam** ... 17

d. **Ecmelü'n-Niam** ... 18

2. **Manzumeler** ... 19

a. **Tevhid (Allah Teâlâ'nın Varlığı ve Birliği)** ... 19

b. **Nübüvvet (Peygamberler ve Hz. Muhammed)** ... 21

c. **Kitab (Kur'ân-ı Kerîm)** ... 22

d. **İslâm Dini** ... 22

e. Yağmur Duâsı ... 22

f. Ramazan Kasîdesi ... 23

g. Mi'râcu'n-Nebî/Mi'râciyye ... 24

MUHAMMED İZZEDDİN DOĞANHİSARÎ'NİN Mİ'RÂCİYYE'Sİ ... 27

MUKADDİME-İ Mİ'RÂCU'N-NEBİ ... 29

Mİ'RÂCU'N- NEBİ'YE GİRİŞ ... 30

FASL-I EVVEL ... 47

FASL-I SÂNİ ... 67

FASL-I SÂLİS ... 87

FASL-I RÂBİ' ... 103

SONUÇ ... 117
KAYNAKÇA ... 121
SÖZLÜK ... 125
MEVLİDİN ORİJİNAL (OSMANLICA) METNİ ... 131

TAKDİM

Doğanhisar, Osmanlı döneminde bünyesinde bulunan medreselerle bir eğitim merkezi konumunda olmuştur. O yıllarda Doğanhisar'da beş adet medrese bulunmaktaydı: Halil İbrahim Hoca Medresesi, Sandıkzade Ahmet Efendi Medresesi, Tokluoğlu Medresesi, Hacı İzzet Hoca (Hisar) Medresesi ve Feyzullah Efendi Medresesi. Hacı İzzet Hoca (Hisar) Medresesi'nin kurucusu, Doğanhisar'ımızın manevi mimarlarından Muhammed İzzeddin Doğanhisarî Hazretleri, 1869 yılında Doğanhisar'da doğmuştur. Mısır'da ilim tahsil ettiği sıralarda "muhaddis" unvanı almış ve Doğanhisar'a dönerek irşad faaliyetlerine medresesinde devam etmiştir. 1924 yılında, Tevhid-i Tedrisat Kanunu'nun ilanından kısa bir süre sonra tüm medreseler gibi Hacı İzzet Hoca Medresesi de kapatılmıştır.

Muhammed İzzeddin Doğanhisarî Hazretleri medreseler kapatıldıktan sonra da kendisini ilme adamaya devam etmiş ve yazmış olduğu eserlerle Allah'ı, Peygamberi ve tevhid inancını anlatmaya çalışmıştır. İnsanları Allah ve Ahiret gününe iman açısından bilgilendirmek ve yetişen kuşakları ihya etmek için gayret göstermiştir. Bu gayesine ulaşabilmek için Peygamberimiz Hazreti Muhammed'i anlatan dört veladet mevlidi, iki mi'râc mevlidi ve çeşitli konularda onlarca kaside yazmış, çoğaltmış, bestelemiş, okumuş ve bu eserleri kendisi gibi okuyacak insanlar yetiştirmiştir. Muhammed İzzeddin Doğanhisarî Hazretleri, dünya hayatına perestiş etmeden kerpiçten bir evde mütevazı bir hayat sürmüş ve Doğanhisar'da hastalanınca tedavi için götürüldüğü Konya'da 1939 yılında vefat etmiştir. Kabri Üçler Mezarlığında Konyalı meşhur âlim Hacı Veyis Efendinin kabrinin güney tarafında ve Hacıveyiszade Mustafa Kurucu Efendinin kabrinin de ayakucundadır.

Son devir ulemasından olan Muhammed İzzeddin Doğanhisarî Hazretleri'nin hayatı ve eserleri hakkında 2010 yılında başlayan çalışmalar hâlen devam etmektedir. Doğanhisar İmam Hatip Lisesinden öğrencim olan Harran Üniversitesi öğretim üyesi Prof. Dr. Halil Selçukbiricik ve yine öğrencilerimden olan emekli İngilizce öğretmeni, Araştırmacı Yazar Orhan Gündüz, Muhammed İzzeddin Doğanhisari Hazretleri'nin kaleme aldığı mevlidleri araştırmış ve benden Osmanlı Türkçesi yönüyle destek alarak Doğanhisari Hazretleri'nin mevlidlerini içeren ve Konya Büyükşehir Belediyesi tarafından basılmış bir esere imza atmışlardır. Selçukbiricik ve Gündüz, daha sonra yine Harran Üniversitesi öğretim üyelerinden Prof. Dr. Hüseyin Akpınar'a Doğanhisari Hazretleri hakkında bilgi vermişler ve kendisinin Doğanhisar'a gelerek bu mevlidleri bilen ve makam eşliğinde okuyan halktan kişilerle tanışmasına ve

mevlidlerin kayda alınmasına önayak olmuşlardır. Prof. Dr. Hüseyin Akpınar, 2014 yılında Konya Büyükşehir Belediyesinin organize ettiği Muhammed İzzeddin Doğanhisari Hazretleri'ni Anma Programına kendi ekibiyle birlikte Şanlıurfa'dan gelerek Doğanhisari Hazretleri'nin mevlid ve kasidelerini icra etmiştir. Yine Konya Büyükşehir Belediyesinin destekleriyle "Muhammed İzzeddin Doğanhisari'nin Mevlid ve Kasideleri" adıyla prestij bir albüm çıkarmış, Doğanhisari Hazretleri'nin en faziletli mevlid olarak nitelendirdiği "Mevlid-i Efdal"ini ve "Miraciye" adındaki eserini notalara dökmüş ve kitaplaştırmıştır. Daha sonra "Besteli Mevlid-i Efdal" başlığıyla ilmi bir makale yazarak Doğanhisari'nin eserlerini akademik camianın gündemine taşımıştır. Doğanhisar Gölcük mesire alanında "Gölcük Mevlid Akşamları" serlevhasıyla yapılan, "Muhammed İzzeddin Doğanhisari Hazretleri'ni Anma ve Anlama Programı"na katılarak mevlid okuma konusunda kurs verdiği Doğanhisar İmam Hatip Lisesi öğrencilerinden oluşan bir grupla birlikte Doğanhisari Hazretleri'nin mevlid ve kasidelerini icra etmiştir. Bu faaliyete Doğanhisar halkı büyük bir teveccüh göstermiş ve icra edilen mevlid, katılımcılar nezdinde büyük beğeni toplamıştır. Program sonrasında katılımcılar, programın sonraki yıllarda da devam etmesi konusunda isteklerini ifade etmişler ve daha sonra Doğanhisar Belediye Meclisi tarafından etkinliğin her yıl düzenli olarak gerçekleştirilmesi karara bağlanmıştır. Ayrıca Prof. Dr. Hüseyin Akpınar'a Doğanhisar'ın kültür hayatına yaptığı katkılar sebebiyle fahri hemşehrilik beratı verilmiştir.

Prof. Dr. Hüseyin Akpınar'ı bütün bu çalışmalarından dolayı kutluyor, emekleri için kendisine teşekkür ediyorum. Rabbimden ömrünü hayırlı ve bereketli eylemesini ve bir bilim insanı olarak insanlık adına yapacağı bütün çalışmalarda yardımcısı olmasını canıgönülden diliyorum.

Hamit TURANALP

Doğanhisar İmam Hatip Lisesi Emekli Müdürü

GİRİŞ

Sözlükte "yukarı çıkmak, yükselmek" anlamındaki urûc kökünden türemiş bir ism-i âlet olan mi'râc kelimesi, "yukarı çıkma vasıtası, merdiven" demektir. Terim olarak ise Peygamberimiz Hz. Muhammed'in (s.a.v.) göğe yükselişini ve Allah katına çıkışını ifade etmektedir. İslâmî kaynaklarda genellikle ele alındığı şekliyle mi'râc hadisesi iki safhada meydana gelmiştir. Resûl-i Ekrem'in bir gece Mescid-i Harâm'dan Mescid-i Aksâ'ya yaptığı yolculuğa isrâ, oradan göklere yükseltilmesine mi'râc denilmiştir. Literatürdeki bu ayırım her iki terimin naslarda zikredilmesinden ileri gelmektedir. Kur'ân-ı Kerim'de, "Bir gece, kendisine bazı âyetlerimizi gösterelim diye kulunu (Hz. Muhammed'i) Mescid-i Haram'dan çevresini mübarek kıldığımız Mescid-i Aksâ'ya götüren Allah eksikliklerden münezzehtir. O, gerçekten işitendir, görendir."[1] şeklinde beyan edilmektedir. Ayrıca Necm sûresinin ilk âyetlerinde de bu mûcizeye işaret edilmektedir. "Araları iki yay aralığı kadar, hatta belki daha da yakın olmuştur. Allah o anda kulu Muhammed'e vahyedeceğini vahyetmiştir. Muhammed'in gözünün gördüğünü gönlü yalanlamadı."[2] Mi'râc kelimesi Kur'ân'da geçmemekle birlikte çoğul şekli olan meâric "yükselme dereceleri" manasında Allah'a nispet edilmektedir.[3] Ayrıca "merdiven" anlamında meâric bir âyette ve urûc kökünden türemiş fiiller çeşitli âyetlerde yer almaktadır. Türkçede ise mi'râc kelimesiyle hem gece yolculuğu (isrâ) hem de arş-ı a'lâya yükseliş (mi'râc) olmak üzere her ikisi de kastedilmektedir.[4] İsrâ ve mi'râc mûcizesi, tefsirlerde, sahih hadis kitaplarında[5] ve bunlara bağlı olarak siyer kaynaklarında[6] detaylı rivayetler bulunmaktadır. Mi'râc'da Hz. Peygamber'e Bakara sûresinin son âyetlerinin

---

[1] İsrâ 17/1.
[2] Necm 53/9-11.
[3] Meâric 70/3.
[4] Salih Sabri Yavuz, "Mi'râc", *Diyanet İslâm Ansiklopedisi*, Cilt: 30, s. 132.
[5] Bekir Tatlı, *Kütüb-i Sitte'de İsrâ ve Mi'râc Hadîsleri*, (Yüksek Lisans Tezi), Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul 2000.
[6] Rahime Yılmaz, "Siyer Kitaplarında Mi'râc Mûcizesinin Ele Alınması", *Hadis ve Siyer Araştırmaları*, Cilt: II, Sayı: 1, 2016.

vahyedilmiş, "mü'minin mi'râcı" ve "iki gözümün nuru" diye nitelendirdiği beş vakit namazın[7] farz kılınmış olması, Hz. Muhammed'in "ruh mea'l-cesed" mi'râcı yanında tasavvufî anlamda kişinin manevî tekâmülü ve can mi'râcı olarak da değerlendirilmektedir.[8] Hz. Peygamber'in hediye olarak getirdiği namaz, bizatihi bir mi'râc hadisesidir. Dinî, tarihî, mukayeseli dinler tarihi, felsefî, edebî, kültürel, folklorik gibi pek çok alana açılımı olan, çok boyutlu mi'râc mûcizesi, tasavvufta peygamberden örnek alarak her ferdin kendi maddesel sınırlılık âleminden ruhanî özgürlük tarafına doğru yapacağı dikey yolculuğun, seyr ü sülûkun adı olarak kabul edilmektedir.[9]

Peygamberimiz Hz. Muhammed'e (s.a.v.) duyulan sevgi, özlem ve hasretin bir ifadesi olarak Türk edebiyatında pek çok manzume yazılmıştır. Hz. Peygamber sevgisi ve ona olan bağlılık, saadet asrından günümüze kadar sanat, edebiyat, tarih gibi geniş bir yelpazede dikkate değer bir literatür oluşmasına zemin hazırlamıştır. Hz. Peygamber'i metheden na't, isim ve sıfatlarını serdeden esmâ-i nebi, dünyayı teşrifini anlatan mevlid, kelimelerle portresini yaparak vücud-u nebiyi tarif eden hilye, hadis-i şerifleri hayatımıza düstur edinmemizi hedefleyen hadis tercümeleri (kırk hadis), hayatını anlatan siyer ve mûcizeleri içinde farklı bir öneme sahip olan mi'râc olayını anlatan Mi'râciyye/ Mi'râc-nâme/Mi'râcu'n-Nebi türü eserler, hep bu sevginin ürünleridir.

Mevlid ve mi'râciyye manzumelerinin birer Dinî Mûsikî formu olarak icra edilmesi, bunların Allah ve peygamber sevgisini göstermeye ve harekete geçirmeye elverişli, en heyecanlı ve etkili birer vâsıta olması açısından son derece önemlidir. Mevlid ve mi'râciyye formları, oldukça faydalı ve İslâm'a ait güzel birer âdet; İslâm'ın

---

[7] Muhammed Abdurrauf el-Münâvî, *Feyzü'l-Kadîr Şerhu'l-Câmii's-Sağîr*, Mektebetü't-Ticâriyye, Mısır, 1356, C. IV, s. 248, Hadis no: 5187.

[8] Melek Dikmen, "Son Müstakil Mi'râciyyelerden Biri: Mehmed Bahâeddin ve Mi'râciyyesi", *EKEV Akademi Dergisi*, Yaz 2016, Yıl: 20, Sayı: 67, s. 241.

[9] Mahmud Erol Kılıç, "Miracın Tasavvufî Boyutu", *Osmanlı Kültür Ortamında Miraç ve Yolculuk Durakları: Edebiyatta, Müzikte ve Resimli Elyazmalarında Miraç ve İslam'ın Üç Kutsal Şehri,* editörler: Ayşe Taşkent ve Nicole Kançal-Ferrari, İstanbul 2021, Cilt: 1, s. 165-169.

toplum hayatının gayet latîf, parlak, tatlı bir sohbeti, îmân hakikatlerinin hatırlatılması için en hoş ve şirin bir ders[10] olarak değerlendirilmektedir.

Hz. Muhammed'in peygamberliğinin on üçüncü senesi olan 621 yılında, Recep ayının 27. gecesinde meydana gelen mi'râc hâdisesi, başta tefsirler ve hadis-i şerifler[11] olmak üzere çeşitli kaynaklarda ayrıntılı olarak anlatılmaktadır. Arap, Acem ve Türk edebiyatlarında Hz. Peygamber için yazılan şiirlerin ve müstakil eserlerin sayısı oldukça fazladır.[12] Bu bağlamda mi'râc hadisesi de edebî eserlere bir hayli te'sir etmiş,[13] İslâm medeniyeti içinde yer alan milletlerin edebiyat, şiir, mûsikî, minyatür ve hat sanatlarına[14] konu olmuş ve mi'râciyye veya mi'râc-nâme adı altında Arap, İran ve Türk edebiyatlarında çok sayıda manzum eser vücuda getirilmiştir.[15] Klâsik Türk Edebiyatı'nda "mi'râc mûcizesi"ni konu alan edebî türe, mi'râc kelimesinin sonuna Arapça iyelik eki getirilerek "mi'râcla ilgili" anlamında "Mi'râciyye"[16] veya Farsça "yazılmış şey" anlamındaki "nâme" eki getirilerek Mi'râc-nâme[17], mi'râciyye okuyanlara da "mi'râchân" ismi verilmiştir.[18] Kısaca Klâsik Türk Edebiyatı'nda bir türe isim olan mi'râciyye, aynı şekilde Dinî Türk Mûsikîsi'nde de bir form için kullanılmaktadır.

Mi'râc, Halk Edebiyatı'nda da çokça işlenmiş olduğu için bazı şairler bu konuda şiirler yazmışlardır.[19] Tasavvufî yolların ekserisinde benimsenen mi'râciyye veya mi'râc-nâmeye mukabil Alevî-Bektaşî geleneğinde "miraçlama" adıyla hem edebî bir tür hem de bir mûsikî formu bulunmaktadır.[20] Miraçlama, Hz. Peygamber'in mi'râc

---

[10] Said Nursî, *Mektûbât*, (Envar Neşriyat), İstanbul 1992, s. 307.
[11] Tatlı, *Kütüb-i Sitte'de İsrâ ve Mi'râc Hadîsleri*, s. 72-80, 105-121.
[12] Ali Yörür, "Çerkeşîzâde Mehmed Tevfik Efendi'nin Mi'râciye'si", *HİKMET - Akademik Edebiyat Dergisi*, Yıl: 4, Sayı: 8, Bahar 2018, s. 230.
[13] Âmil Çelebioğlu, *Eski Türk Edebiyatı Araştırmaları*, İstanbul 1998, s. 358.
[14] Mustafa Uzun, "Mi'râciyye", *Diyanet İslam Ansiklopedisi*, Cilt: 30, s. 135-139.
[15] Ali Fuat Bilkan, "Nâbî'nin Mi'râc-nâme'si", *Divan Edebiyatı Araştırmaları Dergisi 1*, İstanbul 2008, s. 1.
[16] https://lugatim.com/s/MÎRÂCİYE, 8.01.2025.
[17] https://lugatim.com/s/MÎRÂÇNÂME, 8.01.2025.
[18] Fatih Koca ve Ahmet Hakkı Turabi, "Türk Din Mûsikîsi Formları", *Türk Din Mûsikîsi*, Ankara 2018, s. 102.
[19] Mehmet Nazmi Özalp, *Türk Mûsikîsi Beste Formları*, Ankara 1992, s. 46.
[20] Muhammed Avşar, "Hamdullah Çelebi'nin Miraçlaması Merkezinde, Miraçlamaların Alevi ve Bektaşi Geleneğindeki Yeri: Tokat Örneği", *Türk Kültürü ve Hacı Bektaş Veli Araştırma Dergisi*, (Haziran 2024), Sayı: 110, s. 87; Melisa Öztürk, Anadolu Alevîliğinde Ocaklar ve Baba Mansur Ocağı'nın İnançsal Müzik Pratikleri: Sivas-Zara Örneği, Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, (Basılmamış Yüksek Lisans Tezi), İstanbul 2018, s. 13.

mûcizesi ile ilgili âyetlerin ve hadis-i şeriflerinin tarihî süreçte değişen siyasî ve kültürel şartlarla bağlantılı olarak dinî söylemlerin taşıyıcısı ve aktarıcısı olan çeşitli mi'râc menkıbelerinin ortaya çıktığı ifade edilmektedir.[21] Mi'râciyye, mi'râc-nâme ve miraçlamadan ayrı olarak hece vezniyle yazılmış mi'râc ilâhîleri de mevcuttur.[22]

Şairler, müstakil olarak manzum mi'râciyye veya mi'râc-nâme yazdıkları gibi divan, mesnevî, kaside ve mevlid metinlerinin içinde de mi'râc ile ilgili bir bölüme yer vermişlerdir. Meselâ; Süleyman Çelebi (ö. 1421) *Vesîletü'n-Necât* adlı mevlid manzumesinin içerisinde mi'râc olayına yer vermiş, "Mi'râcu'n-Nebi" başlığı altında konuyu ele almıştır. Mi'râciyyeler, halka Hz. Peygamber'i anlatmak ve öğretmek için güzel bir fırsat ve vesile olarak görülmüş, mi'râciyye ile bir taraftan Hz. Peygamber sevgisi pekiştirilirken öte taraftan "Namaz mü'minin mi'râcıdır"[23] hadis-i şerifinden hareketle namaz konusu işlenerek halkın namaz kılma konusunda özel bir hassasiyet geliştirmesine katkıda bulunulmuştur.[24] Müellifler yazdıkları konunun mûcize olmasından dolayı menkıbevî ve sanatlı bir dil kullanma eğiliminde olmuşlardır. Arap ve Fars edebiyatlarından çok daha fazla Türk edebiyatında mi'râciyye veya mi'râc-nâme türünde eserlere rastlanmaktadır. Anadolu sahasında yazılmış divânlarda yer alan manzum mi'râc-nâmeler konusunda yapılan çalışmalarda tespit edilen eserlerin en eskisi, XV. yüzyıla aittir. Bu da mi'râciyyelerin XV. yüzyıldan itibaren bir şiir türü olarak gelişmeye başladığını göstermektedir. İlk mi'râciyye, XV. yüzyılın başlarında Ahmedî (ö. 1412) tarafından yazılmıştır. Ahmedî'nin mi'raciyyesi[25] *İskendernâme* adlı eserindeki mevlid bölümünde yer almaktadır.[26] Bundan sonra hem divanlar ve mesnevîler içinde hem de müstakil olarak mi'râciyye kaleme alma geleneği, artarak devam etmiştir. Hatta XVII. ve XVIII. asırlarda hemen her şairin divanında bir ya da

---

[21] Ertuğrul Ertekin, "Miraçta Aslan Suretinde Ali Menkıbesi ve Görsel Kültüre Yansıması: Hatâyî Mi'râçlaması Üzerinden Bir Okuma", *Osmanlı Kültür Ortamında Mi'râc ve Yolculuk Durakları: Edebiyatta, Müzikte ve Resimli Elyazmalarında Miraç ve İslam'ın Üç Kutsal Şehri,* editörler: Ayşe Taşkent ve Nicole Kançal-Ferrari, İstanbul 2021, Cilt: 1, s. 362.

[22] Çelebioğlu, *Eski Türk Edebiyatı Araştırmaları,* s. 358.

[23] Suyûtî, *Şerhu İbn Mâce*, I, 313; Fahreddin Râzî, *et-Tefsîru'l-Kebîr*, C: 1, s. 226; Âlûsî, *Rûhu'l-Meânî*, C: 10, s. 453.

[24] İsmail Güleç, "Nâyî Osman Dede'nin Mi'râciyyesiyle Süleyman Çelebi'nin Mevlid'i Arasındaki Farklılıklar ve Benzerlikler*", Lıttera Turca Journal of Turkish Language and Literature,* Yaz 2023, Cilt: 9, Sayı: 3, s. 577.

[25] Ahmedî'nin Mi'râc-nâme'si için bkz. Mehmet Arslan, *Manzum Mi'râc-name ve Mi'râciyyeler*, Sivas 2019, Cilt: 1, s. 46-72

[26] Günay Kut, "Ahmedî", *Diyanet İslam Ansiklopedisi*, İstanbul 1989, Cilt: 2, s. 166.

birkaç mi'râciyyenin mevcut olduğu görülmektedir.[27] Çoğu Osmanlı döneminde yetişen edip ve şairlerin şaheserleri olan mi'râciyyeler, değişik kalemlerle işlenmiş, kabiliyet, aşk ve his gücünün birleşimi ile muhtelif kalıplarda şekillenerek Hz. Peygamber sevgisini simgeleyen eserlerdir.[28]

Klasik Türk Edebiyatı'nda mi'râciyye kaleme almak yaygın bir durum olduğundan dolayı, edebiyatımızda mi'râciyyeler hakkında bir hayli çalışma yapılmış, makaleler, kitaplar, tezler hazırlanmış, bildiriler sunulmuştur.[29] Esasen bu türü temsil eden eserlerin daha ziyade müstakil manzum eserler olduğunu belirtmek gerekir. Dolayısıyla mi'râcnâme veya mi'râciyye türünün en önemli özelliği, müstakil bir eser hüviyetinde olmasıdır.[30] Yapılan kapsamlı bir çalışmada[31] Anadolu sahasındaki tespit edilebilen mi'râciyye veya mi'râc-nâme başlıklı eserler beş grupta incelenmiştir; 1- Müstakil Mi'râciyye veya Mi'râc-nâmeler; Yapılan araştırmada 21 müstakil mi'râciyye veya mi'râc-nâme tespit edilmiş olup alfabetik olarak müellif isimlerine göre yer almaktadır. Müstakil mi'râciyye veya mi'râc-nâmelerin beyit sayısı, 45 beyit ile 1683 beyit arasında değişmektedir. 2- Divanlardaki Mi'râciyyeler; 92 şairin divanında mi'râciyye olduğu tespit edilmiş olup bazı şairlerin divanında birden fazla mi'râciyye manzumesinin olduğu görülmüştür. Bu kapsamda 105 mi'râciyye manzumesine ulaşılmıştır. Mi'râc-nâmelerin XVI. yüzyıldan itibaren divânların muhtevâsına dahil edildiği ve diğer şiir türleri kadar rağbet gördüğü anlaşılmaktadır. 3- Mesnevîlerdeki Mi'râciyyeler; Araştırmada 61 şaire ait 81 mesnevîde mi'râciyye bölümü tespit edilmiştir. Mesnevîlerdeki mi'râciyye bölümleri çoğunluğu yüz beyit civarında olmakla beraber bin beyitlik mi'râciyyeler de bulunmaktadır. 4- Mevlidlerdeki Mi'râciyyeler; Çalışmada ulaşılabilen 90 mevlid manzumesinden 39 şaire ait mevlidin mi'râciyye bölümünün olduğu tespit edilmiştir. Mevlidlerdeki mi'râciyyelerin beyit sayısı da genel olarak yüz beyti pek geçmezken bunlar arasında günümüze kadar

[27] Melek Dikmen, "Son Müstakil Mi'râciyyelerden Biri: Mehmed Bahâeddin ve Mi'râciyyesi", *EKEV Akademi Dergisi*, Yaz 2016, Yıl: 20, Sayı: 67, s. 240.
[28]Tatlı, *Kütüb-i Sitte'de İsrâ ve Mi'râc Hadisleri*, s. 30-31.
[29] Emrah Gülüm, "Türk Edebiyatında Mi'râcnâmeler Üzerine Hazırlanmış Çalışmalar Hakkında Bibliyografya Denemesi", *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 2019, Cilt: 7, Sayı: 35, s. 105-111.
[30] Ali Fuat Bilkan, "Nâbî'nin Mi'râc-nâme'si", *Divan Edebiyatı Araştırmaları Dergisi* 1, İstanbul 2008, s. 2.
[31] Mehmet Arslan, *Manzum Mi'râc-name ve Mi'râciyyeler*, I-II, Sivas 2019.

tespit edilebilen en hacimli mi'râciyye da mevcuttur. 5- Muhtelif Eserlerdeki Mi'râciyyeler; Dinî muhtevalı kitaplar, siyer, hilye, regâibiyye gibi muhtelif eserlerde 19 mi'râciyye tespit edilmiştir. Bunlara ilaveten müellifi bilinmeyen mi'râciyye metinleri de bu kapsamlı çalışmada yer almaktadır. Ayrıca bu çalışmada müellifleri veya mi'râciyyeleri isim olarak tespit edildiği halde kendilerine ulaşılamayanlar da bulunmaktadır.[32]

Mi'râciyye veya mi'râc-nâme yazma geleneği XX. yüzyılda ve günümüzde de devam etmektedir. Mehmed Bahaeddin'in *Mi'râciyye*'si ve Hâce Muhammed Lutfî Efendi'nin (ö. 1956) *Mi'râcu'n-Nebî*'si[33] müstakil olarak yazılmış mi'râciyyelerden olup ilki 73, ikincisi 198 beyit ihtiva etmektedir. Fatma Kâmile Hanım'ın (ö. 1921) matbu olmayan mi'râciyyesi bir kadın şair tarafından kaleme alındığı bilinen tek örnektir. Son devirde Kemâlî Efendi, Enver Tuncalp, Ali Genceli, Necip Fazıl Kısakürek, Mustafa Âsım Köksal ve Mahmut Kaya bu konuda şiiri olan kişilerden başlıcalarıdır.[34]

Dinî Türk Mûsikîsi'nde, hicrî ayların özelliklerine göre okunmak üzere bestelenmiş dinî eserlerin icrası gelenekselleşmiştir. Kandil gecelerinde câmi ve tekkelerde yapılan törenlerde okunan mi'râc ilâhîleri oldukça zengindir. XIII. yüzyılda Yunus Emre'den başlayarak günümüze kadar yüzyıllar boyunca okunagelen ilâhî güftelerinin bir kısmı mi'râciyye şiirlerinden alınmış, bir kısmı ise sadece bu maksatla yazılıp bestelenmiş manzumelerdir.[35] Bu mi'râciyyelerden biri de Muhammed İzzeddin Doğanhisarî'nin (ö. 1939) yazdığı *Mi'râcu'n-Nebi* adlı manzumesidir. Muhammed İzzeddin Doğanhisarî'nin bu *Mi'râciyye*'si, müstakil bir mi'râciyye olup bestelidir.

Mevlid manzumeleri gibi mi'râc manzumelerinin de müzikal olarak okunmak maksadıyla yazıldığı ifade edilmektedir. Bu çerçevede Anadolu'da mi'râciyye, bir mûsikî formu olarak kabul görmüş ve Osmanlı döneminden itibaren asırlardır okunagelmiştir. Fakat yazılan bütün mi'râciyyelerin müzikal olarak okunması

[32] Arslan, *Manzum Mi'râc-name ve Mi'râciyyeler*, Cilt: 1, s. 19-23.
[33] Muhammed Lutfi, *Hulâsatü'l-Hakâyık*, İstanbul 1974, s. 45-59.
[34] Metin Akar, *Türk Edebiyatında Manzum Mîrac-nâmeler*, (Doktora Tezi), Ankara 1980, s. 241-242.
[35] https://turkmaarifansiklopedisi.org.tr/miraciye-gelenegi, 5.05.2025.

mümkün olmamıştır. Dinî edebiyat ürünlerinden olan mi'râciyyelerin ancak bir kısmı bestelenmiştir. Özellikle Süleyman Çelebi'nin *Vesîletü'n-Necât* adlı eserinin ve diğer bazı mevlid manzumelerinin içinde yer alan mi'râc bahirleri müzikal olarak daha yaygın icra edilmiştir. Bazı müstakil mi'râciyyeler, lokal, yerel ve yöresel olarak okunurken bir kısmı da daha yaygın icra edilmiştir.

Kutbu'n-Nâyî Osman Dede'nin (ö 1729) *Mi'râciyye*'si, müzikal olarak daha yaygın icra edilen bir mi'râciyyedir. Nâyî Osman Dede'nin *Mi'râciyye*'si, Türk edebiyatında müstakil manzum mi'râciyye olarak kabul edilen[36] ve Dinî Türk Mûsikîsi tarihinde bir form olarak bilinen yegâne mi'râciyyedir. Nâyî Osman Dede'nin 1698 yılında yazıp bestelediği *Mi'râciyye* adlı eser, segâh, müstear, dügâh, nevâ, sabâ ve hüseynî makamlarında altı bahir ve nişabur makamında bir münacattan oluşmaktadır. Bahirlerin başlarında onlarla aynı makamda icra edilen tevşihler bulunmaktadır. Bu tevşihlerin güftelerinden bir Mevlevî tarikatının pîri Mevlânâ Celaleddin Rûmî'ye (ö. 1273) ait olup Farsça, diğerleri İstanbul'da Üsküdar'ın manevi büyüklerinden Halvetî-Şabanî şeyhi Mehmed Nasuhî Efendi'ye (ö. 1718) ait[37] olup Arapça'dır. Dinî Türk Mûsikîsi'nin şaheserlerinden biri kabul edilen *Mi'râciyye*'nin Mehmed Nasuhî Efendi'nin, Nâyî Osman Dede'nin de bulunduğu bir sohbette "Bir mi'râciyye yazılsa da mevlid-i şerif gibi okunsa." Temennisi üzerine Osman Dede tarafından bestelendiği ifade edilmektedir. Diğer bir görüşe göre Osman Dede'nin Nasûhî dergâhında misafir olduğu gece gördüğü bir rüya üzerine bestelediği belirtilmektedir. Bestelendiği dönemden itibaren Mevlevî tekkelerinde, Sünbül Efendi, Merkez Efendi, Üsküdar'da Hüdayî ve Nasûhî dergâhlarında ve belirli camilerde okunmuş, günümüzde sınırlı da olsa icra edilmeye devam etmektedir. Bu *Mi'râciyye*'nin mi'râc gecesinin ertesi günü câmi ve tekkelerde merasimle okunduğu, bu esnada dinleyenlere süt dağıtıldığı[38] ifade edilmektedir.

Tekkelerin kapatılmasından sonra Nâyî Osman Dede'nin *Mi'râciyye*'si uzun bir müddet icra edilmemiş, ancak İsmail Gavsi Erkmenkul'un (ö. 1958) araştırarak

---

[36] Arslan, *Manzum Mi'râc-name ve Mi'râciyyeler*, Cilt: 1, s. 19.

[37] Suphi Ezgi, *Nazarî ve Amelî Türk Mûsikîsi*, İstanbul, Cilt: 3, s. 102-142.

[38] Sadeddin Nüzhet Ergun, *Türk Mûsikîsi Antolojisi* İstanbul 1942, s.151-155; Mehmet Zeki Pakalın, *Osmanlı Tarih Deyimleri ve Terimleri Sözlüğü*, İstanbul 1993, Cilt: 2, s. 539-541.

vakfiyelerini ortaya çıkarması ve tevşihleriyle beraber mi'râciyyeyi meşk etmesi ile eser yeniden hayat bulmuş ve 1951 yılında Hüdâyî âsitanesinde Hâfız Şâkir Çetiner, Hâfız Hasan Hilmi Başaranel ve arkadaşları tarafından yeniden okunmaya başlamıştır. Son mi'râciyyehân Hâfız Şakir Çetiner ve arkadaşları, mi'râciyye vakıflarını 1980'li yıllara kadar yaşatmaya çalışmışlar ve İstanbul'da Sümbül Efendi Camii'nde Kazasker Mehmed Süedâ Vakfı adına, Tophane'deki Kâdirîhâne'de Rifat Mehmed Paşa ve İsmail Gavsi Efendi vakıfları, Bursa'da İbrâhim Paşa Camii'nde Safiye Hanım Vakfı gereği mi'râciyye okumayı sürdürmüşlerdir.[39]

Nâyî Osman Dede'nin Mi'râciyye'si, hem edebi metin hem de mûsikî formu olup iki alanda da mi'râciyye denilince akla ilk gelen eser olarak değerlendirilmektedir. Nâyî Osman Dede'nin *Mi'râciyye*'si aruzun remel bahrinin "*fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilün*" kalıbında, yedi bölüm ve 102 beyit olarak kaleme alınmış bir mesnevîdir.[40] Tevşihleriyle birlikte yaklaşık 122 beyit olan ve sadece Mi'râc kandiliyle sınırlı özel bir zamanda okunmak üzere bestelenmiş tek eser, Nâyî Osman Dede'nin *Mi'râciyye*'sidir. Baştan sona icra edildiğinde iki saat kadar süren, uzun bir metne sahip bu eser, meşk yoluyla yirminci yüzyıl başına kadar ulaşarak notaya alınmıştır.[41]

Bestelendiği hakkında bilgiler bulunan diğer mi'râciyyeler, Abdulbâki Ârif (ö.1810) ile Edirne müftüsü Muhammed Fevzi'ye (ö. 1826) aittir. Bu eserler zamanında notaya alınmadığı için besteli halleri günümüze kadar gelememiştir.[42]

Osmanlı'nın son ve Cumhuriyet'in ilk dönemi İslâm âlimi, müderris, mutasavvıf ve şair Muhammed İzzeddin Doğanhisarî, Anadolu sahasında XV. yüzyıldan itibaren başlayan mi'râciyye yazma geleneğine ve kervanına katılarak iki tane "Mi'râcu'n-Nebi" manzumesi kaleme almıştır. Bu mi'râciyyelerden biri mufassal, diğeri ise mücmel/muhtasardır. Elimizde bulunan ve üzerinde çalışma yaptığımız mi'râciyye, henüz bulunamayan ve daha geniş olan mi'râciyye manzumesinin yarısını

---

[39] https://nagmeiask.blogspot.com/2015/04/hafiz-sakir-cetiner-1903-1988-hafz.html, 5.05.2025; Mehmet Akar, *Türk Edebiyatında Manzum Mi'racnâmeler*, (Doktora Tezi), Ankara 1980, s. 99-100.

[40] Güleç, "Nâyî Osman Dede'nin Mi'râciyyesiyle Süleyman Çelebi'nin Mevlid'i Arasındaki Farklılıklar ve Benzerlikler", s. 578.

[41] Selman Benlioğlu, "Derkenarda Der-Makâm: Bir İntikal Aracı Olarak Makam Kayıtlı Mi'râciyye Yazmaları", *İSTEM*, Yıl: 18, Sayı: 35, Yaz 2020, s. 74.

[42] Mehmet Akar, *Türk Edebiyatında Manzum Mi'racnâmeler*, (Doktora Tezi), Ankara 1980, s. 100.

oluşturan özeti hükmündedir. Mücmel, yani özet olan bu *Mi'râcu'n-Nebi* manzumesi, 150 beyitten oluşmaktadır. Aruzun remel bahrinin *"fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilün"* kalıbında yazılmıştır. Besmele ile başlayan *Mi'râcu'n-Nebi*, bir mukaddime ve dört fasıldan meydana gelmektedir. Mukaddime ve her faslın başında mensur halde kısaca açıklayıcı bilgiler yer almaktadır. Bu açıklayıcı bilgilerden Doğanhisârî'nin iki mi'râciyye manzumesi yazdığı anlaşılmaktadır. Doğanhisârî, bu iki mi'râciyyenin kaynaklarının tefsir ve hadis kitapları, hadis şerhleri, siyer ve sahih rivâyetler ile gelen bilgiler olduğunu belirtmektedir. Ayrıca akla ve nakle uygunluğu yönüyle başka bir örneğinin olmadığını, bunun kendisine Allah'ın bir ikram ve ihsanı olduğunu ifade etmektedir.[43]

[43] Gündüz ve diğ., *Muhammed İzzeddin Doğanhisârî'nin Mevlid ve Kasideleri*, s. 325.

BİRİNCİ BÖLÜM

MUHAMMED İZZEDDİN DOĞANHİSARÎ'NİN HAYATI VE ESERLERİ

A. HAYATI

Muhammed İzzeddin Doğanhisârî, 1869 yılında Konya'nın kuzeybatısında yer alan Doğanhisar ilçesinde dünyaya gelmiştir. Hacı Feyzullah oğullarındandır. Hacı Feyzullah Efendi, aslen Seydişehirli olup Konya'da tapu memurluğu yaparken Doğanhisar'a gelmiş ve oraya yerleşmiştir. Muhammed İzzeddin Doğanhisârî'nin babası İzzet Efendi, annesi Nazife Hanım'dır. Babası İzzet Efendi, İstanbul'daki tahsil hayatından sonra hem hatiplik icazeti hem de memuriyet beratı almış ve Doğanhisar'a dönerek Ulu Câmi'de hatiplik görevi yapmıştır. Hamzalar sülalesinden Nazife Hanım'la evlenmiş, bu evlilikten Feyzullah, Muhammed İzzeddin ve Hüsniye (Melek) adlarında üç çocuğu olmuştur. Künyesi, Muhammed İzzeddin Ebû Sa'îd İbn-i Muhammed ed-Doğanhisârî el-Ezherî'dir. Doğanhisar'da Hacı İzzet Hoca olarak tanınmaktadır. Soyadı kanununda "Büyükdoğan" soyadını almıştır.

Muhammed İzzeddin'in çocukluğu doğum yeri olan Doğanhisar'da geçmiştir. Yaşıtlarıyla oyun oynamaktan pek hoşlanmayan, yalnızlığı seven, çok zeki, büyük hayalleri olan bir çocuktur. Henüz çocuk yaşlardayken Saray Yakası'ndan (Hüsnü Tepesi) kanat takıp uçmayı denediği söylenmektedir. İlk eğitimini babasından almış,

beş yaşındayken hafızlığını ikmal etmiş; sonra da Doğanhisar'da Tokluoğlu Medresesi'nde, zamanın büyük âlimlerinden Âkif Hoca'dan ders okumuştur.

Muhammed İzzeddin'in annesi Nazife Hanım'ın vefatından sonra babası İzzet Efendi, memuriyete Konya'da devam etmiştir. Doğanhisar Ulu Câmiî'ndeki hâtiplik görevini ergenlik yaşlarındaki oğlu Muhammed İzzeddin'e bırakmıştır. Hatiplik icazeti olmadan babasına vekâleten Ulu Câmi'de hatiplik görevine başlayan Muhammed İzzeddin'in yaşı küçük olduğu ve eğitimi de yetersiz olduğu için eleştirilmiştir. Muhammed İzzeddin bu eleştiri karşısında kendisini geliştirmek için Osmanlı'nın çeşitli ilim ve kültür merkezlerinde uzun sürecek yeni bir tahsil hayatına başlamıştır.

Önce Konya'da Zaferiye (Aladağ) Medresesi'nde müftü Ahmed Rüşdi bin Muhammedü'l-Aladağî'den tefsir, hadis ve fıkıh okumuş, sonra İstanbul'da Âtıf Efendi Medresesi'nde Muhammed Âtıf bin Abdurrahmân Nâfizü'l-İstanbulî ve *Râmûzü'l-Ehâdîs* müellifi Ahmed Ziyâeddin bin Mustafa el-Gümüşhânevî'den dersler almıştır. Bu tahsilleri neticesinde hatiplik beratı ile Doğanhisar Ulu Câmiî'ne resmen hatip olarak tayin edilmiştir.

Bir Kurban Bayramı vaazı sırasında: "Bir koyunun kuzusunun, koyun kadar gelişmiş olduğu görülürse, yaşı dolmadığı hâlde o da kurban olur" deyince orada bulunanlar hemen sorarlar: "Pekâlâ keçinin oğlağının durumu nedir" Hoca hiç tereddüt etmeden: "O da öyledir" der. Tam bu sırada hocanın eksiğini arayanlardan biri: "Bu da olmadı İzzet!" der. Hoca meseleyi kavrar; ama iş işten geçmiş, herkesin önünde küçük düşürülmüştür. Bu hâl zoruna gider; bunca yıl ilim tahsil etmiş, medreseler bitirmiş, Ulu Câmi hatipliğini hak ederek almış birine bu basit hatayı yakıştıramaz. Çok üzülür ve ilim tahsili için Şam'a gider.

32 yaşında iken 1901'de Şam'da, El-Nahda Medresesi'ne başlar. 1908 yılında üstün başarıyla mezun olur. Bu medresede Muhammed Bedreddin bin Yûsuf el-Beybanî eş-Şâmî gibi devrin büyük âlimlerinden ders alır. Suriyeli bir vakfın temin ettiği bursla Kahire'de El-Ezher Üniversitesi İslâm'a Davet Fakültesi'nde öğrenimine devam eder. Burada Câmiu'l-Ezher şeyhi Abdurrahmân bin Muhammed eş-Şirbînî

(ö.1908) gibi hocalardan ilim tahsil eder. 1908'de girdiği bu üniversiteden 44 yaşında iken 1913'te mezun olmuştur.

İzzet Hoca, ayrıca Ezher Üniversitesi Kurra Fakültesi'nde bir yıl makam dersi okumuştur. Buradaki eğitim öğretim sistemi içerisinde sabah namazından gün doğumuna kadar Kur'ân ezber dersi, öğle namazı öncesi ve sonrasında fıkıh, hadis, siyer gibi usûl dersleri, ikindi akşam arası ses terbiyesi ve cehri Kur'ân okuma, akşam ile yatsı arasında özel ses eğitimi dersleri almıştır. İzzet Hoca burada görmüş olduğu bir yıllık eğitim içinde temel müzik kurallarını da öğrenmiştir.

Muhammed İzzeddin Efendi, 1916 yılına kadar kaldığı Ezher Üniversitesi'nde eksiklerini tamamlamak için çeşitli hocalardan özel dersler almıştır. Bu süreçte bir nevi asistanlık yaparak Ezher Üniversitesi'ne Türkiye, Suriye, Irak, Özbekistan ve Balkanlardan gelen, ana dili Arapça olmayan öğrencilere yardımcı olarak onlara Arapça, fıkıh, hadis dersleri vermiştir. Burada Şeyhu'l-Arab lakabını almıştır. Bu lakabı daha sonra yazdığı kasidelerinde de kullanmıştır.

Doğanhisar'a döndüğünde yaşı da ilmi de kemale ermiş olan İzzet Hoca, kendi adıyla anılan Hisar Medresesi'ni kurarak burada müderrislik, aynı zamanda Ulu Câmi'de de fahri hatiplik yapmıştır. Konya ve çevresinde devrinin güçlü âlimlerinden biri olarak kabul edilmektedir. Doğanhisar ve çevresinden birçok talebe yetiştirmiştir. Şöhreti Doğanhisar'ı aşarak geniş bir coğrafyaya uzanmıştır. I. Dünya savaşı sonrasında siyasî ve sosyal çalkantılar sebebiyle insanlar İzzet Hoca'nın ilminden yeterince istifade edememişlerdir.

Hacı İzzet Hoca, Doğanhisar'ın manevî mimarlarındandır. Âlim ve fazıl bir kişi olarak topluma rol-model olmuştur. Hz. Peygamberin (s.a.v.) sünnetini tatbike çalışmış, insanlara ve özellikle gençlere İslâm'ı anlatmıştır. Ömrünü ilme ve İslâm'ı tebliğe vakfetmiş bir Allah dostu, peygamber âşığıydı. Büyük bir kütüphanesi ve yüzlerce değerli kitabı vardı. Daha çok hadis-i şerifler üzerine çalışır, kendisinden de "Muhaddis" olarak söz ederdi. Gittiği köylerin odalarında çalışırken sekiz on kitabı yere açar onları okur, notlar alırdı. Bu çalışmalar sırasında, odaya girip çıkanla ilgilenmez, hatta etrafında olan bitenin farkına bile varmazdı. Bazen dağlara, ormanlık alanlara, çeşme başlarına gider, oralarda Kur'an-ı Kerîm okur, ders mütalaa eder ve

ritim tutarak ağaçlara kasideler söylerdi. Kitaplarının bir kısmını iki yıl kaldığı Çetme köyüne götürmüş, bir kısmını çeşitli yerlere gömmüştür. Çetme köyünde kışları bir ağanın odasında kalır, yazları da bu köyün yakınındaki bir deredeki pelitlerin arasında ilmî çalışmalarına devam ederdi. İlminin büyüklüğünü takdir eden bazı hoca ve müderrisler onun rahle-i tedrisinden geçerek Arapça öğrenmiş ve hadis bilgisinden istifade etmişlerdir.

Medrese ve tekkelerin kapatıldığı, Kur'ân-ı Kerim ve diğer İslâmî ilimlerin öğretimlerinin yasaklandığı, Arapça ezan yerine Türkçe ezan okumanın uygulandığı, Allah demenin, Kur'ân-ı Kerim ve dinî bilgiler öğretmenin suç sayıldığı dönemde, İzzet Hoca yazmış olduğu mevlid ve kasidelerle insanlara Tevhid ve Nübüvvet konuları başta olmak üzere diğer İslâmî bilgileri vermiştir. Kısacası İslâmî mesajları mevlid ve kasidelerle halka iletmiştir. Zira bu dönemde ancak mevlid okumaya ve okutmaya müsaade edilmektedir. Bu sebeple İzzet Hoca da mevlid merâsimlerini fırsat bilmiş, mevlid bahirleri ve kasideler arasında Kur'ân-ı Kerim okuyarak ve okuduğunu tercüme ve tefsir ederek dinleyenleri bilgilendirmiştir.

Muhammed İzzeddin Doğanhisârî'yi halk arasında önemli kılan en büyük vasfı, yazdığı mevlid ve kasideleridir. Sadece yazmakla kalmamış, şiirlerini özellikle mevlidlerini kendi el yazısıyla çoğaltarak nüshalarını öğrencilerine dağıtmıştır. 40–45 civarındaki kız öğrencisine kendi eliyle yazdığı mevlid manzumelerini vermiş ve okunuşunu onlara öğretmiştir. Ayrıca mevlid ve kasidelerinin bir kısmını bestelemiş ve nasıl söylenmesi gerektiğini aynı şekilde kız ve erkek öğrencilerine öğretmiştir.

Çocukları çok seven ve onların "Hoca Dede"si olan Muhammed İzzeddin Doğanhisârî, evine gelen çocuklara Kur'ân-ı Kerîm okumayı öğretirdi. Kur'an okuduğu ve okuttuğu, dini anlattığı, sarık ve cübbe giydiği için bazı kişiler, yönetime yaranmak veya bir menfaat elde edebilmek için İzzet Hoca'yı şikâyet etmiştir. Hoca da bu şikâyetler sonucu takibe uğrayıp eziyet görmemek için sık sık yer değiştirmiştir. Doğanhisar'da durmadığı zaman dağlara, yakın köy ve kasabalara gitmiştir. Oralardaki tanıdıkları ve öğrencileri barınma hususunda ona yardımcı olmuşlardır. Ramazan aylarında Akşehir'in ova köylerine gider, oralarda vaaz ve nasihatlerde bulunurdu.

Muhammed İzzeddin Doğanhisârî, 1939 yılında kuşpalazı hastalığına yakalanır. Konya'nın gönül sultanlarından Hacı Veyiszâde Mustafa Efendi'nin daveti üzerine Konya'ya gelir. Hacı Veyiszâde Mustafa Kurucu Efendi, baba dostu olan Muhammed İzzeddin Doğanhisârî'nin hastalığıyla yakından ilgilenmiştir. Zira Muhammed İzzeddin Doğanhisârî, Konya Aladağ Medresesi'nde Veyis Efendi ile beraber eğitim görmüştür. Onunla, "İzzet Efendi bizdendir" diyecek kadar, yakın arkadaş olmuştur. Muhammed İzzeddin Doğanhisârî o zamanki adıyla Millet Hastanesi, şimdiki adıyla Konya Numune Hastanesi'nde, Hacı Veyiszâde Mustafa Efendi'nin kucağında son nefesini vermiştir. Kabri, Üçler Mezarlığı'nda Veyis Efendi'nin hemen güney tarafında ve Hacı Veyiszâde Mustafa Kurucu Efendi'nin kabrinin de doğusunda, ayakucundadır.[44]

B. ESERLERI

Muhammed İzzeddin Doğanhisârî, çeşitli konularda çok sayıda kitap, dört mevlid ve kırktan fazla kasîde yazmıştır. Te'lif ettiği kitaplara henüz ulaşılamamıştır. Kendisini mensur ve manzum yazılarında "muhaddis" olarak nitelendiren Muhammed İzzeddin Doğanhisârî, yazmış olduğu kitap, mevlid ve kasîdelerini aşağıdaki beyitte ifade etmiştir;

Bu muhaddis kırk kasîde nazm eden
Mevlidi dört, çok kitâb te'lîf eden

Çalışmamızda, tespit edilebilen mevlidleri, kasideleri ve mi'râciyyesi hakkında bilgi verilecektir.

[44]Muhammed İzzeddin Doğanhisarî'nin hayatı hakkında bkz. Orhan Gündüz ve diğ., *Muhammed İzzeddin Doğanhisârî'nin Mevlid ve Kasideleri*, Konya 2018, s. XVI-XXII.

1. **Mevlidler**

Muhammed İzzeddin Doğanhisârî, bir Peygamber sevdalısıdır. Ömrünü Hz. Peygamber aşkıyla mevlid yazmaya ve okumaya hasrettiğini aşağıdaki beytinde ifade etmektedir.

Bu Muhammed Mustafâ'ya aşk ile
Elli yıl Mevlid okudum sıdk ile

Kur'ân-ı Kerim, hadis-i şerifler ve siyer kitaplarını kaynak alan, sahih ve muteber bilgilere dayanan dört mevlid yazdığını birçok manzumesinde bizzat belirtmektedir. Bu mevlidlerin isim ve beyit sayılarını da vermektedir.

A'zamı yüz yetmiş Etval
Evsatı yüz kırklı Ekmel
Muhtasar yetmişli Efdal
Elli beyit Ecmel ve Bürhan

Bu mevlidler kısaca, Etval, Ekmel, Efdal ve Ecmel şeklinde isimlendirilebilir. Mevlid türüne özel bir önem veren, "Mevlid Şairi" unvanına layık Muhammed İzzeddin Doğanhisârî, kaleme aldığı mevlidlerin muhtevası hakkında bilgi vermektedir. Bu mevlidlerin dördüne biri büyük diğeri küçük iki mukaddime yazmıştır. Birincisi; Mukaddimetü'l-Mevâlidi'l-Erba'ati'l-Kübrâ'dır. İkincisi ise Mukaddimetü'l-Mevâlidi'l-Erba'ati's-Suğrâ'dır. "Asl-ı İslâm" adında, kaynağı Kur'ân, hadis ve siyer olan ve her rivayeti doğru olan mevlidlerini herkesin beğendiğini, sevilerek okunduğunu belirtmektedir. Fakat mevlidlerinin tamamı tespit edilememiştir.

a. **A'zamu'n-Niam**

Muhammed İzzeddin Doğanhisârî'nin yazdığı mevlidler içerisinde en uzun olanı A'zamu'n-Niam'dır. 172 beyitten oluşmaktadır. Tam ismi, A'zamu'n-Niam Ale'l-Âlem bi-Mevlid-i Seyyid-i benî Âdem Seyyidinâ Muhammed'in (s.a.v.) şeklindedir. Mevlid-i A'zam bir mukaddime ve yedi fasıldan oluşmaktadır. Mukaddimetü'l-

Mevlidi Hülasâtü Akâidi'd-Doğanhisarî girişinden sonra yedi fasıl yer almaktadır: Fasl-ı Evvel; Hz. Muhammed'in (a.s.) evvel halkından hîn-i hamline (annesinin hamileliğine) kadar olan ahvâli beyânındadır. Fasl-ı Sânî; Hz. Muhammed'in (a.s.) hîn-i hamlinde zuhur eden havârık (harikalar) beyânındadır. Fasl-ı Sâlis; Hz. Muhammed'in (a.s.) doğduğu ahvâli beyândır. Fasl-ı Râbi'; Hz. Muhammed (a.s.) doğduğunda zuhur eden havârık ve acâib beyânındadır. Fasl-ı Hâmis; Hz. Muhammed'in (a.s.) bazı tarihî ve nübüvvetin ilânı ve İslâm'ın zuhuru beyânındadır. Fasl-ı Sâdis; Fezâil-i Muhammediyye beyânındadır. Fasl-ı Sabi; Fezâilü'l- Mevlid beyânındadır.

b. **Ekmelü'n-Niam**

Muhammed İzzeddin Doğanhisarî'nin yazdığı ikinci mevlid metni, 140 beyitten oluşmaktadır. Yazdığı mevlid manzumeleri arasında orta uzunluktadır. Bu mevlid hakkında bilgi bulunamamıştır.

c. **Efdalü'n-Niam**

Muhammed İzzeddin Doğanhisarî'nin üçüncü mevlidi, *Mevlid-i Efdal*'dir. Mevlid-i Efdal, muhtasar olup 70 beyittir. Bu mevlidin tam ismi şöyledir: "Efdalu'n-Niam ale'l-Âlem bi Mevlid-i Seyyidi beni Âdem Seyyidinâ Muhammed (s.a.v.) nazame'l-muhaddis İzzet Doğanhisarî. (Sâlisu mevâlidihi'l-erbaa)."

Mevlid-i Efdal, Konya dâhilinde Doğanhisar kasabasında Hisar Medresesi müderrisi 10 sene Ezher mücavirlerinden "Şeyhü'l-Arab" denilmekle müştehir, muhaddis İzzeddin Doğanhisarî manzumesi ve dört mevlidin üçüncüsüdür.

Mevlid-i Efdal'in Osmanlıca bir nüshasında; "Doğanhisar kasabasında cümlesi bir ağızdan mevlid okuyan kırk kızın beşincisi, hâfız Osman Efendi kerimesi (kızı) Aişe hanım efendi" bilgisi yer almaktadır.

Mevlid-i Efdal, bir giriş ve dört bölümden oluşmaktadır. Muhammed İzzeddin Doğanhisarî'nin *Mevlid-i Efdal* ile ilgili verdiği bilgi şu şekildedir; Mukaddimetü'l-Mevlid; Besmele ile başlayan Mevlide Giriş, 13 beyitten oluşmaktadır.

Fasl-ı Evvel (Birinci Fasıl); Muhammed aleyhi's-salâtu ve's-selâm evvelâ mahz-ı nûr halk olunup sonra âlem o nûr ile med olunduğu ve mîsâku'l-enbiyâ, seyyâku'l-enbiyâ ve nûrun intikâlâtı ve hîn-i hamlinde zuhûr eden bazı acâib beyânındadır.

Fasl-ı Sâni (İkinci Fasıl); Muhammed aleyhi's-salâtu ve's-selâmın keyfiyet-i tevellüdü ve târih-i vilâdeti ve (kubeyle) kable'l vilâde (doğum öncesi) zuhûr edenbazı irhâsât beyânındadır.Hârikâtiyye Kasîdesi; Konya vilâyeti dâhilinde Doğanhisar Kasabası'nda muhaddis İzzet el-Ezherî nazmıdır. Mevlid esnâsında ba'de'l-kıyâm (kıyamdan sonra) oturunca okunur. Hârikâtiyye kasidesi, "Bu Muhammed Mustafa" adıyla nota ve güftesiyle İkinci Fasl'ın sonunda yer almaktadır.Mezkûr ilâhînin "Bu Muhammed Mustafa" nakaratının mevlid merasimine katılan cemaat tarafından koro şeklinde okunduğu ifade edilmektedir.

Fasl-ı Sâlis (Üçüncü Fasıl); Muhammed aleyhi's-salâtu ve's-selâm doğduğunda zuhûr (ortaya çıkan) eden bazı havârik (harikalar) beyânındadır.

Fasl-ı Râbi' (Dördüncü Fasıl); Muhammed aleyhi's-salâtü ve's-selâmın bazı tarihi ve nübüvvetin ilanı ve İslâm'ın zuhûru beyânındadır.

Duâün Fî Âhiri'l-Mevlid (Mevlidin Sonundaki Dua); Duâün fî âhiri'l-mevlid nazzame'l-muhaddis İzzeddîn el-Doğanhisârî el-Ezherî el-mülakkab bi-Şeyhi'l-Arab hafazahullâhu ve usûlehû ve füru'ahû ve ihvânehû fi'd-dâreyni mine'l-kürebi.

d. **Ecmelü'n-Niam**

Muhammed İzzeddin Doğanhisârî'nin yazdığı dördüncü mevlid, 50 beyitten oluşan Ecmel'dir. Bu mevlid hakkında da bilgi bulunamamıştır.

2. **Manzumeler**

Muhammed İzzeddin Doğanhisârî, Anadolu irfanı ile beslenen birçok sufi gibi şiiri bir tebliğ ve irşad vasıtası olarak kullanmıştır. Şairlik iddiası yoktur. İnsanlara Allah ve Peygamber sevgisi aşılamak, İslâm dininin temel esaslarının öğretmek, Kur'ân-ı Kerîm'de bildirilen ve Hz. Muhammed (sav) ile en mükemmel örneği gösterilen olgun, güzel Müslüman'ın vasıflarını halka tebliğ etmek gayesiyle çok sayıda şiir yazmak için gayret göstermiştir.

Bir kısmı Arapça, çoğunluğu Türkçe şiirlerinde bazen aruz, bazen hece vezni kullanmıştır. Şiirlerinin pek çoğunu "kasîde" olarak adlandırmışsa da farklı nazım şekillerini tercih etmiş; gazel, nazm, mesnevî ve dörtlüklerle yazmıştır. Kendi el yazısıyla kaleme aldığı bütün kasideleri, besmele ile başlamaktadır. Kendisinin ifadesiyle bütün kasideleri, Kur'ân-ı Kerîm'den, hadis, fıkıh ve siyer ilimlerinden süzülerek elde edilmiştir. Muhammed İzzeddin Doğanhisarî, yazdığı kasîde ve ilâhîlerde "Muhaddis, Şeyh-ül-Arab, Doğanhisârî, Şeyh-i İz, Müderris, Ebu Said ve Ezherî" mahlaslarını kullanmıştır.

Muhammed İzzeddin Doğanhisârî'nin manzumeleri muhteva açısından tasnif edilerek ilgili konularda bilgi verilecektir:

a. **Tevhid (Allah Teâlâ'nın Varlığı ve Birliği)**

Allah Teâlâ'nın varlığı ve birliğini konu edinen 3'ü Arapça, 7'si Türkçe olmak üzere toplam 10 şiirden oluşan bu bölümdeki ilk iki şiir, Esmâ-i Hüsnâ'ya dairdir. Esmâ-i Hüsnâ'dan bahseden şiirlerden biri "el-Hizbu'l-Esnâ bi'l-Esmâi'l-Hüsnâ" adlı 22 mısradan oluşan şiirdir. Esmâ-i Hüsnâ'dan ikincisi "el-Virdü'l-Esnâ bi'l-Esmâi'l-Hüsnâ" adını taşımaktadır ve 18 mısradan oluşmaktadır.[45] Bu ikinci Esmâ-i Hüsnâ, İzzeddin Doğanhisarî'nin talebesi Sultan Umutlu'ya öğrettiği ezgi ile ve onun da oğlu Osman Umutlu ile beraber 1975 yılında bir teyp kasetine okuduğu şekliyle

[45] Gündüz ve diğ., *Muhammed İzzeddin Doğanhisârî'nin Mevlid ve Kasideleri*, s. 2-9.

tarafımızdan notaya alınmıştır. "Esmâü'l-Hüsnâ" başlıklı bu eserin notası ve güftesi *Mevlid-i Efdal* kitabında yer almaktadır.[46]

Bu bölümde, Allah'ın yarattığı varlıkların sanat ve nakışlarını tedebbür, tefekkür ve tezekkür etmek, ilâhî eserleri temaşa etmekten bahseden "Tedebbüriyyetü'l-İlâhiyyetü'l-Mîmiyye" kasidesi yer almaktadır. Ayrıca sırasıyla Kelime-i Tevhîd olan "Lâ İlâhe İllallah" isimli bir şiiri, İlâhiyye, Kerîmiyye-i İlâhiyye, Meşhûdiyye-i İlâhiyye ve Mevcûdiyye-i İlâhiyye isimli kasîdeleri bulunmaktadır.

"Kemâlullah Kasîdesi", Muhammed İzzeddin Doğanhisarî'nin 1921 yılında 40 kıta olarak yazdığı[47] ve nağmelendirerek öğrencilerine öğrettiği şekliyle derlenip notaya alınmıştır. "Allah Teâlâdır İnan" adı ile sekiz kıtası tarafımızdan seslendirilmiş olup *Mevlid-i Efdal* kitabımızda da nota ve güftesiyle yer almaktadır.[48]

Miftâhiyye-i Tevhidiyye Kasîdesi[49], İzzeddin Doğanhisarî'nin yazarak öğrencilerine öğrettiği şekliyle derlenerek notaya alınmıştır. 13 kıta olan kasîdenin 8 kıtası notaya alınmıştır.[50]

Mevcûdiyye-i İlâhiyye Kasîdesi[51] de Muhammed İzzeddin Doğanhisarî'nin talebelerine öğrettiği şekliyle derlenerek notaya alınmıştır. Yakın geçmişte Doğanhisar'da Ramazan aylarında kılınan teravih namazlarında her dört rekât arasında Mevcûdiyye Kasidesi'nin bir kıtasının marş gibi vurgulu okunduğu ifade edilmektedir.[52] Bu ilâhî, albümde koro şeklinde icra edilmiştir. Aynı eser İzzeddin Doğanhisarî'nin talebesi Sultan Umutlu'nun 1975 yılında bir teyp kasetine okuduğu şekliyle yeniden derlenip ikinci bir versiyon olarak notaya alınmış ve *Mevlid-i Efdal* kitabına konulmuştur.[53]

---

[46] Hüseyin Akpınar, *Mevlid-i Efdal Muhammed İzzeddin Doğanhisarî'nin Besteli Mevlid ve İlâhîleri*, İstanbul 2023, s. 112-123.

[47] Gündüz ve diğ., *Muhammed İzzeddin Doğanhisârî'nin Mevlid ve Kasideleri*, s. 23-39.
[48] Akpınar, *Mevlid-i Efdal Muhammed İzzeddin Doğanhisarî'nin Besteli Mevlid ve İlâhîleri*, s. 92-93.
[49] Gündüz ve diğ., *Muhammed İzzeddin Doğanhisârî'nin Mevlid ve Kasideleri*, s. 41-45.
[50] Bu eser, Urfa Diyanet Akademi Eğitim Görevlisi ve yüksek lisans öğrencim Hâfız Mehmet Fatih Kahvecibaşı tarafından seslendirilmiştir. https://m.youtube.com/watch?v=YBCbF-BZ7KE; Eserin notası ve güftesi için bkz. Akpınar, *Mevlid-i Efdal Muhammed İzzeddin Doğanhisarî'nin Besteli Mevlid ve İlâhîleri*, s. 94-95.
[51] Gündüz ve diğ., *Muhammed İzzeddin Doğanhisârî'nin Mevlid ve Kasideleri*, s. 75-81.
[52] Orhan Gündüz ile yapılan röportaj, 20.07.2023.
[53] Akpınar, *Mevlid-i Efdal Muhammed İzzeddin Doğanhisarî'nin Besteli Mevlid ve İlâhîleri*, s. 108-111.

b. **Nübüvvet (Peygamberler ve Hz. Muhammed)**

"Manzume-i Esmâi'r-Rusül Aleyhime's-Salât ve's-Selâm Alâ Tertîbihim" başlığı altında Kur'ân-ı Kerîm'de yer alan 25 peygamber ile veli veya peygamber olduklarına dair kesin bilgi olmayan Lokmân, Uzeyr ve Zü'l-Karneyn'in ismen verildiği 8 beyitten oluşan manzume bu bölümde yer alan tek şiirdir.[54]

Peygamberimiz Hz. Muhammed'in Cenab-ı Hak ve mü'minler nezdindeki üstün özelliklerini konu edinen bu bölümdeki 17 şiirden 4'ü Arapça'dır. Arapça olanlar; el-Kasîdetü'l-Aşkıyyetü'l-Bâiyye, el-Kasîdetü'l-Beşîriyyetü'l-Muhammediyyetü'l-Lâmiyye, el-Kasîdetü'l-Asliyyetü'l-Muhammediyyetü'l-Mîmiyye ve el-Kasîdetü'l-Sirâciyyetü'l-Muhammediyyetü'l-Hemziyye'dir. Arapça ve Türkçe yazdığı kasîdelerin tamamı Hz. Peygamber'e duyulan sevgi ve hürmeti dile getirmektedir. Hz. Muhammed'in isim, sıfat ve meziyetlerini ele alan kasideler, Esmâ-i Nebî türündedir. Muhammed İzzeddin Doğanhisarî, Hz. Peygamber ile ilgili yazdığı Türkçe kasîdelerini Hârikâtiyye, Hayriyye, Rasûliyye, Âlemiyye, Fahriyye, Sâhibiyye, Hâşimiyye, Mekkiyye (2 adet), Tihâmiyye, Şemsiyye, Mürseliyye ve Muhammediyye olarak isimlendirmiş ve sırayla yazıldıklarını belirtmiştir.[55]

Hârikâtiyye Kasîdesi,[56] *Mevlid-i Efdal*'in Fasl-ı Sâni (İkinci Fasıl)'de, kısaca "Veladet Bahri" diyebileceğimiz bölümün sonuna doğru Peygamberimizin dünyayı şereflendirmelerine hürmeten ayağa kalkılıp tekrar oturulduktan sonra okunmaktadır. Muhammed İzzeddin Doğanhisârî'nin öğrencilerine öğrettiği şekliyle derlenip sekiz kıta şeklinde "Bu Muhammed Mustafa" ismiyle notaya alınmıştır.[57]

Bu bölümde yer alan ve 17 mısradan oluşan Rasûliyye Kasîdesi[58] de bizim tarafımızdan bestelenerek "Muhammed Hak Rasûlüm" başlığıyla 12 mısra şeklinde notaya alınarak hem albüme okunmuş hem de *Mevlid-i Efdal* kitabına konulmuştur.[59]

---

[54] Gündüz ve diğ., *Muhammed İzzeddin Doğanhisârî'nin Mevlid ve Kasideleri*, s. 94-95.
[55] Gündüz ve diğ., *Muhammed İzzeddin Doğanhisârî'nin Mevlid ve Kasideleri*, s. 98-177.
[56] Gündüz ve diğ., *Muhammed İzzeddin Doğanhisârî'nin Mevlid ve Kasideleri*, s. 114-117.
[57] Akpınar, *Mevlid-i Efdal Muhammed İzzeddin Doğanhisarî'nin Besteli Mevlid ve İlâhîleri*, s. 56-59.
[58] Gündüz ve diğ., *Muhammed İzzeddin Doğanhisârî'nin Mevlid ve Kasideleri*, s. 125-129.
[59] Akpınar, *Mevlid-i Efdal Muhammed İzzeddin Doğanhisarî'nin Besteli Mevlid ve İlâhîleri*, s. 124-125.

c. **Kitab (Kur'ân-ı Kerîm)**

Kur'ân-ı Kerîm'deki 114 sûrenin isimlerini konu edinen "Esmâ-i Suveri'l-Kur'ân" manzumesi ve bu manzumenin şerhinden oluşmaktadır. Muhammed İzzeddin Doğanhisârî, Kur'ân-ı Kerim'in faziletlerini muteber tefsir, hadis ve kıraat kitaplarından faydalanarak yazmak istediğini ve bu sebeple Kur'ân'a ait âyetleri ve çok sayıda hadisleri topladığını ifade etmektedir.[60] Kur'ân-ı Kerim'in faziletine dair şiiri tespit edilemeyen Doğanhisarî, sûrelerin isimlerini 17 beyit halinde yazmıştır.

d. **İslâm Dini**

Bu bölümdeki kasîdeler, İslâm Dini'nin hak din olduğunu ve Müslüman olmanın hususiyetlerini konu edinmektedir. Din-i İslâm, Din-i Hak ve Ehl-i İslâm konularını işleyen kasîdeler; Dîniyye, Müslimiyye, Hakkiyye ve Müttefikiyye başlıklarıyla 4 manzumeden oluşmaktadır.[61]

Müslimiyye Kasîdesi, "Ehl-i İslâm Çok Güzel" başlığı ile tarafımızdan bestelenmiştir.[62] Hakkiyye Kasîdesi ise "Dîn-i Hak Bu Dîn-i İslâm" başlığı ile yine tarafımızdan bestelenerek albümde dört kıta şeklinde okunmuştur. Mezkûr her iki kasîde notalarıyla beraber *Mevlid-i Efdal* kitabında yer almaktadır.[63]

e. Yağmur Duâsı

Muhammed İzzeddin Doğanhisârî'nin yağmur duâsı niteliğinde "İstiskâiyye" ismiyle iki manzumesi mevcuttur. Bunlardan birincisi, 22 mısradan oluşan "İstiskâiyye Duâsı Kasîdesi"dir. İkincisi ise 14 beyitten oluşan "İstiskâiyye Kasîdesi ve İstiskâ Duâsı"dır. Her iki manzume de Türkçe-Arapça mülemma[64] şiirlerdir.

---

[60] Gündüz ve diğ., *Muhammed İzzeddin Doğanhisârî'nin Mevlid ve Kasideleri*, s. 84-91.
[61] Gündüz ve diğ., *Muhammed İzzeddin Doğanhisârî'nin Mevlid ve Kasideleri*, s. 374-409.
[62] Bu eser, Urfa Diyanet Akademi Eğitim Görevlisi Hâfız Mehmet Fatih Kahvecibaşı tarafından albümde okunmuştur.
[63] Akpınar, *Mevlid-i Efdal Muhammed İzzeddin Doğanhisarî'nin Besteli Mevlid ve İlâhîleri*, s. 126-129.
[64] Mülemma, Türkçe ve Arapça gibi farklı dillerde söylenmiş mısraların oluşturduğu şiirdir. Bkz. İskender Pala, "Mülemma", *Diyanet İslâm Ansiklopedisi*, İstanbul 2006, Cilt: 31, s. 539.

Muhammed İzzeddin Doğanhisârî, Yağmur Duâsı kasîdesinin Kur'ân, hadis ve fıkıhtan alındığını ve tesirli bir duâ olduğunu ifade etmektedir. Yağmur Duâsı'nın nasıl yapılacağı hususunda da kasîdenin öncesinde şu bilgileri vermektedir; "Yağmur yağmayıp yağmura muhtaç olunduğunda beş vakit namaz dualarının akabinde (sonrasında), yatsı ezanından akdem (önce) ve seher vaktinde minarelerde münacaat olunacaktır. İstiskâ duasına çıkıldığında dua yapılacak mahalde ve memleket haricine giderken ve gelirken okunacak, sıbyân (çocuklar) ve sair cem'ât da âmin diyecektir."[65]

Muhammed İzzeddin Doğanhisârî'nin Doğanhisar ve havalisinde yağmur dualarına katıldığı, duayı bizzat kendisinin yaptığı, dua sırasında çok duygulandığı nakledilmektedir. Bir keresinde: "Ya Rab sen yağmur vermeden ben ellerimi indirmeyeceğim" dedikten bir süre sonra yağmur yağmaya başladığı rivayet edilmektedir.[66]

İzzeddin Doğanhisârî'nin ifade ettiği yatsı ezanından önce ve seher vaktinde minarede, memleket haricine giderken ve gelirken hangi melodiyle okunduğu bilgisi günümüze ne yazık ki ulaşamamıştır. İkinci "Yağmur Duâsı" ise tarafımızca dügâh makamında bestelenmiş ve notasıyla *Mevlid-i Efdal* kitabında yer almaktadır.[67]

f. Ramazan Kasîdesi

Ramazan Kasîdesi bölümünde Muhammed İzzeddin Doğanhisârî'nin bu mübarek ayın değerini, oruç tutmanın faziletlerini ve terâvih namazını konu edinen 14 manzumesi bulunmaktadır.[68] Bunlardan bir kısmı Ramazan ayının gelişini sevinçle karşılayan "tebrik manzumeleri" bir kısmı da bu mübarek ayın sona ermesinden duyulan üzüntüyü dile getiren "elvedâ manzumeleri"dir.

Ramazan kasîdeleri bölümünde yer alan 14 manzume bir mukaddime ile başlamaktadır. Sonra sırasıyla İğtinâmiyye, Tebrikiyye, Sultâniyye-i İstikbâliyye (2), Ramazaniyye, İhtirâmiyye, Muhteremiyye, Sâimiyye, Savmiyye, Elvedâiyye (3) ve

---

[65] Gündüz ve diğ., *Muhammed İzzeddin Doğanhisârî'nin Mevlid ve Kasideleri*, s. 412-433.
[66] Gündüz ve diğ., *Muhammed İzzeddin Doğanhisârî'nin Mevlid ve Kasideleri*, s. XXII.
[67] Akpınar, *Mevlid-i Efdal Muhammed İzzeddin Doğanhisarî'nin Besteli Mevlid ve İlâhîleri*, s. 134-135.
[68] Gündüz ve diğ., *Muhammed İzzeddin Doğanhisârî'nin Mevlid ve Kasideleri*, s. 437-581.

Elvedâ kasîdesi yer almaktadır. Ramazan kasîdeleri toplamda 291 beyit ile büyük bir yekûn teşkil etmektedir.

Tebrikiyye-i Ramazaniyye Kasîdesi,[69] "Merhaba Yâ Şehr-i Rahmet" adıyla; İhtirâmiyye Kasîdesi[70] de "Ramazan'a İhtirâm" başlığıyla tarafımızdan bestelenerek hem albümde okunmuş hem de nota ve güfteleri ile *Mevlid-i Efdal* kitabında yer almaktadır.[71] Elvedâ Kasîdesi,[72] Doğanhisar'da "Okşama veya Ramazan okşaması" olarak isimlendirilmekte olup okunduğu şekliyle derlenerek notaya alınmış, seslendirilmiş ve "Elveda Bizden Sana" başlığıyla *Mevlid-i Efdal* kitabına konulmuştur.[73]

g. Mi'râcu'n-Nebî/Mi'râciyye

Muhammed İzzeddin Doğanhisârî'nin, *Mi'râcu'n-Nebî* eseri, "Mukaddime-i Mi'râcu'n-Nebî" ve dört fasıldan oluşmaktadır.[74] Yaygın kullanım şekliyle ve bizim de tercih ederek kitaba isim olarak verdiğimiz Mi'râciyye manzumesinin başında; "*Bu iki Mi'râcu'n-Nebî manzûmelerinin me'hazları tefâsîr ve ehâdîs ve şürûhu'l-ehâdîs ve siyerdir ve rivâyât-ı sahîha ile mervî olanlardır*" ifadesinden Doğanhisârî'nin iki mi'râciyye manzumesi yazdığı anlaşılmaktadır. Ancak derlenen şiirleri arasında 150 beyitten oluşan tek mi'râciyye mesnevisi mevcuttur.[75]

Muhammed İzzeddin Doğanhisârî, "Mukaddime-i Mi'râcu'n-Nebî" başlığı altında manzumenin muhtevasını nesir halinde özetlemektedir. Buna göre mi'râc manzumesi, Allah'ın varlığı ve birliği, her peygambere ve Hz. Muhammed'e ikrâm edilen mu'cizeler, mi'râcın ferşten arşa hak olduğu, naklî ve aklî delilleri ihtiva etmektedir.

Dört fasıldan/bölümden oluşan Mi'râcu'n-Nebî manzumesinin nasıl icra edildiği, hangi ezgiyle okunduğu hususunda daha önceki *Mevlid-i Efdal* kitap

---

[69] Gündüz ve diğ., *Muhammed İzzeddin Doğanhisârî'nin Mevlid ve Kasideleri*, s. 466-475.
[70] Gündüz ve diğ., *Muhammed İzzeddin Doğanhisârî'nin Mevlid ve Kasideleri*, s. 504-515.
[71] Akpınar, *Mevlid-i Efdal Muhammed İzzeddin Doğanhisarî'nin Besteli Mevlid ve İlâhîleri*, s. 130-133.
[72] Gündüz ve diğ., *Muhammed İzzeddin Doğanhisârî'nin Mevlid ve Kasideleri*, s. 579-581.
[73] Akpınar, *Mevlid-i Efdal Muhammed İzzeddin Doğanhisarî'nin Besteli Mevlid ve İlâhîleri*, s. 98-99.
[74] Gündüz ve diğ., *Muhammed İzzeddin Doğanhisârî'nin Mevlid ve Kasideleri*, s. 324-371.
[75] Gündüz ve diğ., *Muhammed İzzeddin Doğanhisârî'nin Mevlid ve Kasideleri*, s. XXV, 325.

çalışmasında "malum değildir" ifadesi kullanılmış idi. Fakat bununla beraber bir melodi ile icra edildiğinin işaretinin söz konusu olduğu, Muhammed İzzeddin Doğanhisârî'nin "mi'râciyyeyi cemaat ile birlikte açıktan okuyanlar her faslın sonunda var olan 'Âmennâ ve saddeknâ Lâ İlâhe İllallâh, Seyyidinâ Muhammedün Rasûlullâh' cümlesini ve kitabın sonundaki 'Âmentu' diye bilinen İslâm'ın şartlarını okumaları gerektiğini ifade etmesine"[76] dayandırılmış idi.[77] Aradan geçen yıllar içerisinde Muhammed İzzeddin Doğanhisârî'nin *Mi'râciyyesi*'nin *Mevlid-i Efdal* ile aynı melodiyle okunduğu tanıklığı ve görüşü kabul edilmiştir.

[76] Gündüz ve diğ., *Muhammed İzzeddin Doğanhisârî'nin Mevlid ve Kasideleri*, s. 327.
[77] Akpınar, *Mevlid-i Efdal Muhammed İzzeddin Doğanhisarî'nin Besteli Mevlid ve İlâhîleri*, s. 17.

İKİNCİ BÖLÜM

MUHAMMED İZZEDDİN DOĞANHİSARÎ'NİN Mİ'RÂCİYYE'Sİ

Bismillâhirrahmânirrahîm

Mi'râcu'n-Nebi (Sallallahu Aleyhi ve Sellem) el-Mücmel Şakîku'l-Mi'râci'l-Mufassal

"Bu iki Mi'râcu'n-Nebi manzumelerinin me'hazları tefâsîr, ehâdîs, şürûhu'l-ehâdîs, siyer ve rivâyet-i sahîha ile mervî olanlardır. Akla muvafık, nakle mutabıktır. Dünyada misli yoktur. Şimdiye kadar böyle nazm vâki olmadı. Bu nazımlar keramettir. Allah Teâlâ bu nâzıma ikrâm ve ihsân buyurdu. Konya vilayeti dahilinde Doğanhisar kasabasında müderrisînden ve 10 sene Ezher mücâvirlerinden Şeyhü'l-Arab denilmekle müştehir 4 Mevlidü'n-Nebi ve 40 kaside nâzımı, sâhibü't-te'lîfâti'l-bedîa, muhaddis Muhammed İzzeddin Ebu Said İbn Muhammed ed-Doğanhisârî nazmıdır."

Muhammed İzzeddin Doğanhisârî, Mi'râciyye'nin başında nesir olarak bilgi vermektedir. Bu orijinal metnin izahı sadedinde şunları söyleyebiliriz;

Mi'râcu'n-Nebi, Besmele ile başlamaktadır. Başlığı: Mi'râcu'n-Nebi (Sallahu Aleyhi ve Sellem) el-Mücmel Şakîku'l-Mi'râci'l-Mufassal. "Ayrıntılı Mi'râcın Yarısını Oluşturan Özet Mi'râcu'n-Nebi (s.a.v.)" anlamına gelen bu başlıktan Doğanhisârî'nin iki mi'râciyye manzumesi yazdığı anlaşılmaktadır. Her iki Mi'râcu'n-Nebi manzumesinin kaynaklarının tefsirler, hadisler, hadis şerhleri, siyer ve sahih rivâyetler ile gelen bilgiler olduğu belirtilmektedir. Ayrıca akla ve nakle uygunluğu yönüyle

başka bir örneğinin olmadığı, bunun müellifin kendisine Allah'ın bir ikram ve ihsanı olduğu ifade edilmektedir.

Muhammed İzzeddin Doğanhisârî, kendisi ile ilgili olarak da şu bilgiyi vermektedir; İsmi tam olarak, Muhammed İzzeddin Ebu Said İbn Muhammed ed-Doğanhisârî'dir. Konya vilayetine bağlı Doğanhisar kasabasında (o dönemde kasaba idi, günümüzde ilçedir) yaşayan müderrislerden biridir. Kahire'de faaliyet gösteren meşhur Ezher Üniversitesi ve etrafında "Şeyhu'l-Arab" diye bilinmektedir. Dört Mevlidü'n-Nebi manzumesi, kırk kasîde (ilâhî) yazmıştır. Güzel te'lifler sahibi ve muhaddistir.

Muhammed İzzeddin Doğanhisârî, yukarıda nesir olarak verdiği bilgilerin bir kısmını, özellikle eğitim aldığı yerleri, te'lif ettiği eserleri ve şiirlerde kullandığı mahlasları 150 beyitten oluşan *Mi'râciyye*'nin sonuna doğru 146, 147 ve 148. beyitlerde dile getirmektedir.

Konya, İstanbul, Mısır, Şam, Mekke'de
İlmi tahsil eyleyen çok beldede

Bu muhaddis, kırk kaside nazm eden
Mevlidi dört, çok kitap te'lif eden

Konya'dan Doğanhisarî Ezherî
Der bu İz Şeyhu'l-Arap söz âhiri

Yukarıdaki bu üç beyitten, şiirlerinde kullandığı dört mahlasının bir arada yer aldığı beyit hariç diğerlerine *Mi'râciyye*'nin mânâ insicâmını bozmaması için notada yer verilmemiştir. *Mi'râciyye*'nin sonunda müellifin ruhuna fatiha okunmasına vesile olması maksadıyla mahlaslarının bulunduğu beyte ise notada yer verilmiştir.

MUKADDİME-İ Mİ'RÂCU'N-NEBİ

Sallallahu Aleyhi ve Sellem el-Mücmel

"Allahu Teâlâ'nın varlığı ve birliği ve acâib işleri ve her rasûle ikrâm edip Muhammed aleyhi's-salâtu ve's-selâma fazla ikrâm ettiği ve bazı fezâil-i Muhammediye ve ferşten arşa mi'râcın hak olduğuna naklî ve aklî deliller ve mi'râcın acîb olduğu gibi mu'cizât-ı enbiyânın kâffesi acâib olduğu beyanındadır. Cemâatle okuyan birlikte açıktan her faslın âhirlerinde yazılan; *Âmennâ ve saddaknâ lâ ilâhe illallah Seyyidinâ Muhammed'un Resûlullâh (sallallâhu aleyhi ve sellem). Allâhümme salli ve sellim ve bârik alâ seyyidinâ Muhammed'in ve alâ âli seyyidinâ Muhammed.* Diyecekler ve kitabın âhirinde yazıldığı gibi beş usûl-i îmânı ve kelime-i şehâdeti cemaât açıktan söyleyip yazıldığı gibi tövbe istiğfar edeceklerdir. (alâ resulinâ salavât) Allâhümme salli ve sellim ve bârik alâ seyyidinâ Muhammed'in ve alâ âli seyyidinâ Muhammed."

Mİ'RÂCU'N- NEBİ'YE GİRİŞ

Mi'râcu'n-Nebi'ye Giriş (s.a.v.), Muhammed İzzeddin Doğanhisarî'nin yazmış olduğu iki mi'râciyyeden özet (el-Mücmel) olanıdır. Özet niteliğindeki bu Mi'raciyye'nin giriş bölümünde yer alan açıklama, muhteva hakkında bilgi vermektedir. Bu konular; başta Allah'ın varlığı ve birliği, hayret verici işleri, her peygambere yapmış olduğu ikramlar, özellikle Hz. Muhammed'e (s.a.v.) yapmış olduğu fazla ikram, Hz. Muhammed'in bazı faziletleri, yerden göğe mi'râcın hak olduğuna naklî ve aklî deliller, mi'râcın hayret verici ve şaşırtıcı olması gibi Peygamberlerin mûcizelerinin tamamının hayret verici olduğunu anlatmaktadır.

Muhammed İzzeddin Doğanhisarî, Mi'râcu'n-Nebi'nin nasıl okunacağı hususunda da şu bilgileri vermektedir; Mi'râcu'n-Nebi, toplu halde okunduğunda her faslın sonunda var olan; *"Âmennâ ve saddeknâ lâ ilâhe illallah Seyyidinâ Muhammed'un Resûlullâh (sallallâhu aleyhi ve sellem). Allâhümme salli ve sellim ve bârik alâ seyyidinâ Muhammed'in ve alâ âl-i seyyidinâ Muhammed."* Cümlesi, beraber okunacaktır. Ayrıca kitabın sonunda yer alan beş iman esası ve kelime-i şehâdet cümlesi de yine toplu olarak ve açıktan okunacak, tövbe ve istiğfar edilecektir.

Muhammed İzzeddin Doğanhisarî'nin "kitabın sonunda yer alan beş iman esası ve kelime-i şehâdet cümlesi de yine toplu olarak ve açıktan okunacak, tövbe ve istiğfar edilecektir" dediği kısaca "âmentu" diye bilinen cümle aşağıda yer almaktadır:

"Âmentü billâhi ve melâiketihî ve kutubihî ve rusulihî ve'l-yevmi'l-âhiri ve bi'l-kaderi hayrihî ve şerrihî mi'n-Allah'i Teâlâ ve'l-ba'sü ba'de'l-mevti hakkun, Eşhedü ellâ ilâhe illallâh ve eşhedü enne Muhammed'en abdühû ve rasûlüh. Estağfirullah el-azîm ellezî lâ ilâhe illâ hüve'l-hayyü'l-kayyûm ve etûbü ileyh".

Muhammed İzzeddin Doğanhisarî'nin *Mi'râcü'n-Nebi*'nin başında belirttiği gibi güftenin tefsirlerden, hadislerden ve güvenilir siyer kitaplarından mülhem olduğu, referans olarak kullanıldıkları ve onlara çok sayıda atıfta bulunulduğu açıktır. Çalışmamızda *Mi'râciyye*'de çok detaya inmeden özellikle âyetlere, hadislere ve siyer metinlerine yapılan lafzi iktibaslar ve mana/telmih yoluyla yapılan atıflara yer verilmiştir. Güftede yer alan âyet, hadis ve siyer metinlerine yapılan iktibaslara[78]

---

[78] İktibas, ödünç alma, bir kelimeyi bir cümleyi tam, yarım veya manasıyla alıp aktarmak demektir. Özellikle âyet ve hadis iktibasın asıl malzemesini oluşturmaktadır. İktibas daha çok fikri kuvvetlendirmek ve sözü güzelleştirmek amacına yöneliktir.

dipnotlarla dikkat çekilmiş olması, Muhammed İzzeddin Doğanhisarî'nin kaleme aldığı *Mi'râciyye*'nin arka planında Kur'an âyetlerinin, hadislerin ve siyer kaynaklarının ne derece yer aldığını ortaya koyması açısından önem arz etmektedir.

Yukarıda da ifade edildiği gibi Muhammed İzzeddin Doğanhisarî, *Mi'râcu'n-Nebi* adlı kitabını bir mukaddime ve dört fasıldan oluşturmaktadır. Her bölümün başında o fasılda neden bahsedildiği kısaca nesir olarak anlatılmaktadır. Her faslın önünde anlatılan bu kısa bilgiler, müzikal bütünlüğü aksatmamak için burada verilmiştir.

MUKADDİME-İ Mİ'RÂCU'N-NEBİ

Mi'râc-ı Nebi'ye Giriş (Uşşâk Makamı)

Güfte: M. İzzeddin Doğanhisârî
Derleyen: Dr. Hüseyin AKPINAR

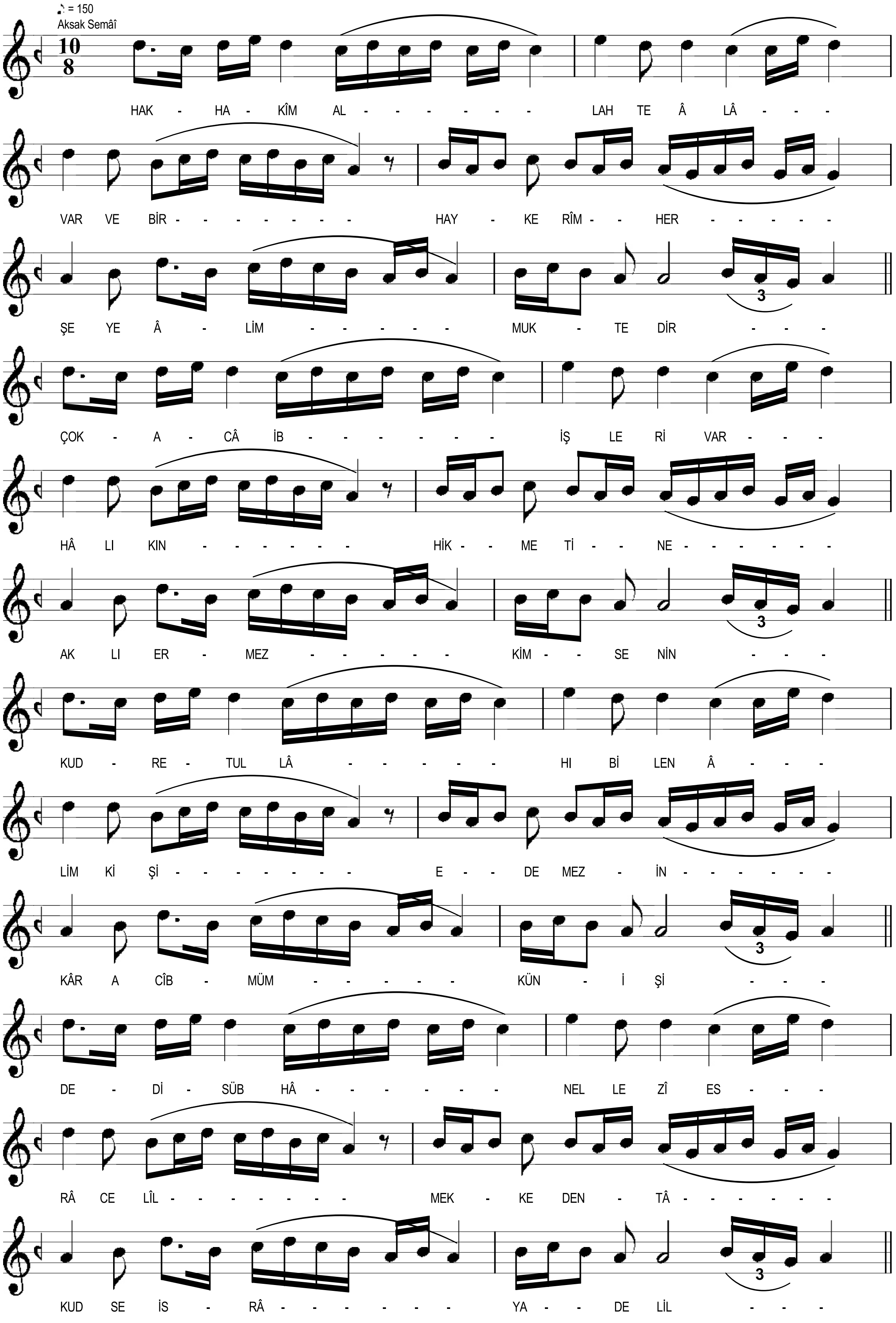

MUKADDİME-İ Mİ'RÂCU'N-NEBİ
(Mi'râc-ı Nebi'ye Giriş / Sayfa - 1)

Hak, Hakîm Allah Teâlâ var ve bir
Hay, Kerîm her şeye Âlim, Muktedir

Çok acayip işleri var Hâlık'ın
Hikmetine aklı ermez kimsenin

Kudretullahı bilen âlim kişi
Edemez inkâr acib mümkün işi

Dedi "Sübhânellezî esrâ" Celîl
Mekke'den tâ Kuds'e isrâya delil

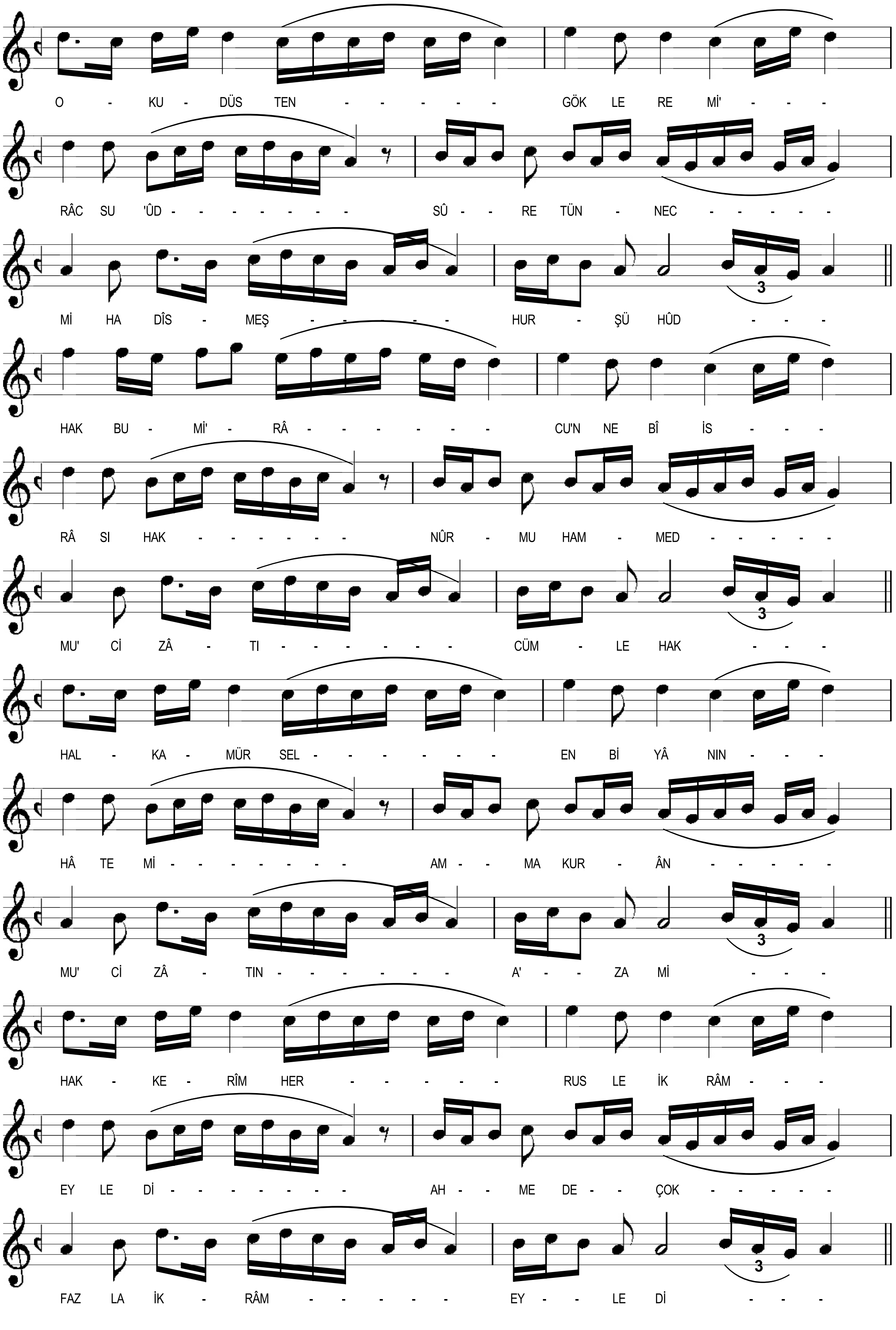
O - KU - DÜS TEN - - - - - - GÖK LE RE Mİ' - - -
RÂC SU 'ÜD - - - - - - - - SÛ - - RE TÜN - NEC - - - - -
Mİ HA DÎS - MEŞ - - - - - - HUR - ŞÜ HÛD - - -
HAK BU - Mİ' - RÂ - - - - - - - - CU'N NE BÎ İS - - -
RÂ SI HAK - - - - - - - NÛR - MU HAM - MED - - - - -
MU' Cİ ZÂ - TI - - - - - - - - CÜM - LE HAK - - -
HAL - KA - MÜR SEL - - - - - - - EN Bİ YÂ NIN - - -
HÂ TE Mİ - - - - - - - - AM - - MA KUR - ÂN - - - - -
MU' Cİ ZÂ - TIN - - - - - - - A' - - ZA Mİ - - -
HAK - KE - RÎM HER - - - - - RUS LE İK RÂM - - -
EY LE Dİ - - - - - - - - AH - - ME DE - - ÇOK - - - - -
FAZ LA İK - RÂM - - - - - - EY - - LE Dİ - - -
3

MUKADDİME-İ Mİ'RÂCU'N-NEBİ
(Mi'râc-ı Nebi'ye Giriş / Sayfa - 2)

O Kudüs'ten göklere mi'râc suûd
Sûretü'n-Necmi, hadis meşhur şuhûd

Hak bu mi'râcu'n-Nebî, isrâsı hak
Nûr Muhammed mûcizâtı cümle hak

Halka mürsel enbiyânın hâtemi
Amma Kur'ân mûcizâtın a'zami

Hak Kerîm her Rusle ikrâm eyledi
Ahmed'e çok fazla ikrâm eyledi

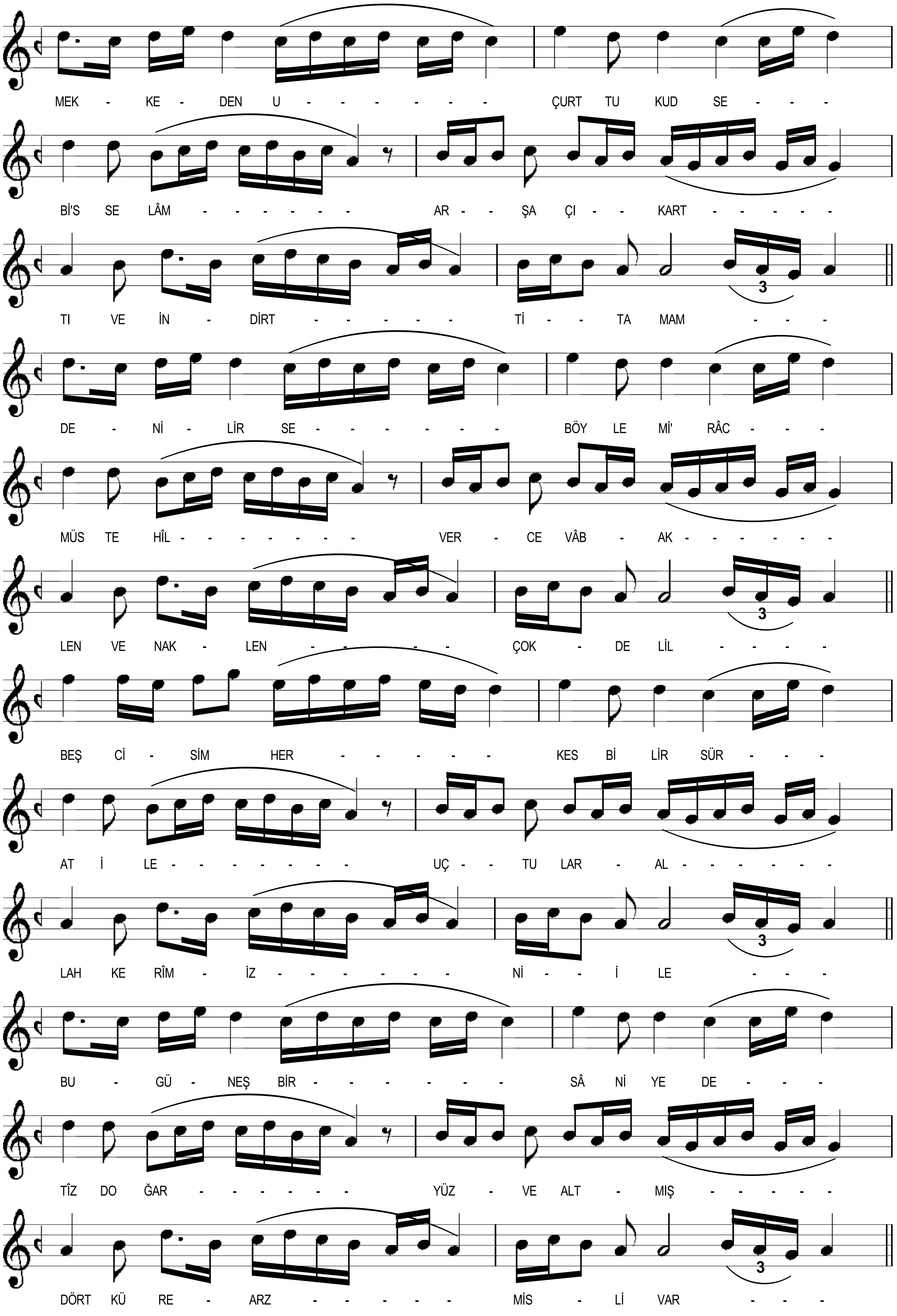
MEK - KE - DEN U - - - - - - - ÇURT TU KUD SE - - -
Bİ'S SE LÂM - - - - - - AR - - ŞA ÇI - - KART - - - - -
TI VE İN - DİRT - - - - - Tİ - - TA MAM - - -
DE - Nİ - LİR SE - - - - - - - BÖY LE Mİ' RÂC - - -
MÜS TE HÎL - - - - - - - - VER - CE VÂB - AK - - - - - -
LEN VE NAK - LEN - - - - - ÇOK - DE LİL - - - -
BEŞ Cİ - SİM HER - - - - - KES Bİ LİR SÜR - - -
AT İ LE - - - - - - - - UÇ - - TU LAR - AL - - - - - -
LAH KE RÎM - İZ - - - - - - Nİ - - İ LE - - -
BU - GÜ - NEŞ BİR - - - - - - - SÂ Nİ YE DE - - -
TÎZ DO ĞAR - - - - - - YÜZ - VE ALT - MIŞ - - - - -
DÖRT KÜ RE - ARZ - - - - - - MİS - Lİ VAR - - -

MUKADDİME-İ Mİ'RÂCU'N-NEBİ
(Mi'râc-ı Nebi'ye Giriş / Sayfa - 3)

Mekke'den uçurttu Kuds'e bi's-selâm
Arş'a çıkarttı ve indirtti tamam

Denilirse böyle mi'râc müstehil
Ver cevap aklen ve naklen çok delil

Beş cisim herkes bilir sür'at ile
Uçtular Allah Kerîm izni ile

Bu güneş bir saniyede tez doğar
Yüz ve altmış dört küre arz misli var

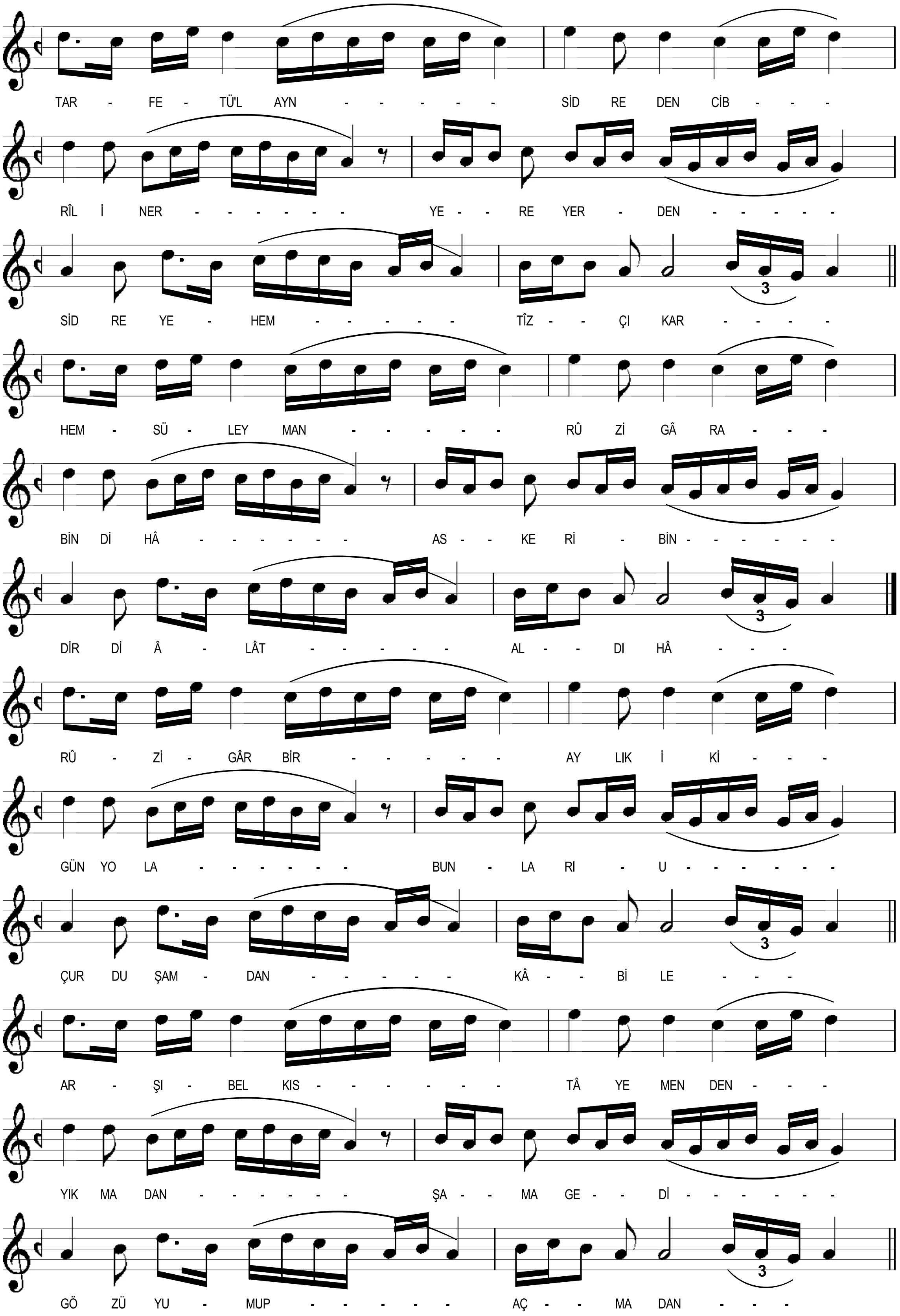
TAR - FE - TÜ'L AYN - - - - - - SİD RE DEN CİB - - -
RÎL İ NER - - - - - - - YE - - RE YER - DEN - - - - -
SİD RE YE - HEM - - - - - - TÎZ - - ÇI KAR - - - - -
HEM - SÜ - LEY MAN - - - - - - RÛ Zİ GÂ RA - - -
BİN Dİ HÂ - - - - - - - AS - - KE Rİ - BİN - - - - - -
DİR Dİ Â - LÂT - - - - - - AL - - DI HÂ - - - -
RÛ - Zİ - GÂR BİR - - - - - AY LIK İ Kİ - - -
GÜN YO LA - - - - - - - BUN - LA RI - U - - - - - - -
ÇUR DU ŞAM - DAN - - - - - - KÂ - - Bİ LE - - -
AR - ŞI - BEL KIS - - - - - - - TÂ YE MEN DEN - - -
YIK MA DAN - - - - - - - ŞA - - MA GE - - Dİ - - - - - - -
GÖ ZÜ YU - MUP - - - - - - AÇ - - MA DAN - - -

MUKADDİME-İ Mİ'RÂCU'N-NEBİ
(Mi'râc-ı Nebi'ye Giriş / Sayfa - 4)

Tarfatü'l-ayn Sidre'den Cibrîl iner
Yere yerden Sidre'ye hem tez çıkar

Hem Süleyman rüzgâra bindi hâ
Askeri bindirdi âlât aldı hâ

Rüzgâr bir gün iki aylık yola
Bunları uçurdu Şam'dan Kabil'e

Arş-ı Belkıs tâ Yemen'den yıkmadan
Şam'a geldi gözü yumup açmadan

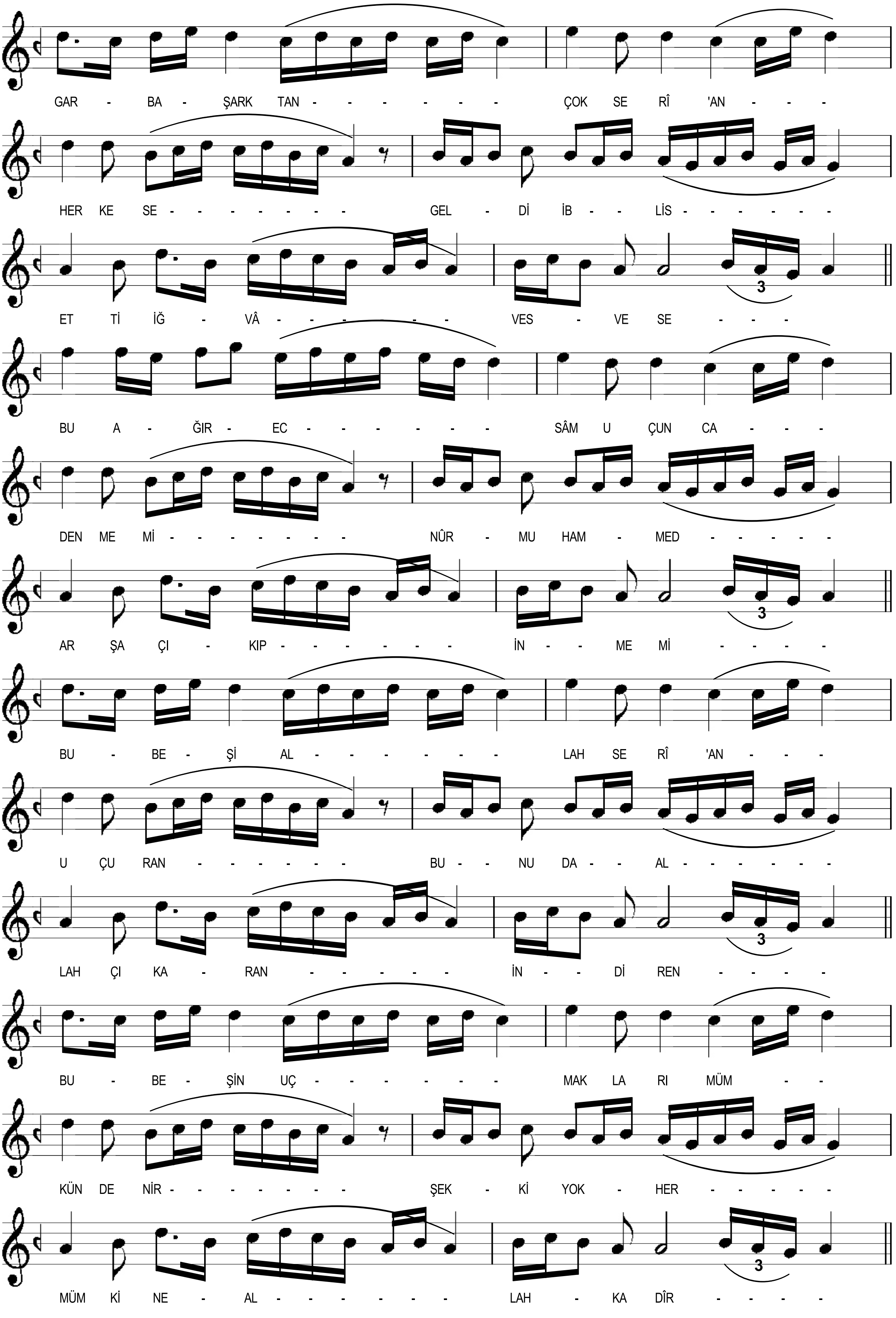
GAR - BA - ŞARK TAN - - - - - - - ÇOK SE Rİ 'AN - - -
HER KE SE - - - - - - - - GEL - Dİ İB - - LİS - - - - - -
ET Tİ İĞ - VÂ - - - - - - - VES - VE SE - - -
BU A - ĞIR - EC - - - - - - - SÂM U ÇUN CA - - -
DEN ME Mİ - - - - - - - - NÛR - MU HAM - MED - - - - -
AR ŞA ÇI - KIP - - - - - - - İN - - ME Mİ - - - -
BU - BE - Şİ AL - - - - - - - LAH SE Rİ 'AN - - -
U ÇU RAN - - - - - - - BU - - NU DA - - AL - - - - - -
LAH ÇI KA - RAN - - - - - - İN - - Dİ REN - - - -
BU - BE - ŞİN UÇ - - - - - - - MAK LA RI MÜM - -
KÜN DE NİR - - - - - - - - ŞEK - Kİ YOK - HER - - - - -
MÜM Kİ NE - AL - - - - - - - LAH - KA DÎR - - - -

MUKADDİME-İ Mİ'RÂCU'N-NEBİ
(Mi'râc-ı Nebi'ye Giriş / Sayfa - 5)

Garba şarkta çok serîan herkese
Geldi İblis etti iğva, vesvese

Bu ağır ecsâm uçunca denme mi
Nûr Muhammed arşa çıkıp inme mi

Bu beşi Allah serîan uçuran
Bunu da Allah çıkaran indiren

Bu beşin uçmakları mümkün denir
Şekki yok her mümküne Allah kadir

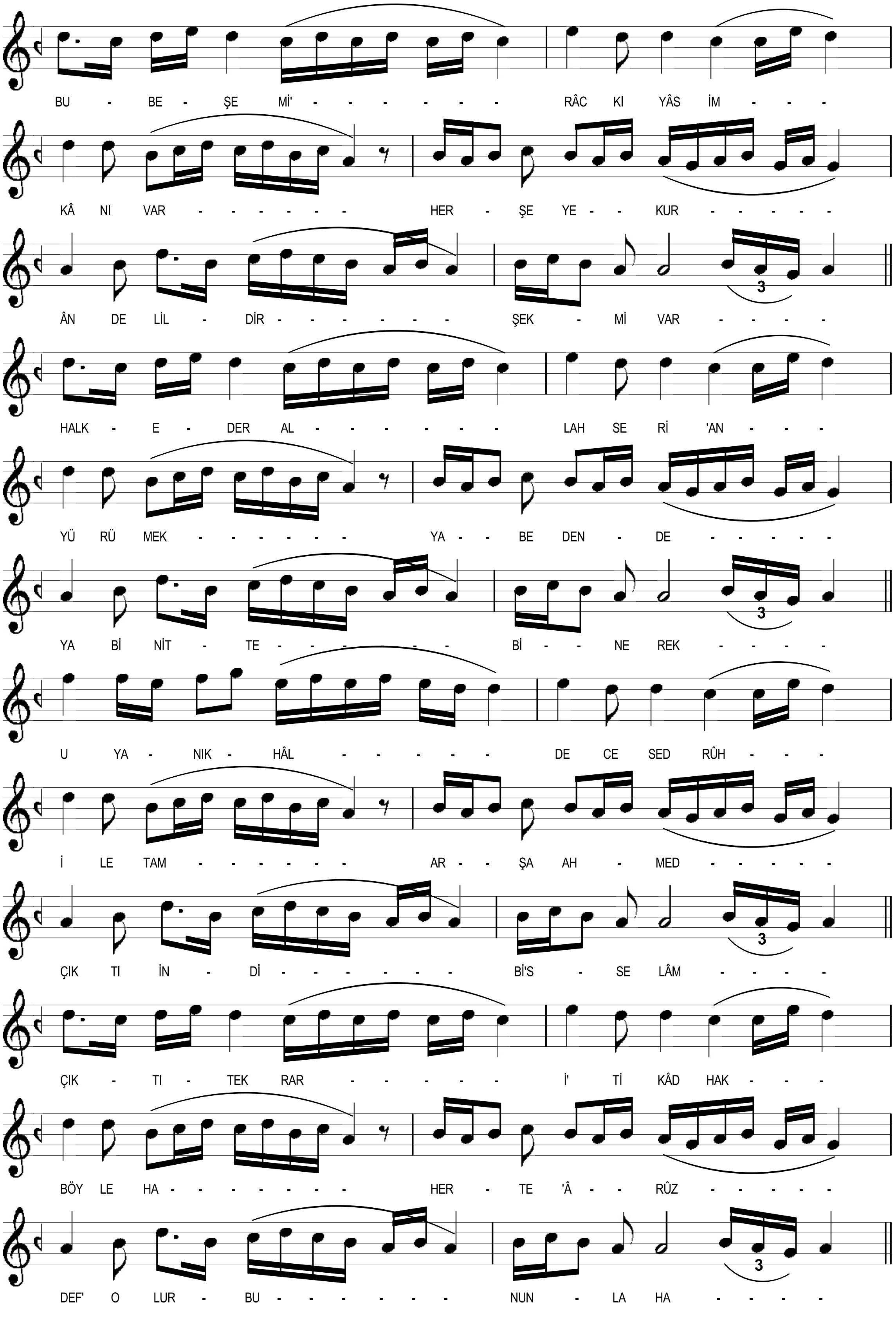
BU - BE - ŞE Mİ' - - - - - - - - RÂC KI YÂS İM - - -
KÂ NI VAR - - - - - - - HER - ŞE YE - - KUR - - - - -
ÂN DE LİL - DİR - - - - - - - - ŞEK - Mİ VAR - - - - -
HALK - E - DER AL - - - - - - - - LAH SE Rİ 'AN - - -
YÜ RÜ MEK - - - - - - - YA - - BE DEN - DE - - - - -
YA Bİ NİT - TE - - - - - - - - Bİ - - NE REK - - - - -
U YA - NIK - HÂL - - - - - DE CE SED RÛH - - -
İ LE TAM - - - - - - - AR - - ŞA AH - MED - - - - -
ÇIK TI İN - Dİ - - - - - - - - Bİ'S - SE LÂM - - - -
ÇIK - TI - TEK RAR - - - - - İ' Tİ KÂD HAK - - -
BÖY LE HA - - - - - - - - HER - TE 'Â - - RÛZ - - - - -
DEF' O LUR - BU - - - - - - - - NUN - LA HA - - - -

MUKADDİME-İ Mİ'RÂCU'N-NEBİ
(Mi'râc-ı Nebi'ye Giriş / Sayfa - 6)

Bu beşe mi'râc kıyas imkânı var
Her şeye Kur'ân delildir şek mi var

Halk eder Allah serîan yürümek
Ya bedende ya binitte binerek

Uyanık halde ceset ruh ile tam
Arş'a Ahmed çıktı indi bi's-selâm

Çıktı tekrar îtikat hak böyle hâ
Her taarruz def olur bununla hâ

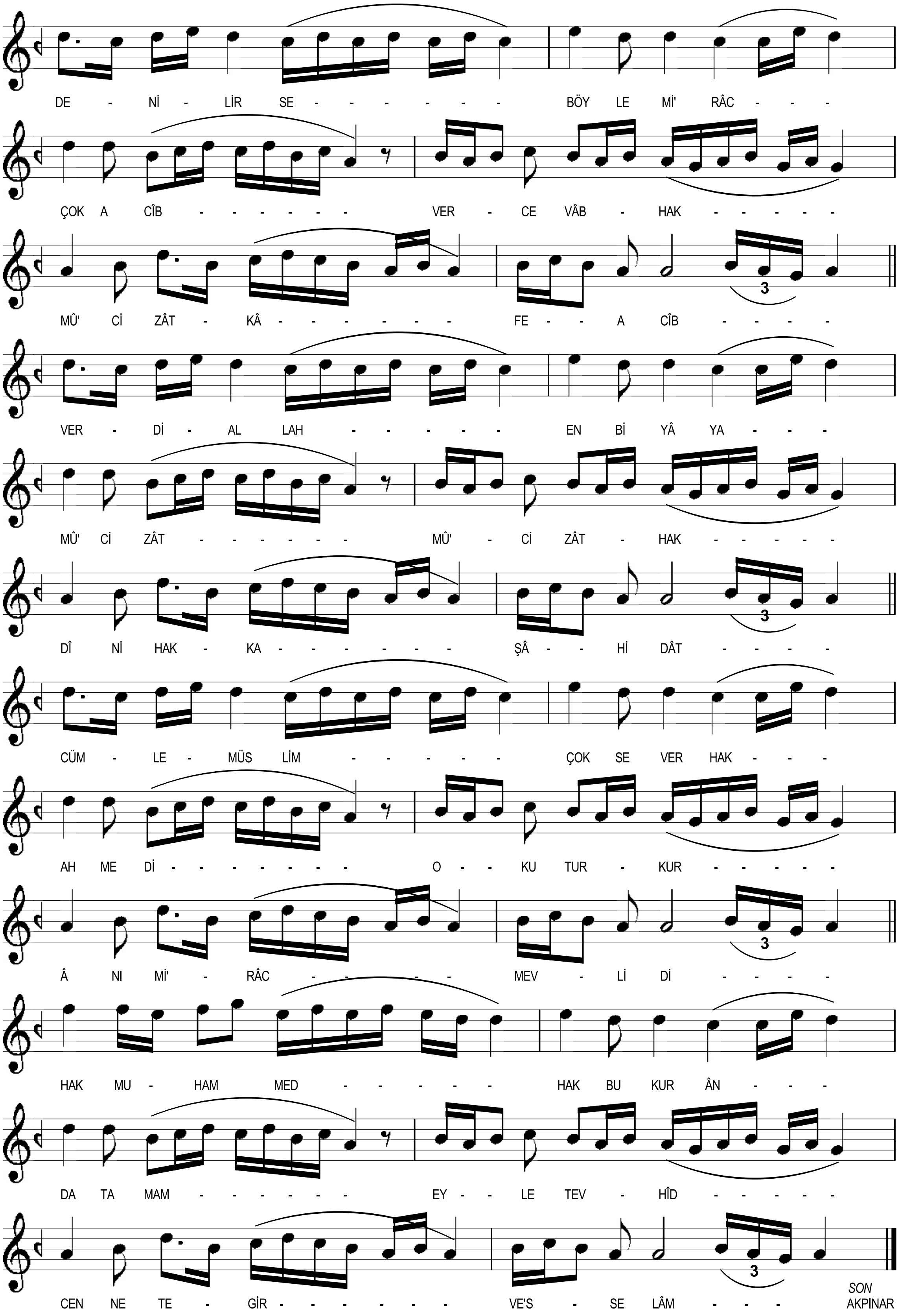
DE - Nİ - LİR SE - - - - - - - BÖY LE Mİ' RÂC - - -
ÇOK A CÎB - - - - - - VER - CE VÂB - HAK - - - - -
MÛ' Cİ ZÂT - KÂ - - - - - - - FE - - A CÎB - - - - -
VER - Dİ - AL LAH - - - - - - EN Bİ YÂ YA - - -
MÛ' Cİ ZÂT - - - - - - MÛ' - Cİ ZÂT - HAK - - - - -
DÎ Nİ HAK - KA - - - - - - - ŞÂ - - Hİ DÂT - - - - -
CÜM - LE - MÜS LİM - - - - - ÇOK SE VER HAK - - -
AH ME Dİ - - - - - - - - O - - KU TUR - KUR - - - - -
Â Nİ Mİ' - RÂC - - - - - MEV - Lİ Dİ - - - -
HAK MU - HAM MED - - - - - - HAK BU KUR ÂN - - -
DA TA MAM - - - - - - EY - - LE TEV - HÎD - - - - -
CEN NE TE - GİR - - - - - - - VE'S - SE LÂM - - - -
SON
AKPINAR

MUKADDİME-İ Mİ'RÂCU'N-NEBİ
(Mi'râc-ı Nebi'ye Giriş / Sayfa - 7)

Denilirse böyle mi'râc çok acib
Ver cevap hak mûcizât kâffe acib

Verdi Allah enbiyâya mûcizât
Mûcizât hak, din-i hakka şâhidât

Cümle Müslim çok sever hak Ahmed'i
Okutur Kur'ân, mi'râc, mevlidi

Hak Muhammed, hak bu Kur'ân da tamam
Eyle tevhîd Cennet'e gir ve's-selâm

(Âmennâ ve saddeknâ) Lâ İlâhe illallâh seyyidenâ Muhammed'un Rasûlullâh sallallâhu aleyhi ve sellem. Allahümme salli ve sellim ve bârik alâ seyyidinâ Muhammed'in ve alâ âl-i seyyidinâ Muhammed.

FASL-I EVVEL

"Muhammed aleyhi's-selâtü ve's-selâmın mi'râcının tarihi ve müddeti ve Allah-u Teâlâ, Cebrâîl aleyhi's-selâma emredip Cebrâîl aleyhi's-selâm Muhammed aleyhi's-selâtu ve's-selâmın sadrını şak edip kalbini Zemzem ile yıkayıp Burak'a bindirip Kudüs'e götürdüğü ve Mescid-i Aksâ'da enbiyâ cem olup, görüşüp Muhammed aleyhi's-selâm imam olup namaz kıldıkları ve süt içtiği beyânındadır."

FASL-I EVVEL

Mi'râciyye'nin Birinci Bölümü

Güfte: M. İzzeddin Doğanhisârî

Derleyen: Dr. Hüseyin AKPINAR

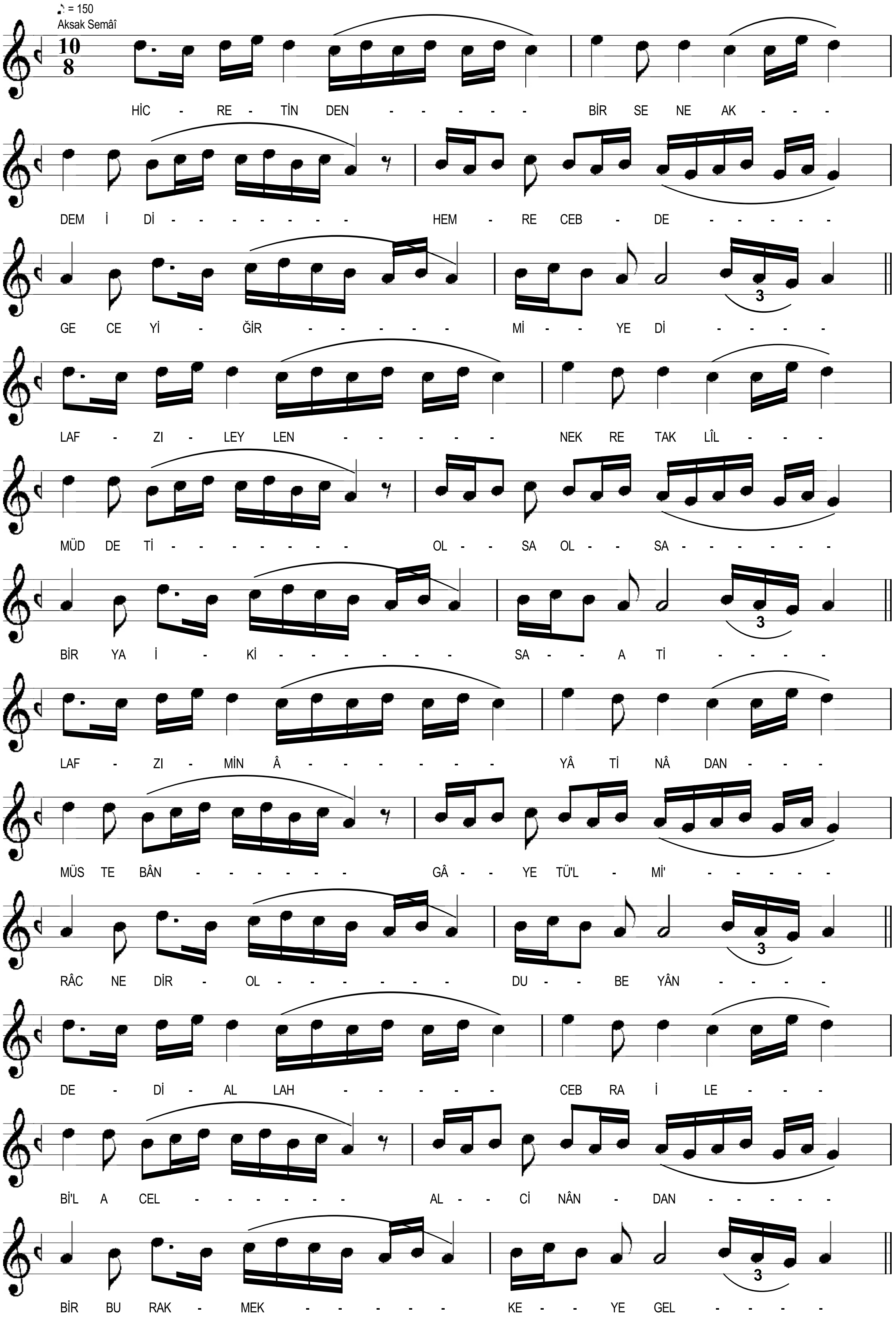

FASL-I EVVEL
(Birinci Bölüm / Sayfa - 1)

Hicretinden bir sene akdem idi
Hem Receb'de gece yiğirmi yedi

Lafz-ı "leylen" nekre taklîl müddeti
Olsa olsa bir ya iki saati

Lafz-ı "min âyâtinâ"dan müstebân
Gâyetü'l-mi'râc nedir oldu beyan

Dedi Allah Cebrâîl'e bi'l-acel
Al Cinân'dan bir Burak, Mekke'ye gel

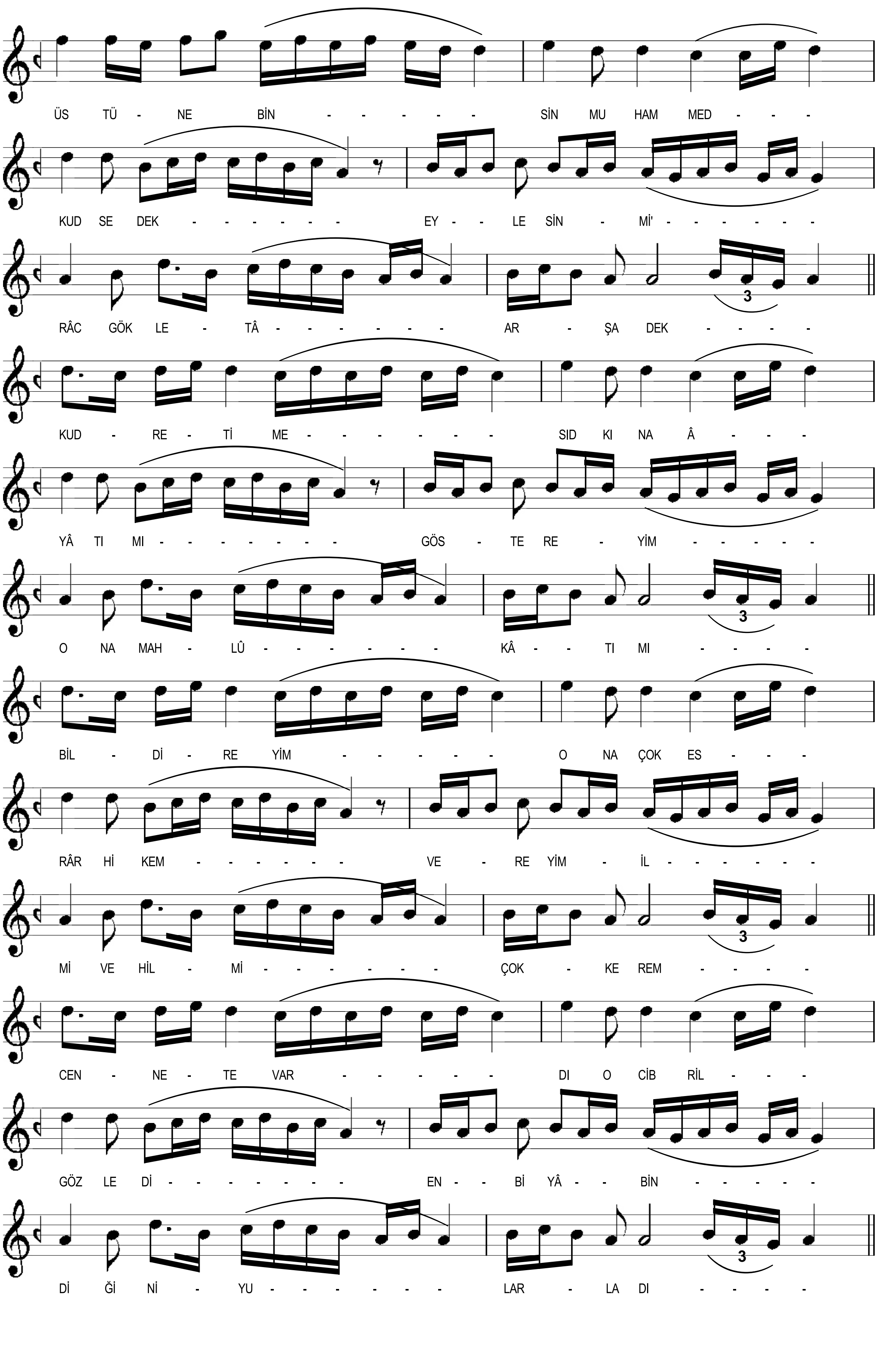
ÜS TÜ - NE BİN - - - - - - SİN MU HAM MED - - - -
KUD SE DEK - - - - - - - EY - - LE SİN - Mİ' - - - - - - -
RÂC GÖK LE - TÂ - - - - - - - - AR - ŞA DEK - - - - -
KUD - RE - Tİ ME - - - - - - - - SID KI NA Â - - - -
YÂ TI MI - - - - - - - - GÖS - TE RE - YİM - - - - - -
O NA MAH - LÛ - - - - - - - KÂ - - TI MI - - - - -
BİL - Dİ - RE YİM - - - - - - O NA ÇOK ES - - - -
RÂR Hİ KEM - - - - - - - VE - RE YİM - İL - - - - - - -
Mİ VE HİL - Mİ - - - - - - - ÇOK - KE REM - - - - -
CEN - NE - TE VAR - - - - - - DI O CİB RİL - - - -
GÖZ LE Dİ - - - - - - - - EN - - Bİ YÂ - - BİN - - - - -
Dİ Ğİ Nİ - YU - - - - - - - - LAR - LA DI - - - - -

FASL-I EVVEL
(Birinci Bölüm / Sayfa - 2)

Üstüne binsin Muhammed Kuds'e dek
Eylesin mi'râc gökle tâ arşa dek

Kudretime sıdkına âyâtımı
Göstereyim ona mahlûkâtımı

Bildireyim ona çok esrâr, hikem
Vereyim ilmi ve hilmi çok kerem

Cennet'e vardı o Cibrîl gözledi
Enbiyâ bindiğini yularladı

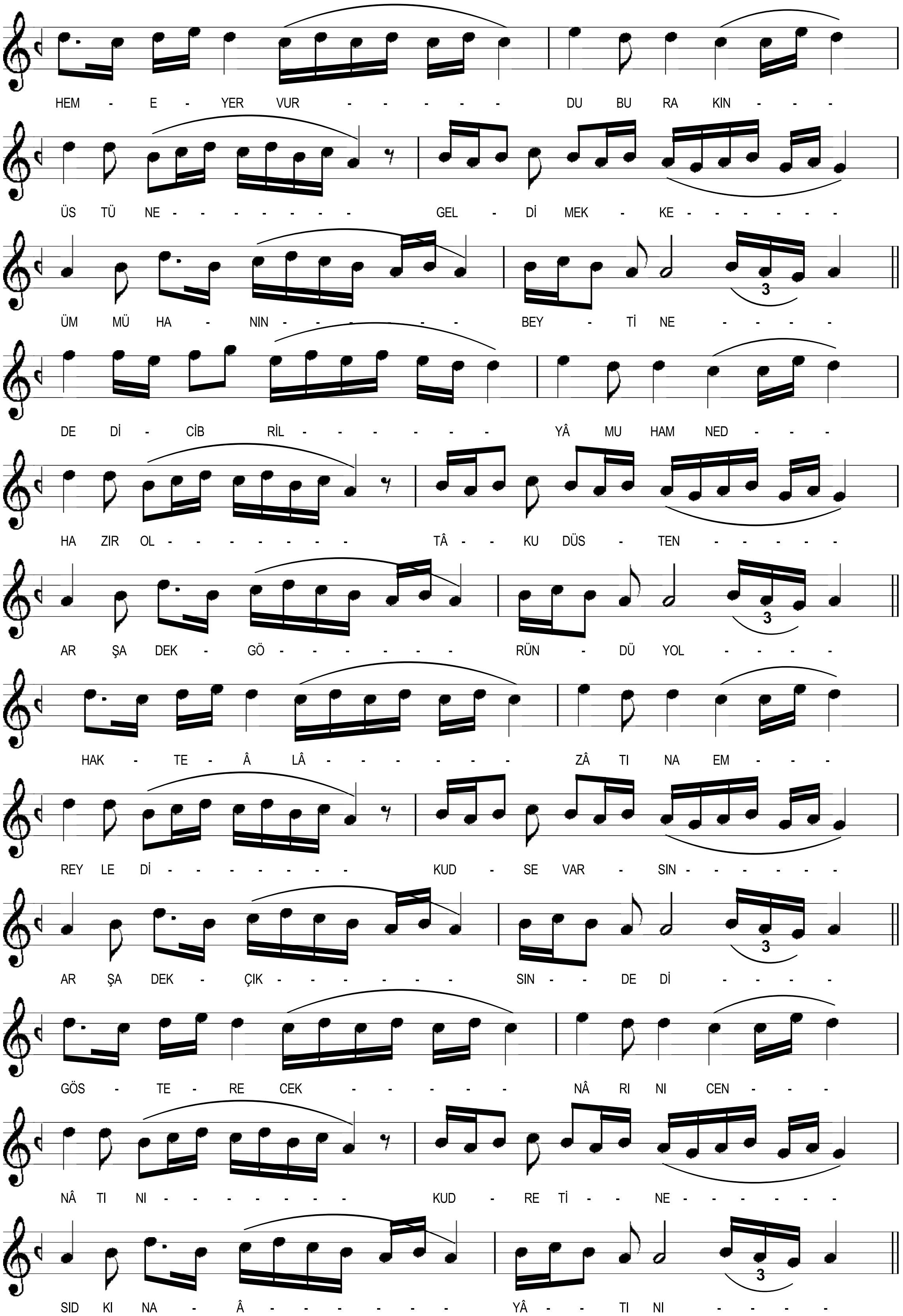
HEM - E - YER VUR - - - - - - DU BU RA KIN - - -
ÜS TÜ NE - - - - - - - - GEL - Dİ MEK - KE - - - - - -
ÜM MÜ HA - NIN - - - - - - - BEY - Tİ NE - - - - -
DE Dİ - CİB RİL - - - - - - - - YÂ MU HAM NED - - -
HA ZIR OL - - - - - - - - TÂ - - KU DÜS - TEN - - - - -
AR ŞA DEK - GÖ - - - - - - - RÜN - DÜ YOL - - - - -
HAK - TE - Â LÂ - - - - - - - - ZÂ TI NA EM - - -
REY LE Dİ - - - - - - - - KUD - SE VAR - SIN - - - - - -
AR ŞA DEK - ÇIK - - - - - - - SIN - - DE Dİ - - - -
GÖS - TE - RE CEK - - - - - - NÂ RI NI CEN - - -
NÂ TI NI - - - - - - - - KUD - RE Tİ - - NE - - - - - -
SID KI NA - Â - - - - - - - - YÂ - - TI NI - - - -

FASL-I EVVEL
(Birinci Bölüm / Sayfa - 2)

Hem eyer vurdu Burak'ın üstüne
Geldi Mekke Ümmühan'ın beytine

Dedi Cibrîl yâ Muhammed! hazır ol
Tâ Kudüs'ten Arş'a dek göründü yol

Hak Teâlâ zâtına emreyledi
Kuds'e varsın Arş'a dek çıksın dedi

Gösterecek nârını cennâtını
Kudretine sıdkına âyâtını

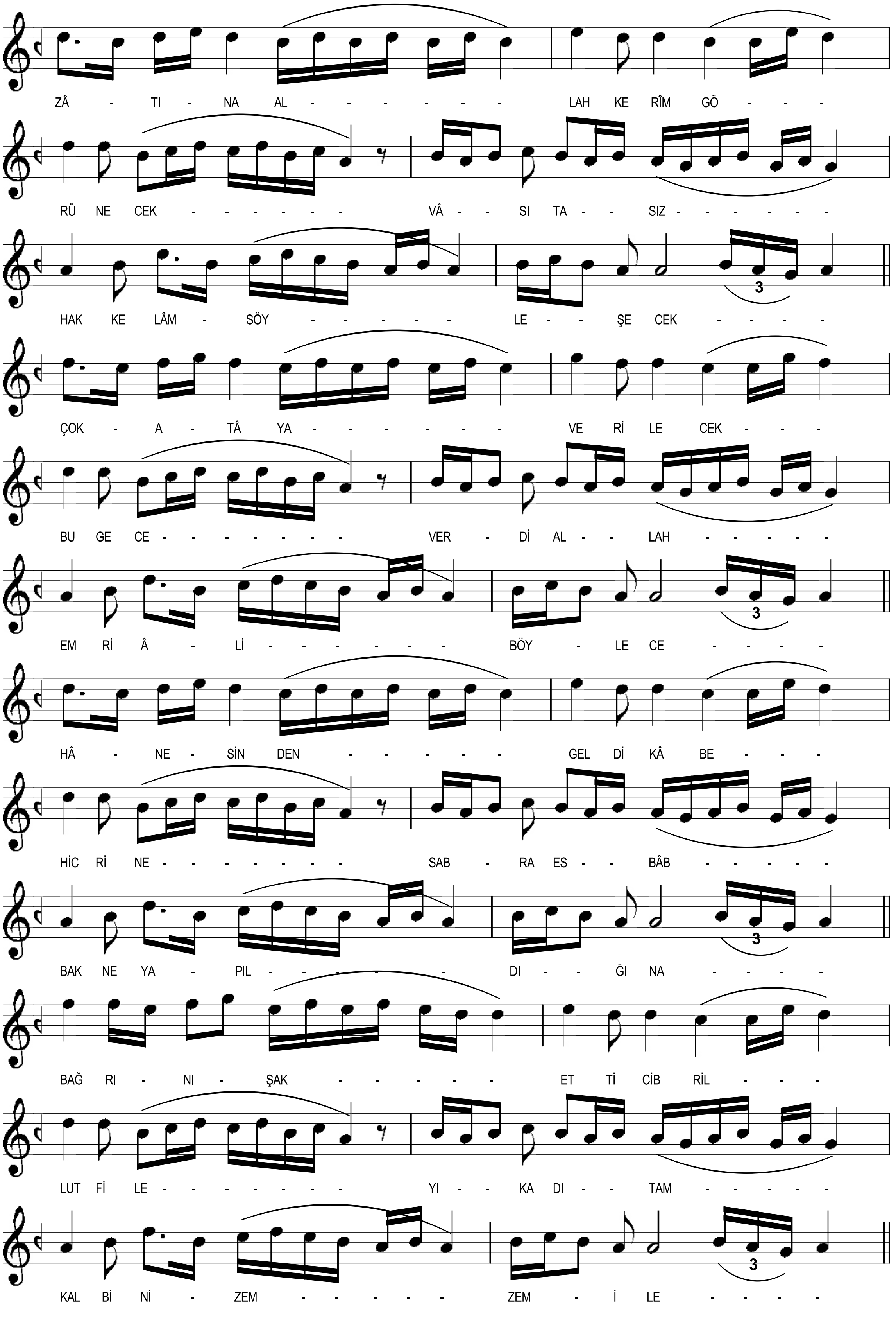
ZÂ - TI - NA AL - - - - - - - - LAH KE RÎM GÖ - - -
RÜ NE CEK - - - - - - VÂ - - SI TA - - SIZ - - - - - -
HAK KE LÂM - SÖY - - - - - - LE - - ŞE CEK - - - - -
ÇOK - A - TÂ YA - - - - - - - - VE Rİ LE CEK - - -
BU GE CE - - - - - - - - VER - Dİ AL - - LAH - - - - -
EM Rİ Â - Lİ - - - - - - - - BÖY - LE CE - - - - -
HÂ - NE - SİN DEN - - - - - GEL Dİ KÂ BE - - - -
HİC Rİ NE - - - - - - - - SAB - RA ES - - BÂB - - - - -
BAK NE YA - PIL - - - - - - - DI - - ĞI NA - - - -
BAĞ RI - NI - ŞAK - - - - - - ET Tİ CİB RİL - - -
LUT Fİ LE - - - - - - - - YI - - KA DI - - TAM - - - - -
KAL Bİ Nİ - ZEM - - - - - - ZEM - İ LE - - - -

FASL-I EVVEL
(Birinci Bölüm / Sayfa - 4)

Zâtına Allah Kerîm görünecek
Vasıtasız Hak kelâm söyleşecek

Çok atâyâ verilecek bu gece
Verdi Allah emr-i âli böylece

Hânesinden geldi Kâbe hicrine
Sabra esbâb bak ne yapıldığına

Bağrını şak etti Cibrîl lutf ile
Yıkadı tam kalbini Zemzem ile

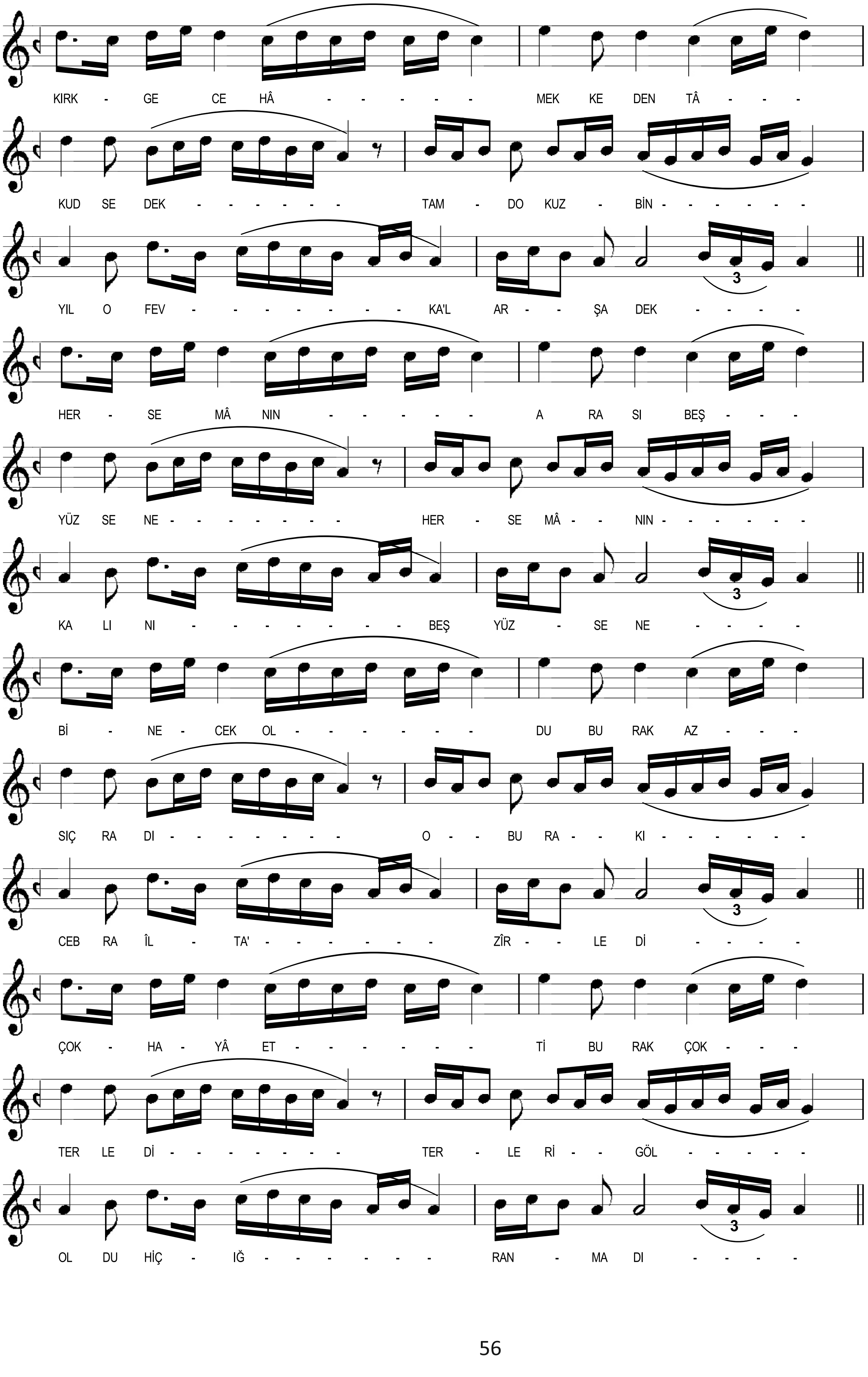
KIRK - GE CE HÂ - - - - - - MEK KE DEN TÂ - - -
KUD SE DEK - - - - - - - TAM - DO KUZ - BİN - - - - - -
YIL O FEV - - - - - - - - - KA'L AR - - ŞA DEK - - - - -
HER - SE MÂ NIN - - - - - - A RA SI BEŞ - - -
YÜZ SE NE - - - - - - - - HER - SE MÂ - - NIN - - - - - -
KA LI NI - - - - - - - - - BEŞ YÜZ - SE NE - - - - -
Bİ - NE - CEK OL - - - - - - - DU BU RAK AZ - - -
SIÇ RA DI - - - - - - - - O - - BU RA - - KI - - - - - -
CEB RA İL - TA' - - - - - - - ZÎR - - LE Dİ - - - -
ÇOK - HA - YÂ ET - - - - - - - Tİ BU RAK ÇOK - - -
TER LE Dİ - - - - - - - - TER - LE Rİ - - GÖL - - - - -
OL DU HİÇ - IĞ - - - - - - - RAN - MA DI - - - -

FASL-I EVVEL
(Birinci Bölüm / Sayfa - 5)

Kırk gece hâ Mekke'den tâ Kuds'e dek
Tam dokuz bin yıl o fevk'l-Arş'a dek

Her semânın arası beş yüz sene
Her semânın kalını beş yüz sene

Binecek oldu, Burak az sıçradı
O Burak'ı Cebrâîl ta'zîrledi

Çok hayâ etti Burak çok terledi
Terleri göl oldu hiç ığranmadı

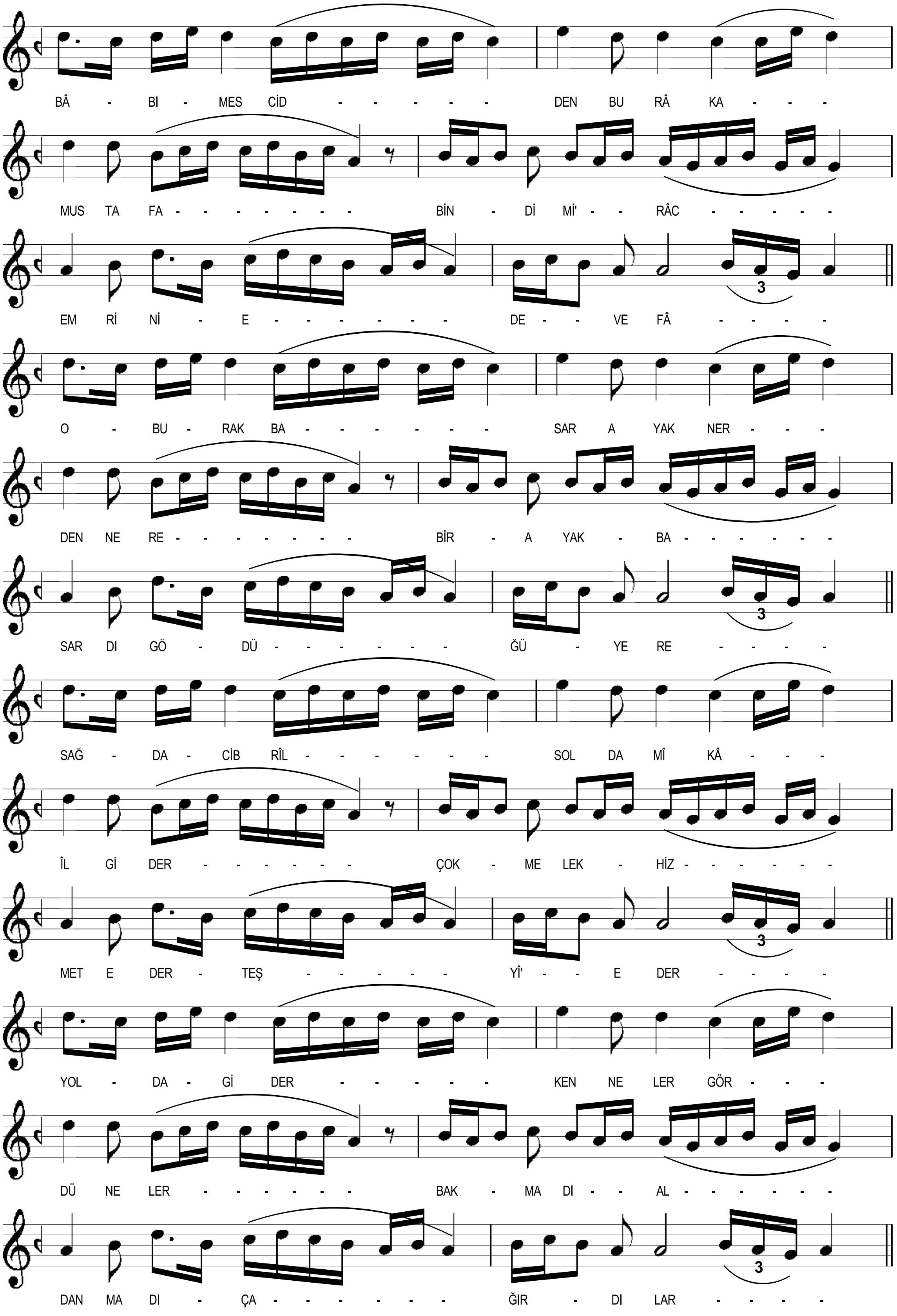
BÂ - BI - MES CİD - - - - - - DEN BU RÂ KA - - -
MUS TA FA - - - - - - - - BİN - Dİ Mİ' - - RÂC - - - - -
EM Rİ Nİ - E - - - - - - - DE - - VE FÂ - - - - -
O - BU - RAK BA - - - - - - - SAR A YAK NER - - -
DEN NE RE - - - - - - - - BİR - A YAK - BA - - - - - -
SAR DI GÖ - DÜ - - - - - - - ĞÜ - YE RE - - - - -
SAĞ - DA - CİB RÎL - - - - - - - SOL DA MÎ KÂ - - - -
ÎL Gİ DER - - - - - - - ÇOK - ME LEK - HİZ - - - - - -
MET E DER - TEŞ - - - - - - Yİ' - - E DER - - - -
YOL - DA - Gİ DER - - - - - KEN NE LER GÖR - - -
DÜ NE LER - - - - - - - BAK - MA DI - - AL - - - - - -
DAN MA DI - ÇA - - - - - - - ĞIR - DI LAR - - - -

FASL-I EVVEL
(Birinci Bölüm / Sayfa - 6)

Bâb-ı mescidden Burak'a Mustafa
Bindi mi'râc emrini ede vefâ

O Burak basar ayak nerden nere
Bir ayak basardı gördüğü yere

Sağda Cibrîl solda Mikâîl gider
Çok melek hizmet eder teşyî eder

Yolda giderken neler gördü neler
Bakmadı aldanmadı çağırdılar

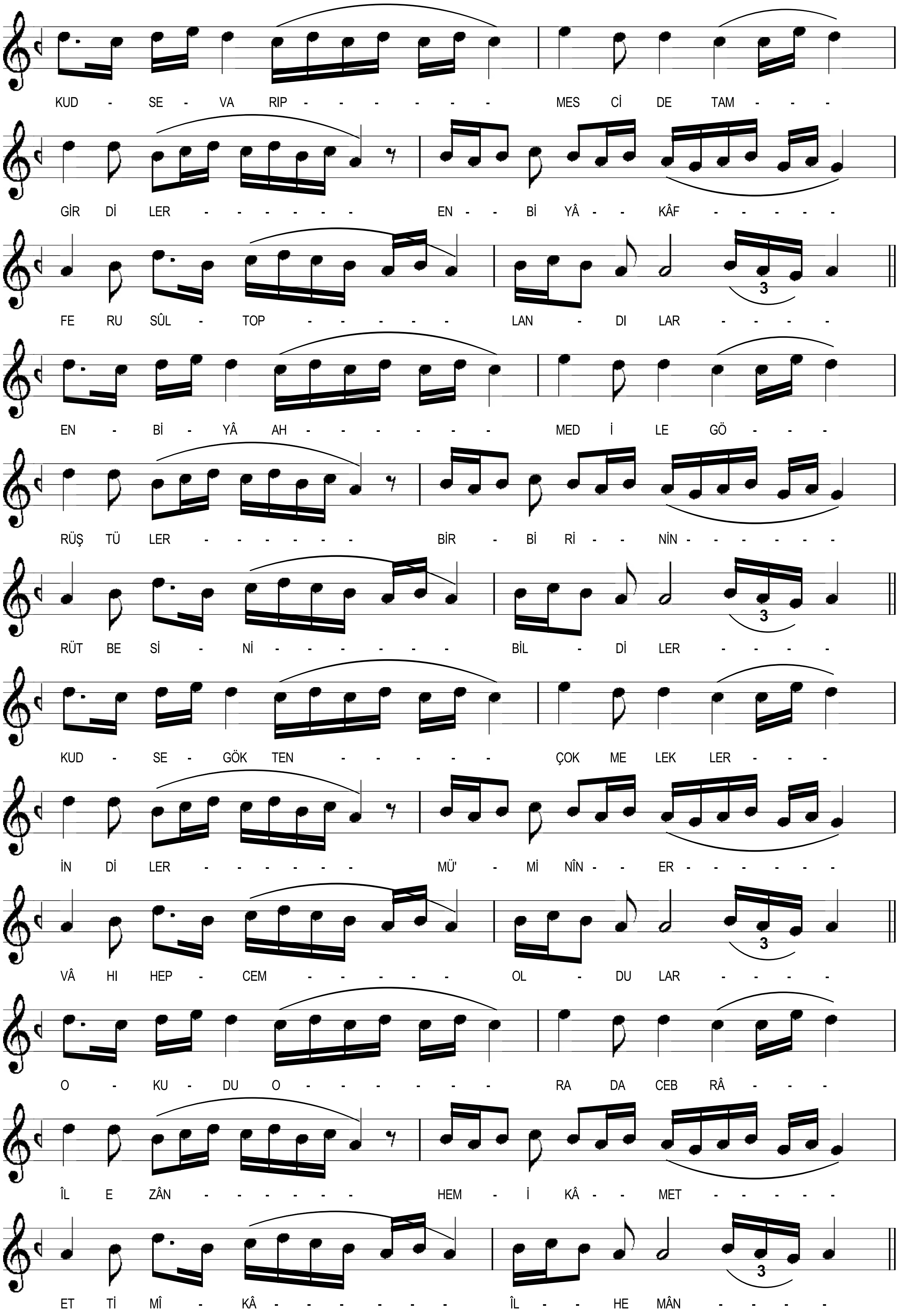
KUD - SE - VA RIP - - - - - - - - MES Cİ DE TAM - - -
GİR Dİ LER - - - - - - - EN - - Bİ YÂ - - KÂF - - - - -
FE RU SÛL - TOP - - - - - - LAN - DI LAR - - - - -
EN - Bİ - YÂ AH - - - - - - - - MED İ LE GÖ - - -
RÜŞ TÜ LER - - - - - - - BİR - Bİ Rİ - - NİN - - - - - -
RÜT BE Sİ - Nİ - - - - - - - - BİL - Dİ LER - - - - -
KUD - SE - GÖK TEN - - - - - ÇOK ME LEK LER - - -
İN Dİ LER - - - - - - - MÜ' - Mİ NÎN - - ER - - - - - -
VÂ HI HEP - CEM - - - - - - OL - DU LAR - - - -
O - KU - DU O - - - - - - - - RA DA CEB RÂ - - -
ÎL E ZÂN - - - - - - - HEM - İ KÂ - - MET - - - - -
ET Tİ MÎ - KÂ - - - - - - - - ÎL - - HE MÂN - - - -

FASL-I EVVEL
(Birinci Bölüm / Sayfa - 7)

Kuds'e varıp Mescid'e tam girdiler
Enbiyâ kâffe rüsûl toplandılar

Enbiyâ, Ahmed ile görüştüler
Birbirinin rütbesini bildiler

Kuds'e gökten çok melekler indiler
Mü'minîn ervâhı hep cem' oldular

Okudu orada Cebrâîl ezân
Hem ikâmet etti Mikâîl heman

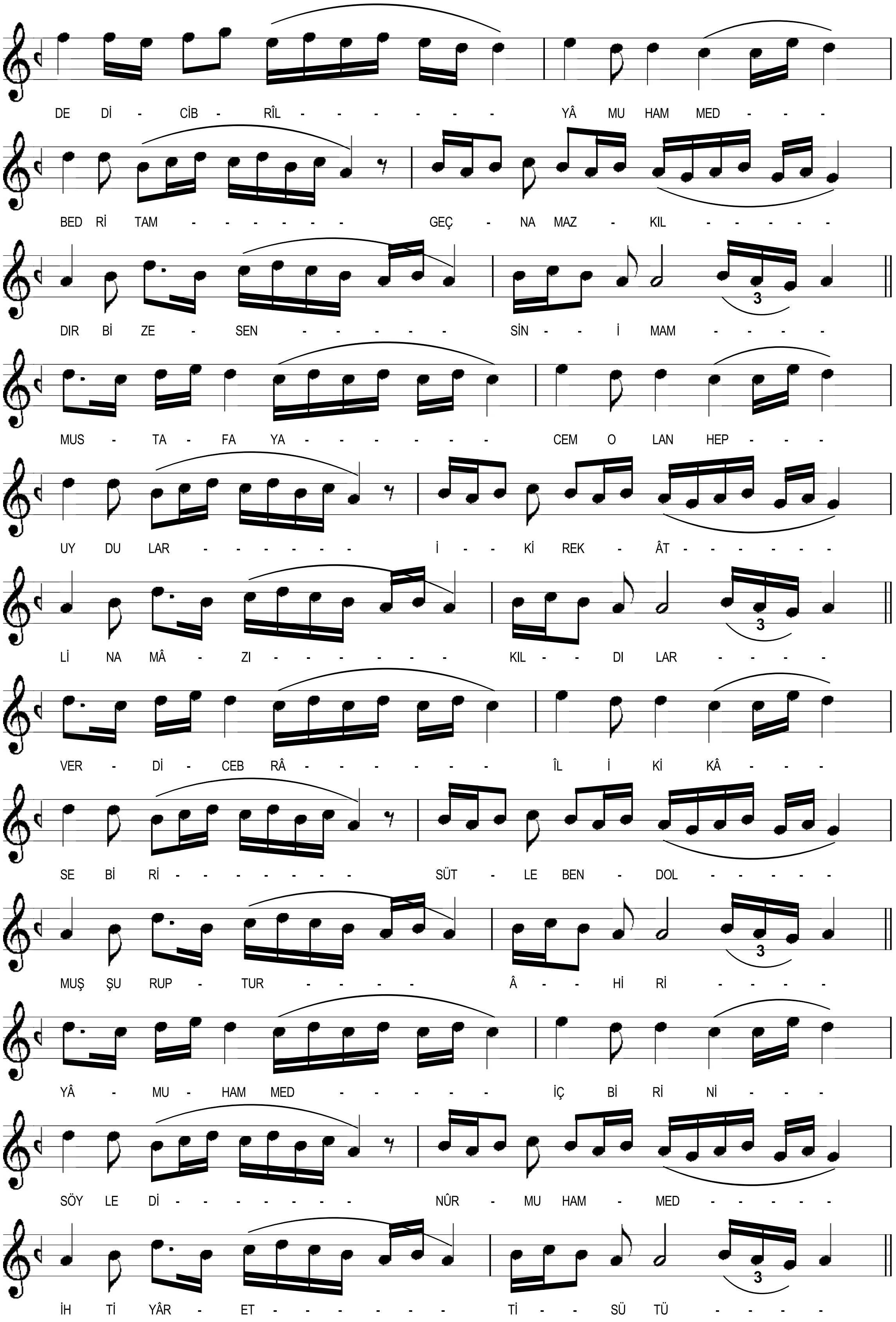
DE Dİ - CİB - RÎL - - - - - - - - YÂ MU HAM MED - - - -
BED Rİ TAM - - - - - - - GEÇ - NA MAZ - KIL - - - - - -
3
DIR Bİ ZE - SEN - - - - - - SİN - - - İ MAM - - - - -
MUS - TA - FA YA - - - - - - - - CEM O LAN HEP - - - -
UY DU LAR - - - - - - - İ - - Kİ REK - ÂT - - - - - - -
3
Lİ NA MÂ - ZI - - - - - - - - KIL - - DI LAR - - - - -
VER - Dİ - CEB RÂ - - - - - - - - ÎL İ Kİ KÂ - - - -
SE Bİ Rİ - - - - - - - - - SÜT - LE BEN - DOL - - - - - -
3
MUŞ ŞU RUP - TUR - - - - - Â - - Hİ Rİ - - - - -
YÂ - MU - HAM MED - - - - - - İÇ Bİ Rİ Nİ - - - -
SÖY LE Dİ - - - - - - - - - NÛR - MU HAM - MED - - - - - -
3
İH Tİ YÂR - ET - - - - - - - - Tİ - - SÜ TÜ - - - - -

FASL-I EVVEL
(Birinci Bölüm / Sayfa - 8)

Dedi Cibrîl yâ Muhammed bedr-i tam
Geç namaz kıldır bize sensin imam

Mustafa'ya cem' olan hep uydular
İki rekâtlı namazı kıldılar

Verdi Cebrâîl iki kâse biri
Süt leben dolmuş şuruptur âhiri

Yâ Muhammed iç birini söyledi
Nûr Muhammed ihtiyâr etti sütü

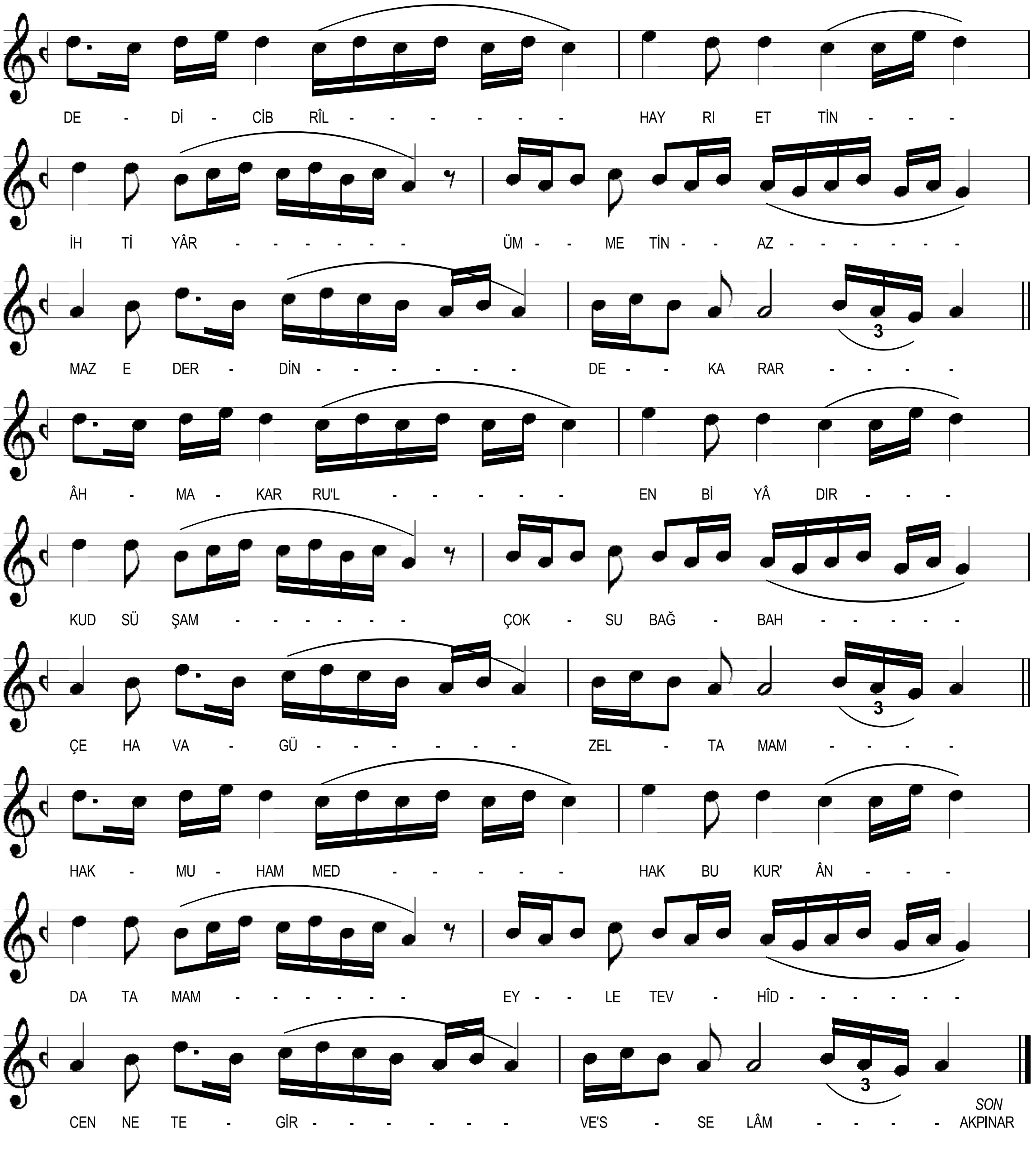
DE - Dİ - CİB RÎL - - - - - - - HAY RI ET TİN - - -
İH Tİ YÂR - - - - - - ÜM - - ME TİN - - AZ - - - - - - -
MAZ E DER - DİN - - - - - - - DE - - KA RAR - - - - -
ÂH - MA - KAR RU'L - - - - - - EN Bİ YÂ DIR - - -
KUD SÜ ŞAM - - - - - - ÇOK - SU BAĞ - BAH - - - - -
ÇE HA VA - GÜ - - - - - - - ZEL - TA MAM - - - - -
HAK - MU - HAM MED - - - - - - HAK BU KUR' ÂN - - -
DA TA MAM - - - - - - EY - - LE TEV - HÎD - - - - - - -
CEN NE TE - GİR - - - - - - - VE'S - SE LÂM - - - - -
SON
AKPINAR

FASL-I EVVEL
(Birinci Bölüm / Sayfa - 9)

Dedi Cibrîl hayrı ettin ihtiyâr
Ümmetin azmaz eder dinde karar

Âh makarru'l-enbiyâdır Kuds ü Şam
Çok su, bağ, bahçe, hava güzel tamam

Hak Muhammed, hak bu Kur'ân da tamam
Eyle tevhid Cennet'e gir ve's-selâm

(Âmennâ ve saddeknâ) Lâ İlâhe illallâh seyyidenâ Muhammed'un Rasûlullâh sallallâhu aleyhi ve sellem. Allahümme salli ve sellim ve bârik alâ seyyidinâ Muhammed'in ve alâ âl-i seyyidinâ Muhammed.

FASL-I SÂNİ

"Muhammed aleyhi's-salâtu ve's-selâm, Arş'a kadar mi'râc edip, yedi kat semâvatta mülâki olduğu, sekiz mürsellerin ta'zîmleri ve Beyt-i Ma'mûr'u gördüğü ve mahalli mürtefi' olan sütundan Levh-i Mahfûz'da umûr yazan kalemin savtını işittiği ve kâinâtı, bi'l-husus Cennet'i ve Cehennem'i ve Cebrâîl aleyhi's-selâmı asıl surette gördüğü ve Sidre-i Münteha'dan Allah Teâlâ'yı görüp, söyleşip, beş vakit namaz emir aldığı ve Refref ile Arş'a çıktığı beyânındadır."

FASL-I SÂNİ

Mİ'râciyye'nin İkinci Bölümü

Güfte: M. İzzeddin Doğanhisârî
Derleyen: Dr. Hüseyin AKPINAR

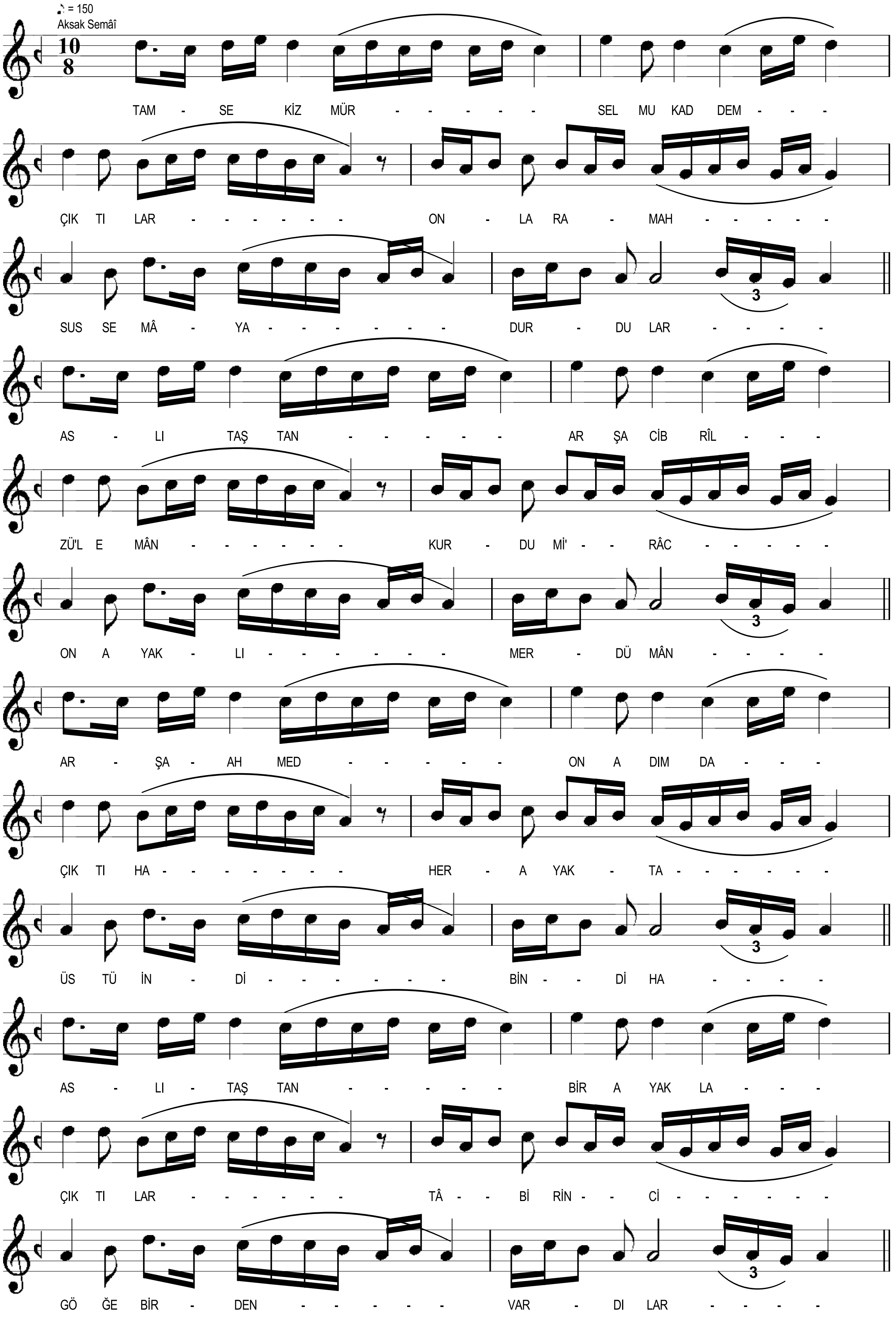

FASL-I SÂNİ
(İkinci Bölüm / Sayfa - 1)

Tam sekiz mürsel mukaddem çıktılar
Onlara mahsus semâya durdular

Aslı taştan arşa Cibrîl zü'l-emân
Kurdu mi'râc on ayaklı merdümân

Arşa Ahmed on adımda çıktı hâ
Her ayakta üstü indi bindi hâ

Aslı taştan bir ayakla çıktılar
Tâ birinci göğe birden vardılar

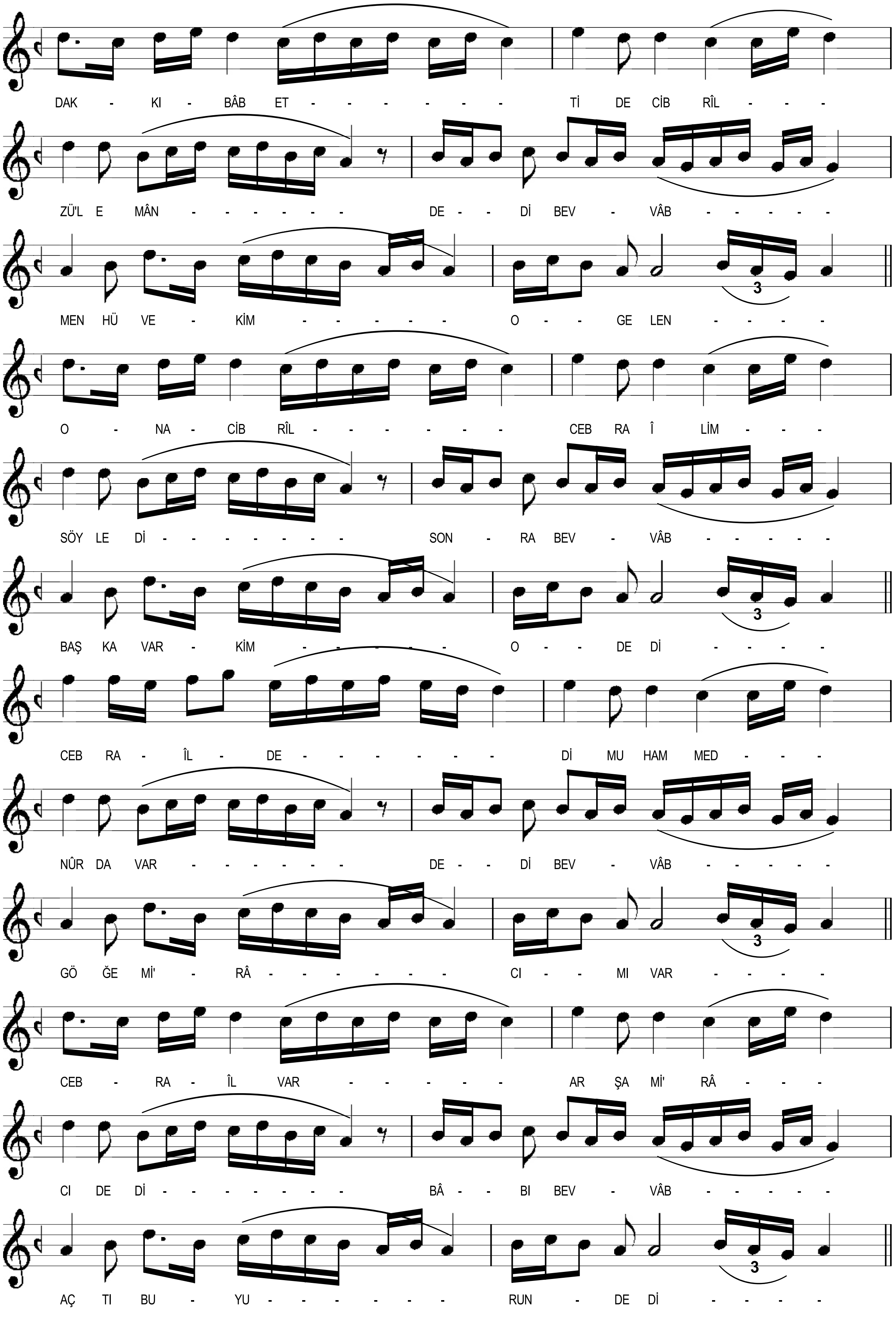
DAK - KI - BÂB ET - - - - - - - Tİ DE CİB RÎL - - -
ZÜ'L E MÂN - - - - - - DE - - Dİ BEV - VÂB - - - - -
MEN HÜ VE - KİM - - - - - - O - - GE LEN - - - - -
O - NA - CİB RÎL - - - - - - - CEB RA Î LİM - - -
SÖY LE Dİ - - - - - - - - SON - RA BEV - VÂB - - - - -
BAŞ KA VAR - KİM - - - - - - O - - DE Dİ - - - - -
CEB RA - ÎL - DE - - - - - - - Dİ MU HAM MED - - -
NÛR DA VAR - - - - - - DE - - Dİ BEV - VÂB - - - - -
GÖ ĞE Mİ' - RÂ - - - - - - - Cl - - MI VAR - - - -
CEB - RA - ÎL VAR - - - - - AR ŞA Mİ' RÂ - - -
CI DE Dİ - - - - - - - - BÂ - - BI BEV - VÂB - - - - -
AÇ TI BU - YU - - - - - - - RUN - DE Dİ - - - -

FASL-I SÂNİ
(İkinci Bölüm / Sayfa - 2)

Dakk-ı bâb etti de Cibrîl zü'l-emân
Dedi bevvâb “Men hüve” “Kim o gelen?”

Ona Cibrîl “Cebrâîl'im” söyledi
Sonra bevvâb başka var kim o dedi

Cebrail dedi “Muhammed Nûr” da var
Dedi bevvâb “göğe mi'râcı mı var?”

Cebrâîl “var arşa mi'râcı” dedi
Bâb-ı bevvâb açtı “Buyurun” dedi

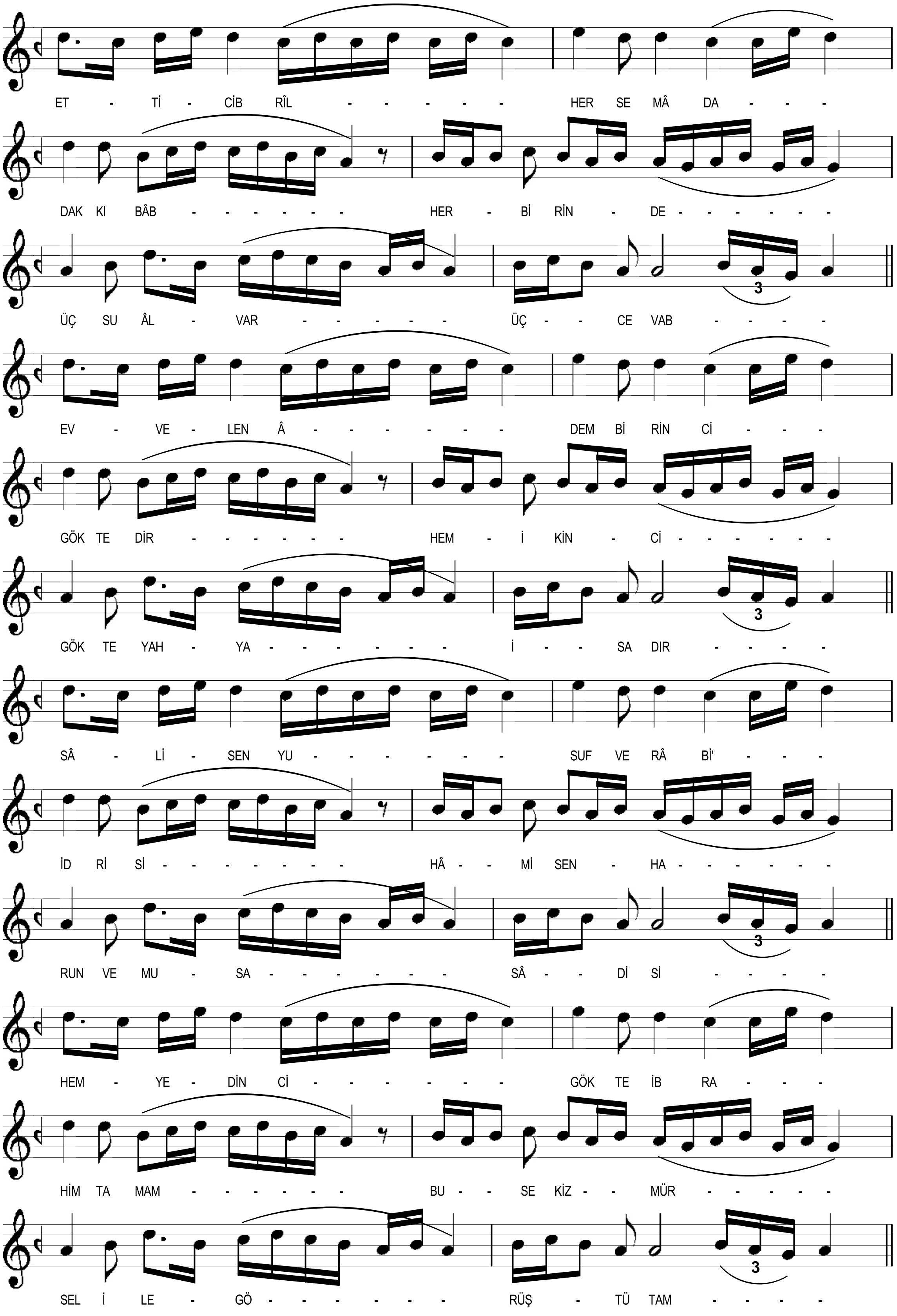
ET - Tİ - CİB RÎL - - - - - - HER SE MÂ DA - - - -
DAK KI BÂB - - - - - - HER - Bİ RİN - DE - - - - - - -
ÜÇ SU ÂL - VAR - - - - - - ÜÇ - - CE VAB - - - - -
EV - VE - LEN Â - - - - - - - - DEM Bİ RİN Cİ - - - -
GÖK TE DİR - - - - - - HEM - İ KİN - Cİ - - - - - - -
GÖK TE YAH - YA - - - - - - - - İ - - SA DIR - - - - -
SÂ - Lİ - SEN YU - - - - - - - - SUF VE RÂ Bİ' - - - -
İD Rİ Sİ - - - - - - - - HÂ - - Mİ SEN - HA - - - - - - -
RUN VE MU - SA - - - - - - - - SÂ - - Dİ Sİ - - - - -
HEM - YE - DİN Cİ - - - - - - - - GÖK TE İB RA - - - -
HİM TA MAM - - - - - - BU - - SE KİZ - - MÜR - - - - -
SEL İ LE - GÖ - - - - - - - - RÜŞ - TÜ TAM - - - - -
3

FASL-I SÂNİ
(İkinci Bölüm / Sayfa - 3)

Etti Cibrîl her semâda dakk-ı bâb
Her birinde üç suâl var üç cevâb

Evvelen Âdem birinci göktedir
Hem ikinci gökte Yahya, İsa'dır

Sâlisen Yusuf ve râbi' İdris'i
Hâmisen Harun ve Musa sâdisi

Hem yedinci gökte İbrahim tamam
Bu sekiz mürsel ile görüştü tam

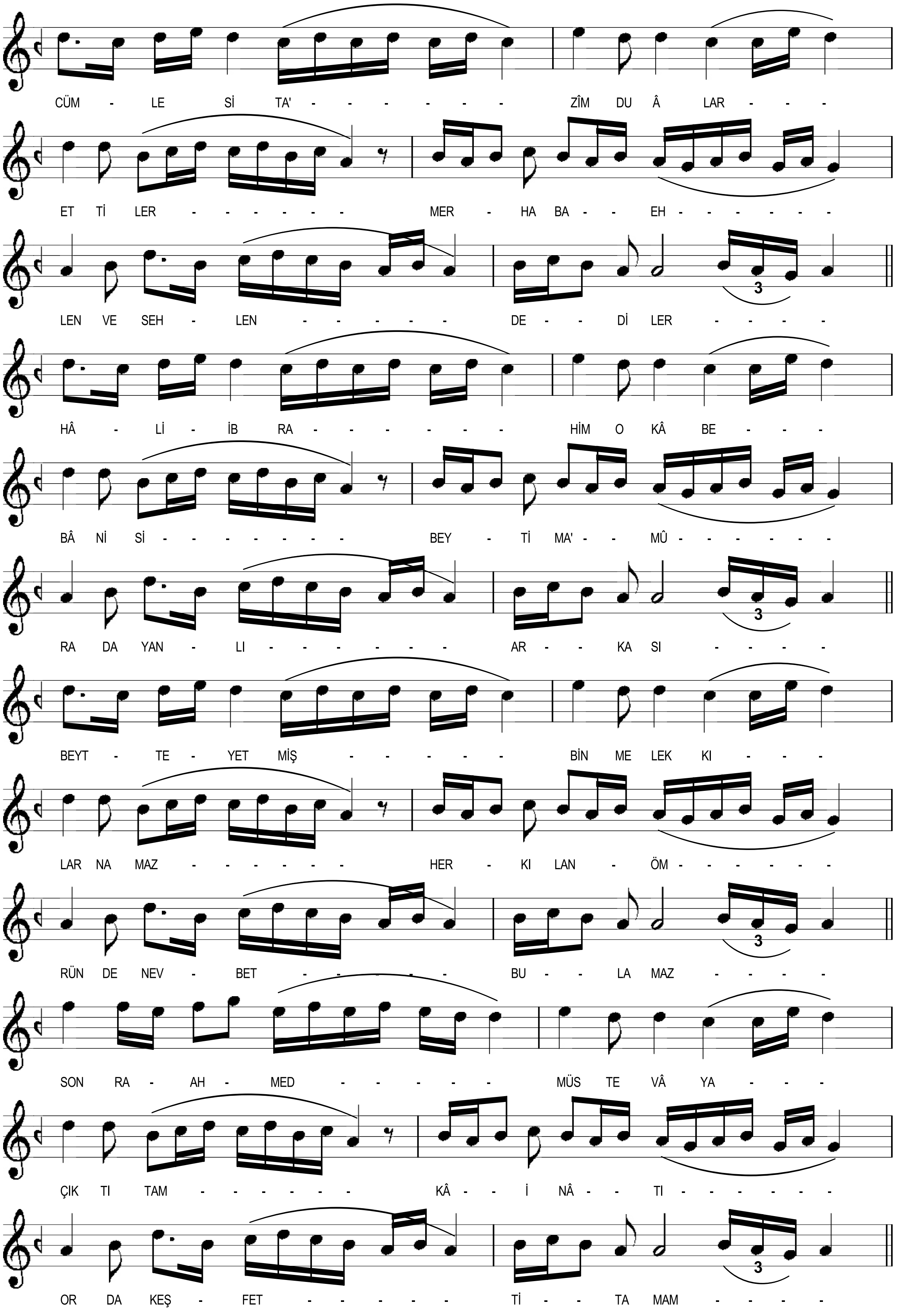
CÜM - LE Sİ TA' - - - - - - - ZÎM DU Â LAR - - -
ET Tİ LER - - - - - - MER - HA BA - - EH - - - - - -
LEN VE SEH - LEN - - - - - - DE - - Dİ LER - - - - -
3
HÂ - Lİ - İB RA - - - - - - - HİM O KÂ BE - - -
BÂ Nİ Sİ - - - - - - - BEY - Tİ MA' - - MÛ - - - - - -
RA DA YAN - LI - - - - - - AR - - KA SI - - - - -
3
BEYT - TE - YET MİŞ - - - - - BİN ME LEK KI - - -
LAR NA MAZ - - - - - - HER - KI LAN - ÖM - - - - - -
RÜN DE NEV - BET - - - - - BU - - LA MAZ - - - -
3
SON RA - AH - MED - - - - - MÜS TE VÂ YA - - -
ÇIK TI TAM - - - - - - KÂ - - İ NÂ - - Tİ - - - - - -
OR DA KEŞ - FET - - - - - Tİ - - TA MAM - - - -
3

FASL-I SÂNİ
(İkinci Bölüm / Sayfa - 4)

Cümlesi ta'zîm dualar ettiler
"Merhaba ehlen ve sehlen" dediler

Hâl-i İbrahim o Kâbe banisi
Beyt-i Ma'mûr'a dayanlı arkası

Beyt'te yetmiş bin melek kılar namaz
Her kılan ömründe nevbet bulamaz

Sonra Ahmed müstevâya çıktı tam
Kâinâtı orda keşfetti tamam

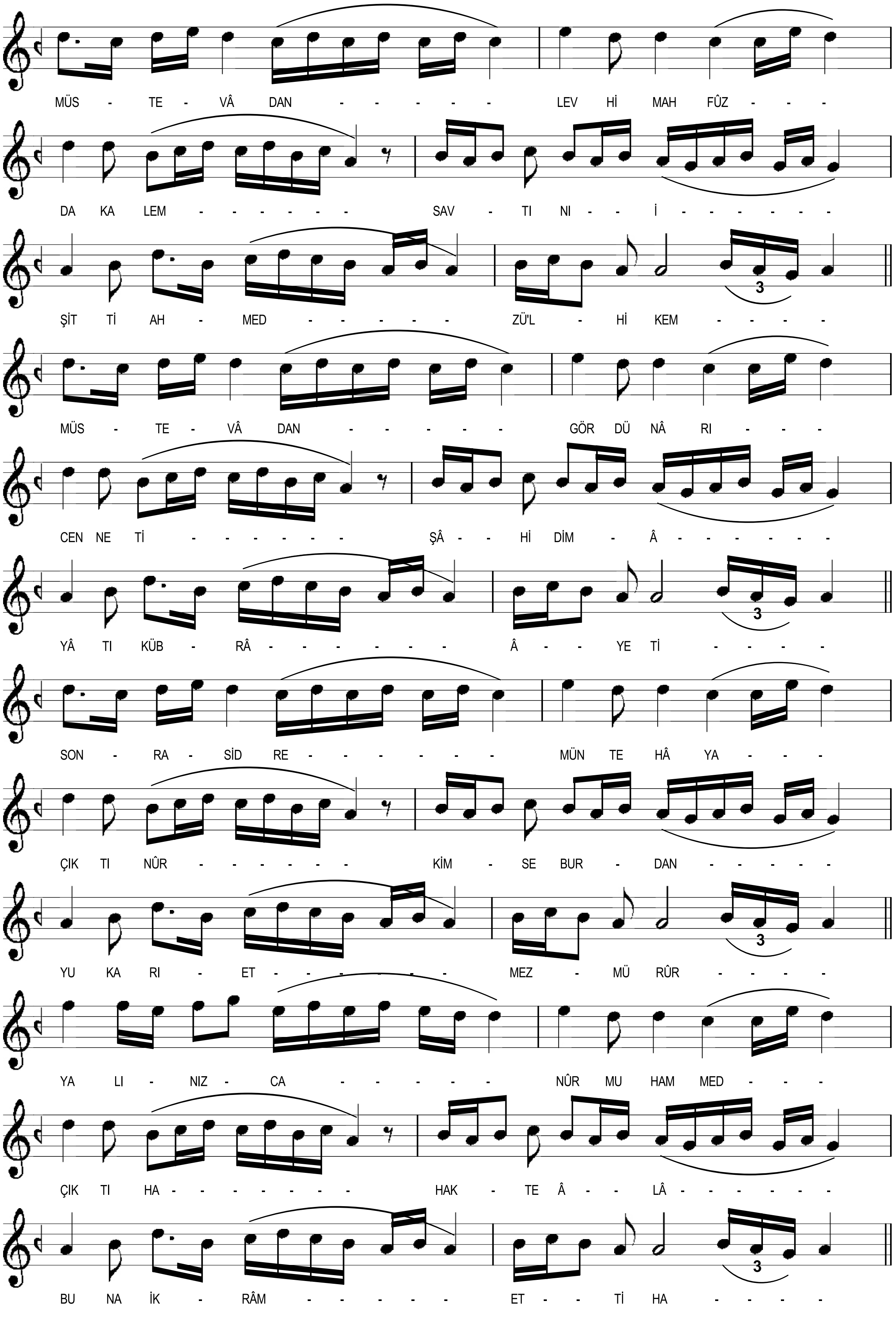
MÜS - TE - VÂ DAN - - - - - - LEV Hİ MAH FÛZ - - -
DA KA LEM - - - - - - - SAV - TI NI - - İ - - - - - - -
3
ŞİT Tİ AH - MED - - - - - - ZÜ'L - Hİ KEM - - - - -
MÜS - TE - VÂ DAN - - - - - - GÖR DÜ NÂ RI - - - -
CEN NE Tİ - - - - - - - ŞÂ - - Hİ DİM - Â - - - - - - -
3
YÂ TI KÜB - RÂ - - - - - - - Â - - YE Tİ - - - - -
SON - RA - SİD RE - - - - - - - MÜN TE HÂ YA - - - -
ÇIK TI NÛR - - - - - - - KİM - SE BUR - DAN - - - - -
3
YU KA RI - ET - - - - - - - MEZ - MÜ RÛR - - - - -
YA LI - NIZ - CA - - - - - - NÛR MU HAM MED - - - -
ÇIK TI HA - - - - - - - - HAK - TE Â - - LÂ - - - - - - -
3
BU NA İK - RÂM - - - - - - ET - - Tİ HA - - - - -

FASL-I SÂNİ
(İkinci Bölüm / Sayfa - 5)

Müstevâdan Levh-i Mahfûz'da kalem
Savtını işitti Ahmed zü'l-hikem

Müstevâdan gördü nârı cenneti
Şâhidim âyât-ı Kübrâ âyeti

Sonra Sidre Müntehâ'ya çıktı Nûr
Kimse burdan yukarı etmez mürûr

Yalınızca Nûr Muhammed çıktı ha
Hak Teâlâ buna ikram etti ha

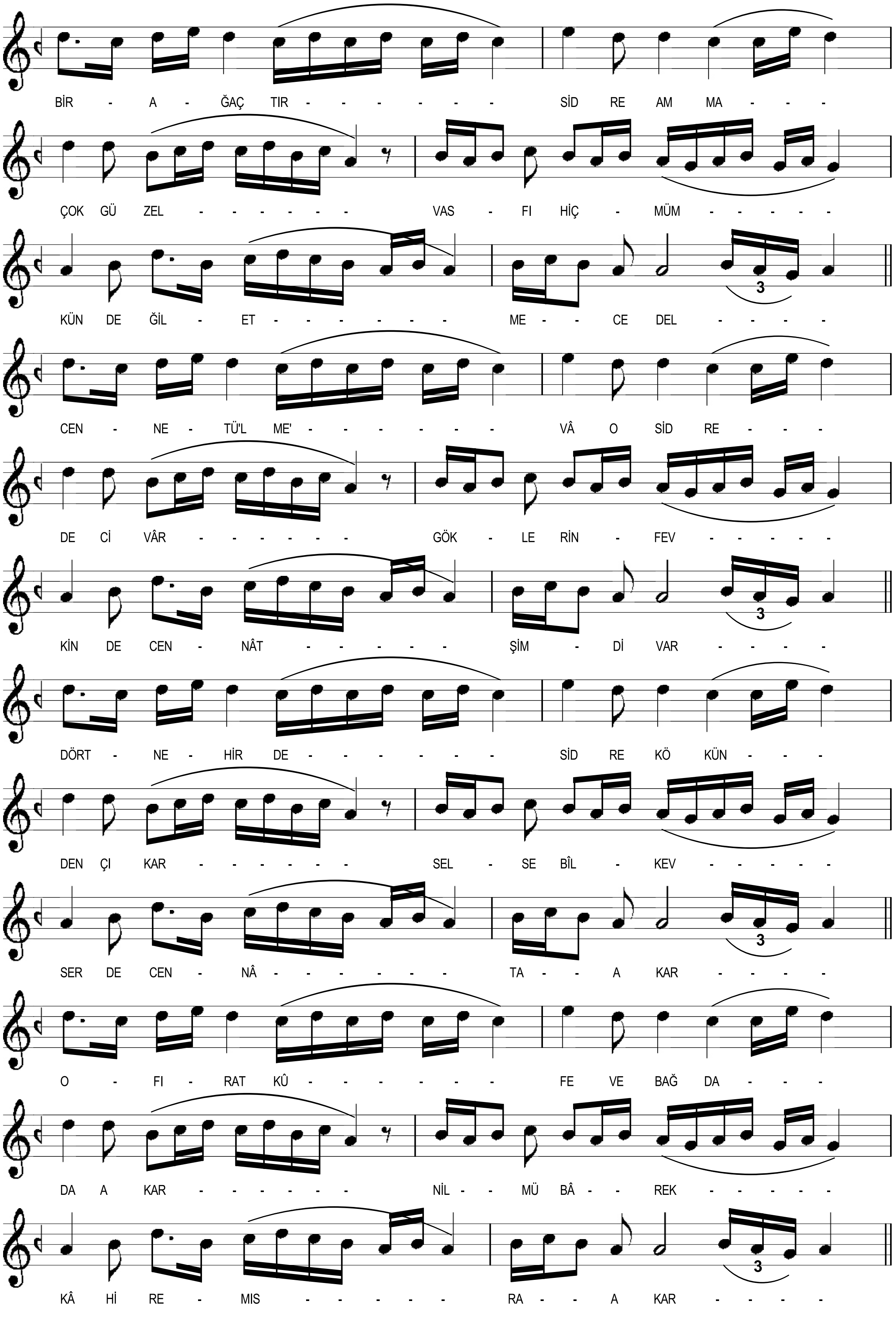
BİR - A - ĞAÇ TIR - - - - - - - - SİD RE AM MA - - -
ÇOK GÜ ZEL - - - - - - - VAS - FI HİÇ - MÜM - - - - -
KÜN DE ĞİL - ET - - - - - - - ME - - CE DEL - - - - -
CEN - NE - TÜ'L ME' - - - - - - - - VÂ O SİD RE - - -
DE Cİ VÂR - - - - - - - GÖK - LE RİN - FEV - - - - -
KİN DE CEN - NÂT - - - - - - ŞİM - Dİ VAR - - - - -
DÖRT - NE - HİR DE - - - - - - - - SİD RE KÖ KÜN - - -
DEN ÇI KAR - - - - - - - SEL - SE BÎL - KEV - - - - -
SER DE CEN - NÂ - - - - - - - TA - - A KAR - - - -
O - FI - RAT KÛ - - - - - - - - FE VE BAĞ DA - - -
DA A KAR - - - - - - - NİL - - MÜ BÂ - - REK - - - - -
KÂ Hİ RE - MIS - - - - - - RA - - A KAR - - - -

FASL-I SÂNİ
(İkinci Bölüm / Sayfa - 6)

Bir ağaçtır Sidre amma, çok güzel
Vasfı hiç mümkün değil etme cedel

Cennetü'l-Me'vâ o Sidre'de civar
Göklerin fevkinde cennât şimdi var

Dört nehir de Sidre kökünden çıkar
Selsebîl, Kevser de cennâta akar

O Fırat, Kûfe ve Bağdad'a akar
Nil mübârek Kahire Mısr'a akar

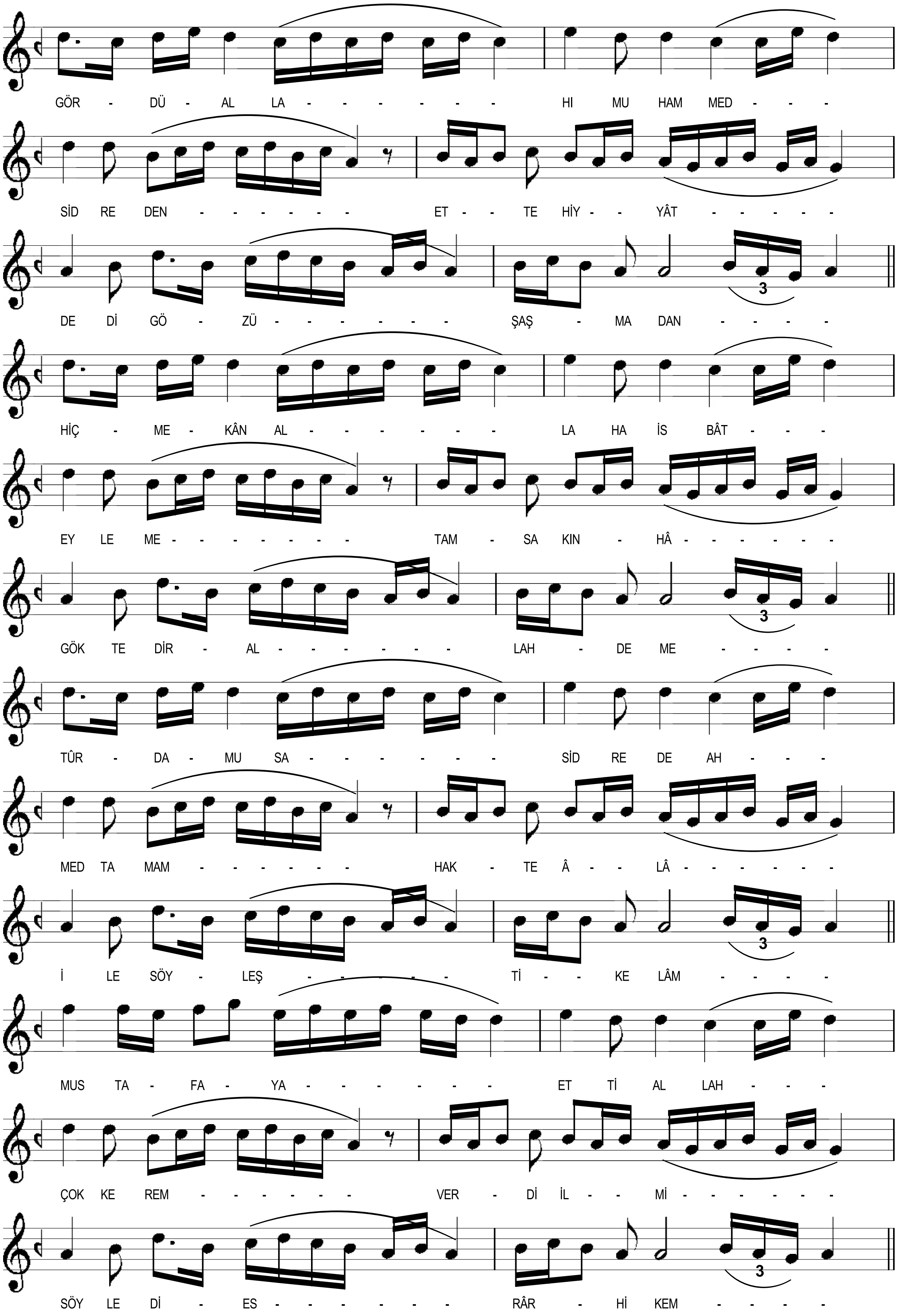
GÖR - DÜ - AL LA - - - - - - - HI MU HAM MED - - -
SİD RE DEN - - - - - - ET - - TE HİY - - YÂT - - - - -
DE Dİ GÖ - ZÜ - - - - - - - ŞAŞ - MA DAN - - - - -
HİÇ - ME - KÂN AL - - - - - - - LA HA İS BÂT - - -
EY LE ME - - - - - - - TAM - SA KIN - HÂ - - - - - -
GÖK TE DİR - AL - - - - - - - LAH - DE ME - - - -
TÛR - DA - MU SA - - - - - - - SİD RE DE AH - - -
MED TA MAM - - - - - - HAK - TE Â - - LÂ - - - - - -
İ LE SÖY - LEŞ - - - - - Tİ - - KE LÂM - - - -
MUS TA - FA - YA - - - - - - - ET Tİ AL LAH - - -
ÇOK KE REM - - - - - - VER - Dİ İL - - Mİ - - - - - -
SÖY LE Dİ - ES - - - - - - - RÂR - Hİ KEM - - - -

FASL-I SÂNİ
(İkinci Bölüm / Sayfa - 7)

Gördü Allah'ı Muhammed Sidre'den
"Ettehiyyât" dedi gözü şaşmadan

Hiç mekân Allah'a isbat eyleme
Tam sakın ha göktedir Allah deme

Tûr'da Musa Sidre'de Ahmed tamam
Hak Teâlâ ile söyleşti kelâm

Mustafa'ya etti Allah çok kerem
Verdi ilmi söyledi esrâr, hikem

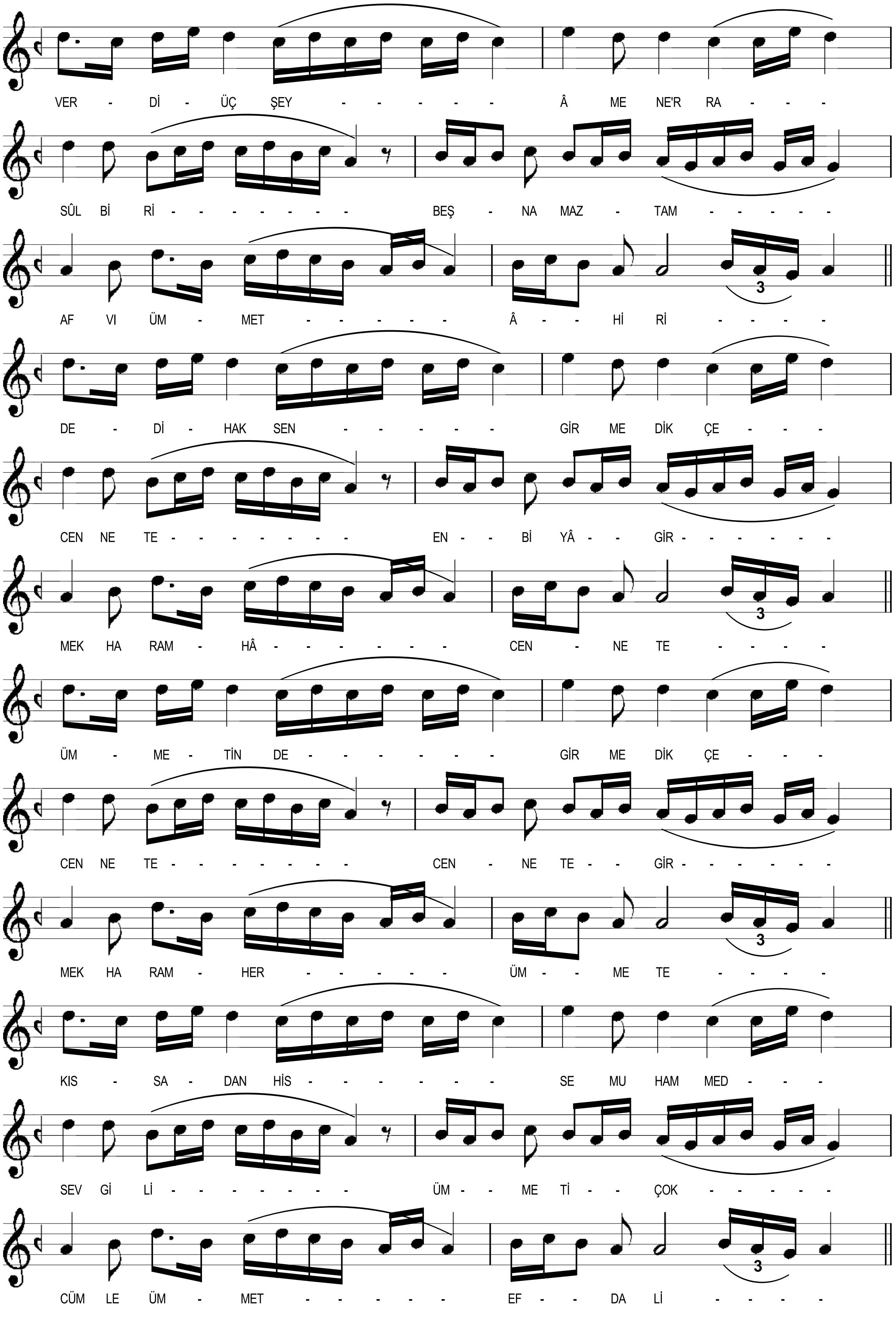
VER - Dİ - ÜÇ ŞEY - - - - - - Â ME NE'R RA - - -
SÛL Bİ Rİ - - - - - - - - BEŞ - NA MAZ - TAM - - - - -
AF VI ÜM - MET - - - - - - Â - - Hİ Rİ - - - - -
DE - Dİ - HAK SEN - - - - - - GİR ME DİK ÇE - - -
CEN NE TE - - - - - - - - EN - - Bİ YÂ - - GİR - - - - - -
MEK HA RAM - HÂ - - - - - - - CEN - NE TE - - - - -
ÜM - ME - TİN DE - - - - - - - GİR ME DİK ÇE - - -
CEN NE TE - - - - - - - - CEN - NE TE - - GİR - - - - - -
MEK HA RAM - HER - - - - - - ÜM - - ME TE - - - - -
KIS - SA - DAN HİS - - - - - - - SE MU HAM MED - - -
SEV Gİ Lİ - - - - - - - - ÜM - - ME Tİ - - ÇOK - - - - -
CÜM LE ÜM - MET - - - - - - EF - - DA Lİ - - - - -
3

FASL-I SÂNİ
(İkinci Bölüm / Sayfa - 8)

Verdi üç şey 'Âmene'r-Rasûl' biri
Beş namaz tam, afv-ı ümmet âhiri

Dedi Hak "sen girmedikçe cennete"
Enbiyâ girmek haram ha cennete

Ümmetinde girmedikçe cennete
Cennete girmek haram her ümmete"

Kıssadan hisse Muhammed sevgili
Ümmeti çok cümle ümmet efdali

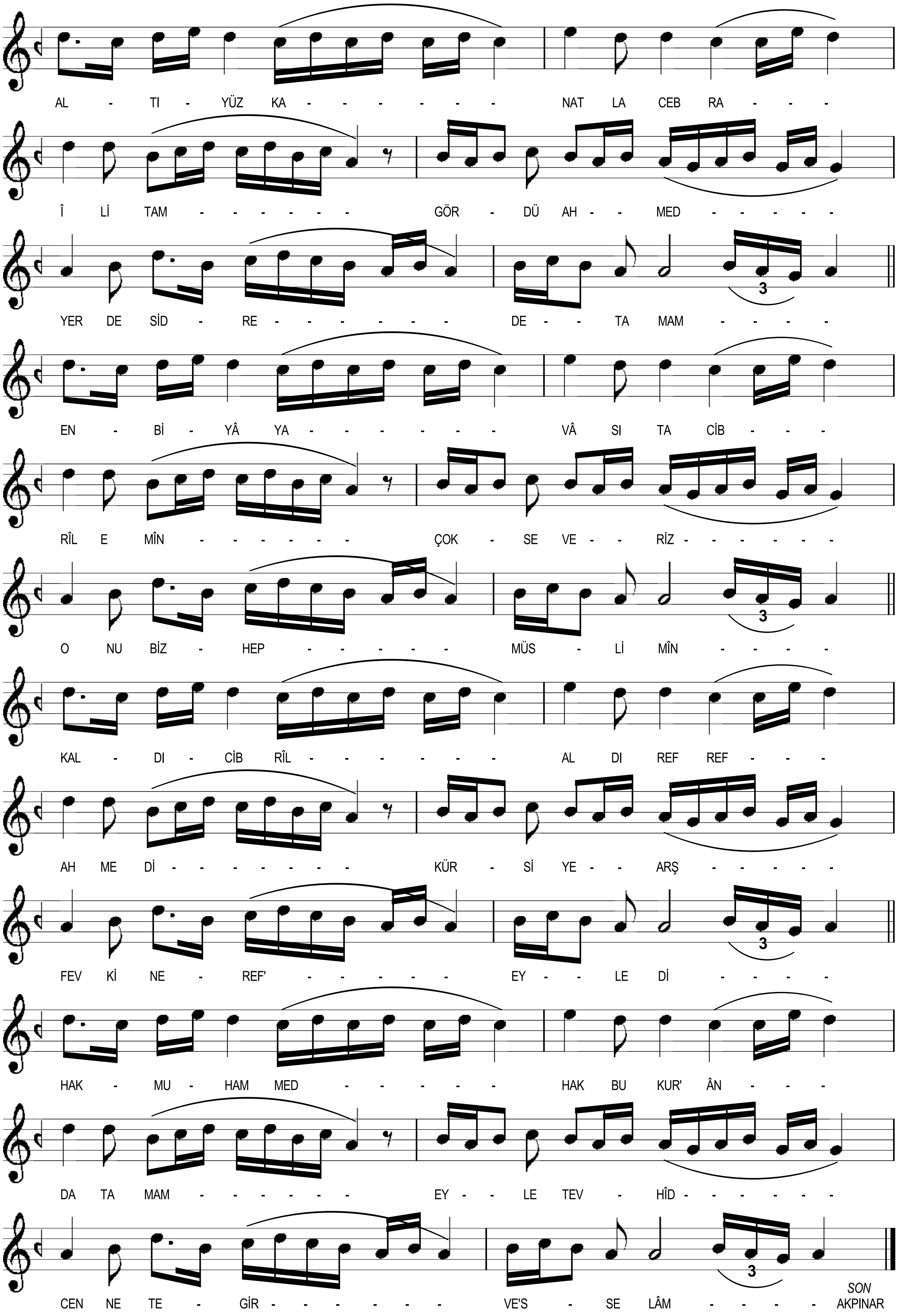
AL - TI - YÜZ KA - - - - - - - - NAT LA CEB RA - - -
Î Lİ TAM - - - - - - - GÖR - DÜ AH - - MED - - - - -
YER DE SİD - RE - - - - - - - DE - - TA MAM - - - - -
3
EN - Bİ - YÂ YA - - - - - - - - VÂ SI TA CİB - - -
RÎL E MÎN - - - - - - - ÇOK - SE VE - - RİZ - - - - - -
O NU BİZ - HEP - - - - - - MÜS - Lİ MÎN - - - - -
3
KAL - DI - CİB RÎL - - - - - - - - AL DI REF REF - - -
AH ME Dİ - - - - - - - - - KÜR - Sİ YE - - ARŞ - - - - -
FEV Kİ NE - REF' - - - - - - EY - - LE Dİ - - - -
3
HAK - MU - HAM MED - - - - - - HAK BU KUR' ÂN - - -
DA TA MAM - - - - - - - EY - - LE TEV - HÎD - - - - - -
CEN NE TE - GİR - - - - - - - - VE'S - SE LÂM - - - - - AKPINAR
3
SON

FASL-I SÂNİ
(İkinci Bölüm / Sayfa - 9)

Altı yüz kanatla Cebrail'i tam
Gördü Ahmed yerde Sidre'de tamam

Enbiyâ'ya vâsıta Cibrîl Emîn
Çok severiz onu biz hep müslimîn

Kaldı Cibrîl aldı Refref Ahmed'i
Kürsi'ye Arş fevkına ref eyledi

Hak Muhammet hak bu Kur'ân da tamam
Eyle tevhîd Cennet'e gir ve's-selâm

(Âmennâ ve saddeknâ) Lâ İlâhe illallâh seyyidenâ Muhammed'un Rasûlullâh sallallâhu aleyhi ve sellem. Allahümme salli ve sellim ve bârik alâ seyyidinâ Muhammed'in ve alâ âl-i seyyidinâ Muhammed.

FASL-I SÂLİS

"Muhammed aleyhi's-salâtu ve's-selâm, Arş'tan Kuds'e inip Mekke'ye avdet ettiği ve yolda üç deve kâfilelerini gördüğü ve Ebu Cehil'in suâline cevap verdiği ve Ebu Bekir Sıddık'ın mi'râcı tasdik ettiği beyânındadır."

FASL-I SÂLİS
Mi'râciyye'nin Üçüncü Bölümü

Güfte: M. İzzeddin Doğanhisârî
Derleyen: Dr. Hüseyin AKPINAR

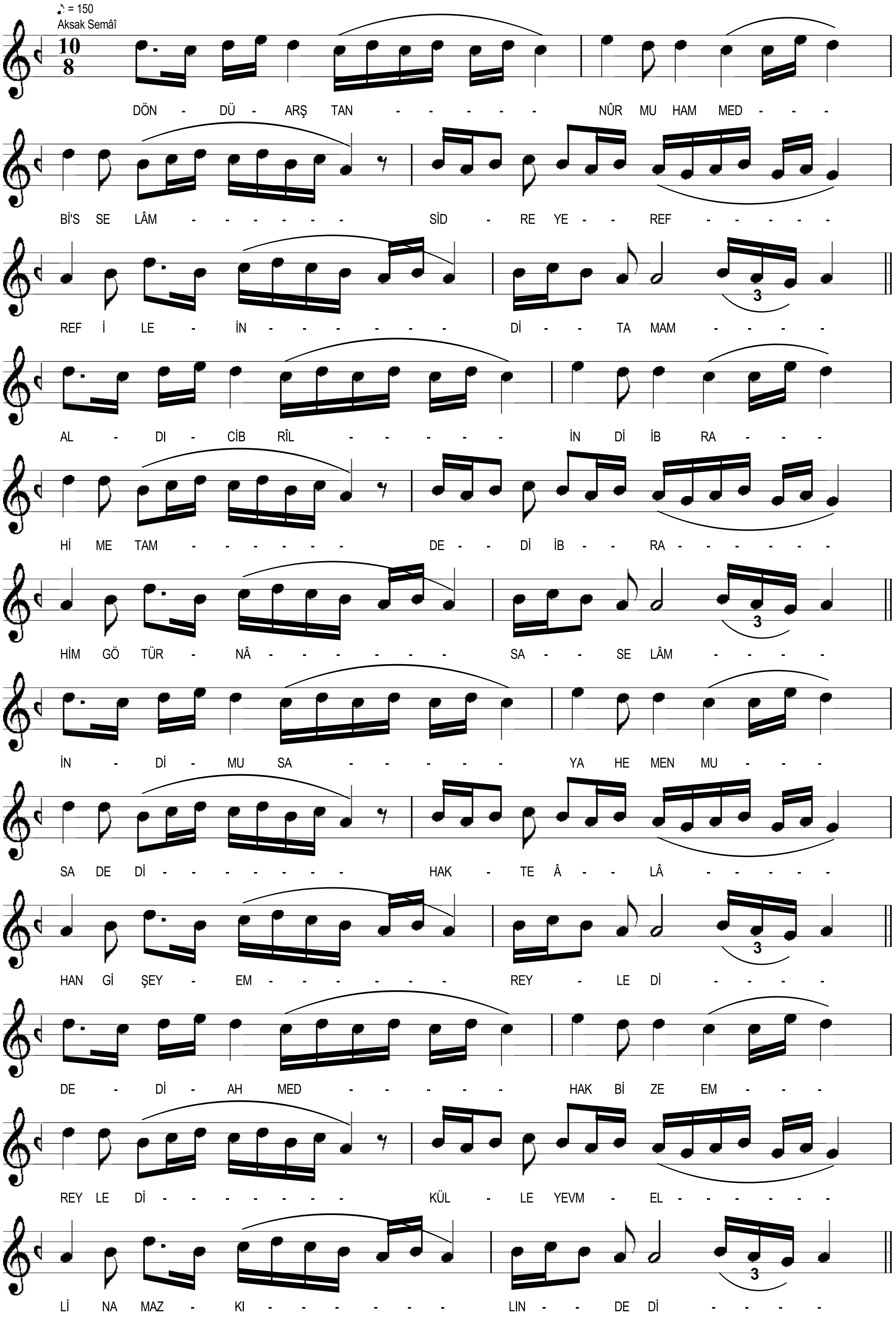

FASL-I SÂLİS
(Üçüncü Bölüm / Sayfa - 1)

Döndü Arş'tan Nûr Muhammed bi's-selâm
Sidre'ye Refref ile indi tamam

Aldı Cibrîl indi İbrahim'e tam
Dedi İbrahim "götür nâsa selâm"

İndi Musa'ya hemen, Musa dedi
"Hak Teâlâ hangi şey emreyledi?"

Dedi Ahmed "Hak bize emreyledi
Külle yevm elli namaz kılın" dedi

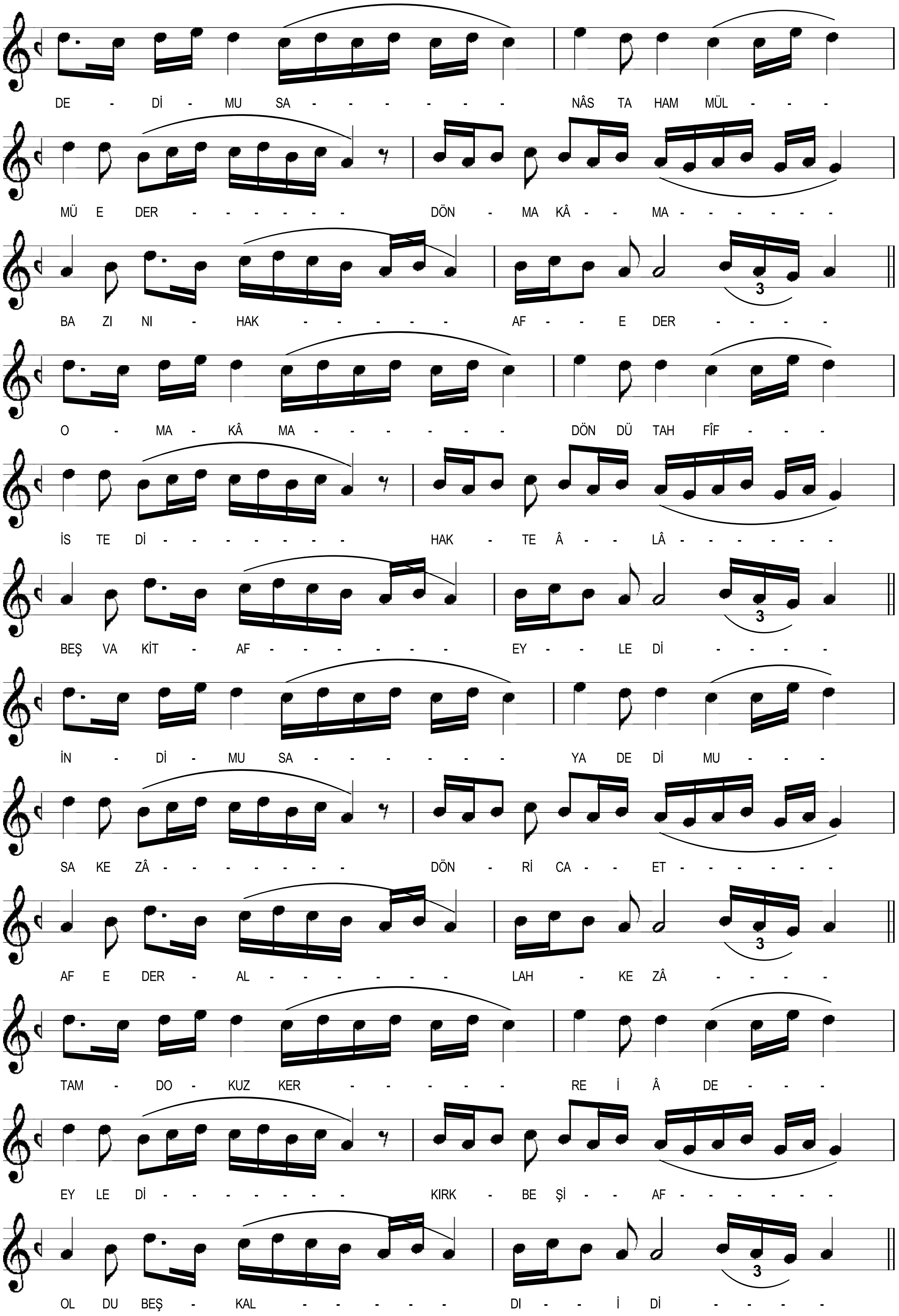
DE - Dİ - MU SA - - - - - - - - NÂS TA HAM MÜL - - -
MÜ E DER - - - - - - DÖN - MA KÂ - - MA - - - - - -
BA ZI NI - HAK - - - - - - AF - - - E DER - - - - -
O - MA - KÂ MA - - - - - - - - DÖN DÜ TAH FÎF - - -
İS TE Dİ - - - - - - - - HAK - TE Â - - LÂ - - - - - -
BEŞ VA KİT - AF - - - - - - - EY - - LE Dİ - - - - -
İN - Dİ - MU SA - - - - - - - - YA DE Dİ MU - - -
SA KE ZÂ - - - - - - - - DÖN - Rİ CA - - ET - - - - - -
AF E DER - AL - - - - - - - LAH - KE ZÂ - - - -
TAM - DO - KUZ KER - - - - - - RE İ Â DE - - -
EY LE Dİ - - - - - - - - KIRK - BE Şİ - - AF - - - - - -
OL DU BEŞ - KAL - - - - - - DI - - İ Dİ - - - -

FASL-I SÂLİS
(Üçüncü Bölüm / Sayfa - 2)

Dedi Musa "nâs tahammül mü eder?
Dön makâma ba'zını Hak affeder"

O makâma döndü tahfîf istedi
Hak Teâlâ beş vakit af eyledi

İndi Musa'ya dedi Musa keza
"Dön rica et af eder Allah" keza

Tam dokuz kerre iâde eyledi
Kırk beşi af oldu, beş kaldı idi

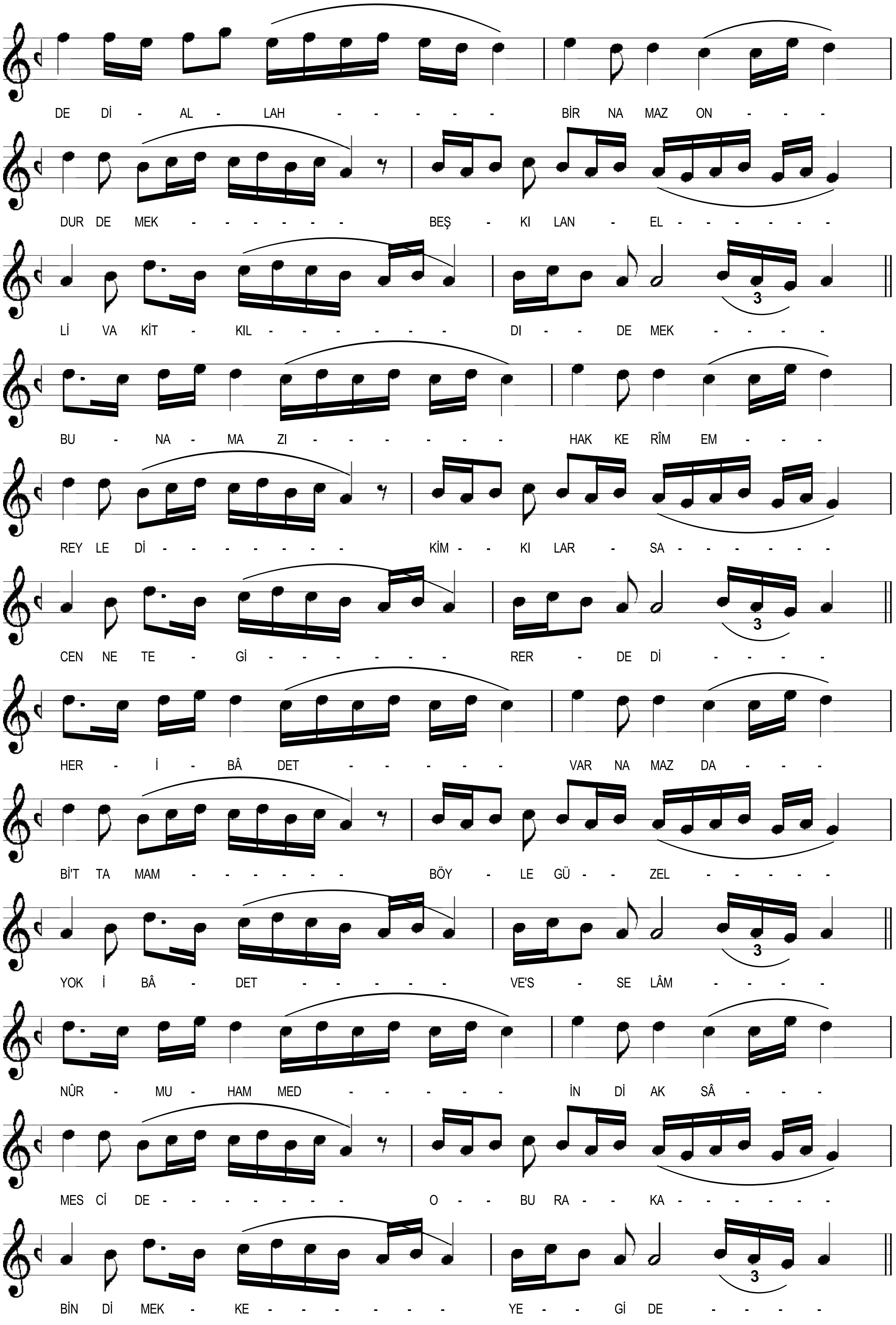
DE Dİ - AL - LAH - - - - - - BİR NA MAZ ON - - - -
DUR DE MEK - - - - - - - BEŞ - KI LAN - EL - - - - - - -
Lİ VA KİT - KIL - - - - - - - - DI - - - DE MEK - - - - -
BU - NA - MA ZI - - - - - - - - HAK KE RÎM EM - - - -
REY LE Dİ - - - - - - - - KİM - - KI LAR - SA - - - - - - -
CEN NE TE - Gİ - - - - - - - RER - DE Dİ - - - - -
HER - İ - BÂ DET - - - - - - VAR NA MAZ DA - - - -
Bİ'T TA MAM - - - - - - - BÖY - LE GÜ - - ZEL - - - - - -
YOK İ BÂ - DET - - - - - - VE'S - SE LÂM - - - - -
NÛR - MU - HAM MED - - - - - - İN Dİ AK SÂ - - - -
MES Cİ DE - - - - - - - - O - - BU RA - - KA - - - - - - -
BİN Dİ MEK - KE - - - - - - - - YE - - Gİ DE - - - - -

FASL-I SÂLİS
(Üçüncü Bölüm / Sayfa - 3)

Dedi Allah “Bir namaz ondur demek
Beş kılan elli vakit kıldı demek”

Bu namazı Hak Kerîm emreyledi
“Kim kılarsa Cennet'e girer” dedi

Her ibadet var namazda bi't-tamam
Böyle güzel yok ibâdât ve's-selâm

Nûr Muhammed indi Aksâ Mescid'e
O Burak'a bindi Mekke'ye gide

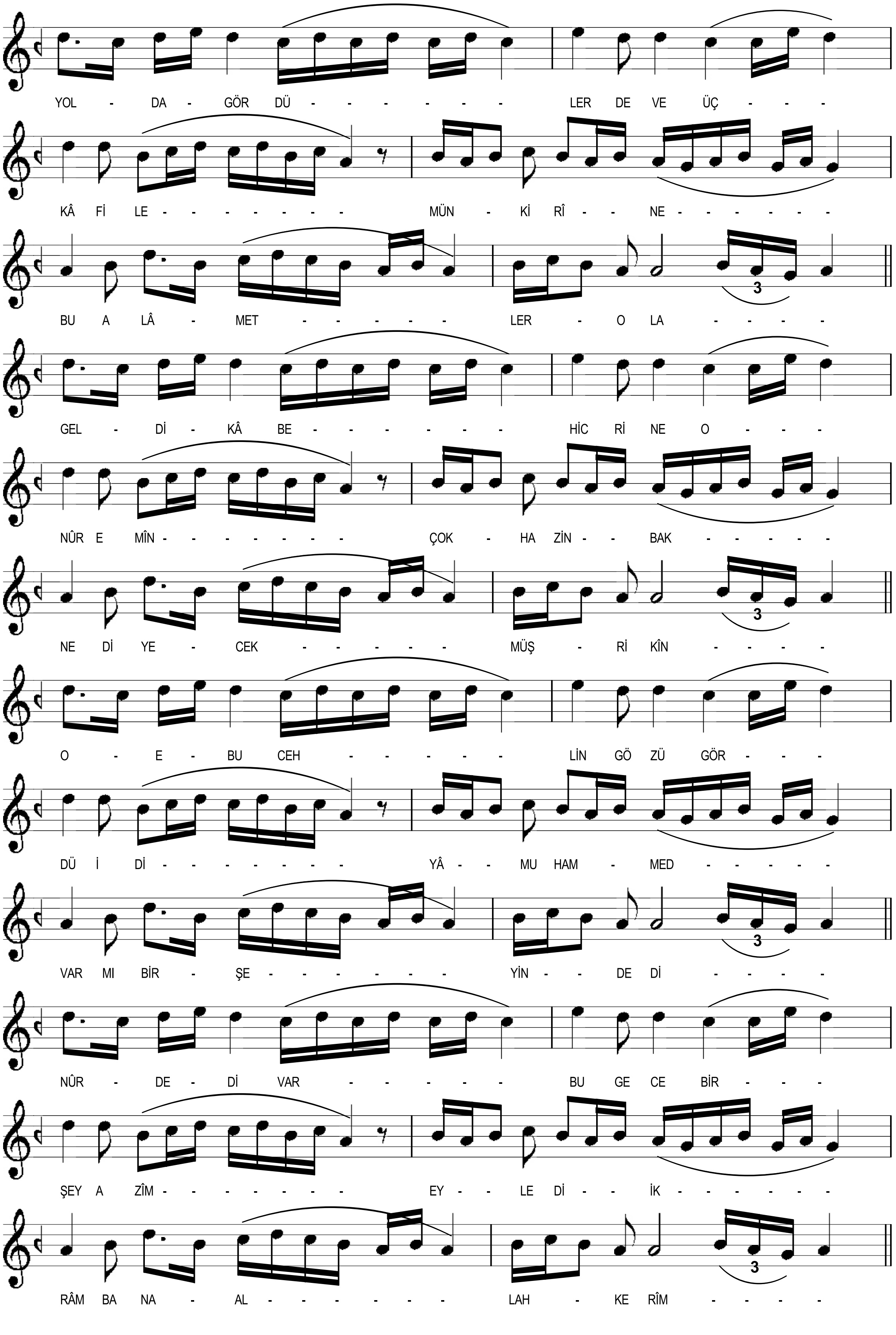
YOL - DA - GÖR DÜ - - - - - - - LER DE VE ÜÇ - - -
KÂ Fİ LE - - - - - - - - MÜN - Kİ RÎ - - NE - - - - - -
BU A LÂ - MET - - - - - - LER - O LA - - - - -
GEL - Dİ - KÂ BE - - - - - - - - HİC Rİ NE O - - -
NÛR E MÎN - - - - - - - - ÇOK - HA ZİN - - BAK - - - - -
NE Dİ YE - CEK - - - - - - MÜŞ - Rİ KÎN - - - - -
O - E - BU CEH - - - - - - LİN GÖ ZÜ GÖR - - -
DÜ İ Dİ - - - - - - - - YÂ - - MU HAM - MED - - - - -
VAR MI BİR - ŞE - - - - - - - YİN - - DE Dİ - - - -
NÛR - DE - Dİ VAR - - - - - - BU GE CE BİR - - -
ŞEY A ZÎM - - - - - - - - EY - - LE Dİ - - İK - - - - - -
RÂM BA NA - AL - - - - - - - - LAH - KE RÎM - - - -

FASL-I SÂLİS
(Üçüncü Bölüm / Sayfa - 4)

Yolda gördüler deve üç kâfile
Münkirîne bu alâmetler ola

Geldi Kâbe hicrine o Nûr-ı Emîn
Çok hazin bak ne diyecek müşrikîn

O Ebu Cehl'in gözü gördü idi
"Yâ Muhammed! Var mı bir şeyin?" dedi

Nûr dedi "var bu gece bir şey azîm
Eyledi ikrâm bana Allah Kerîm

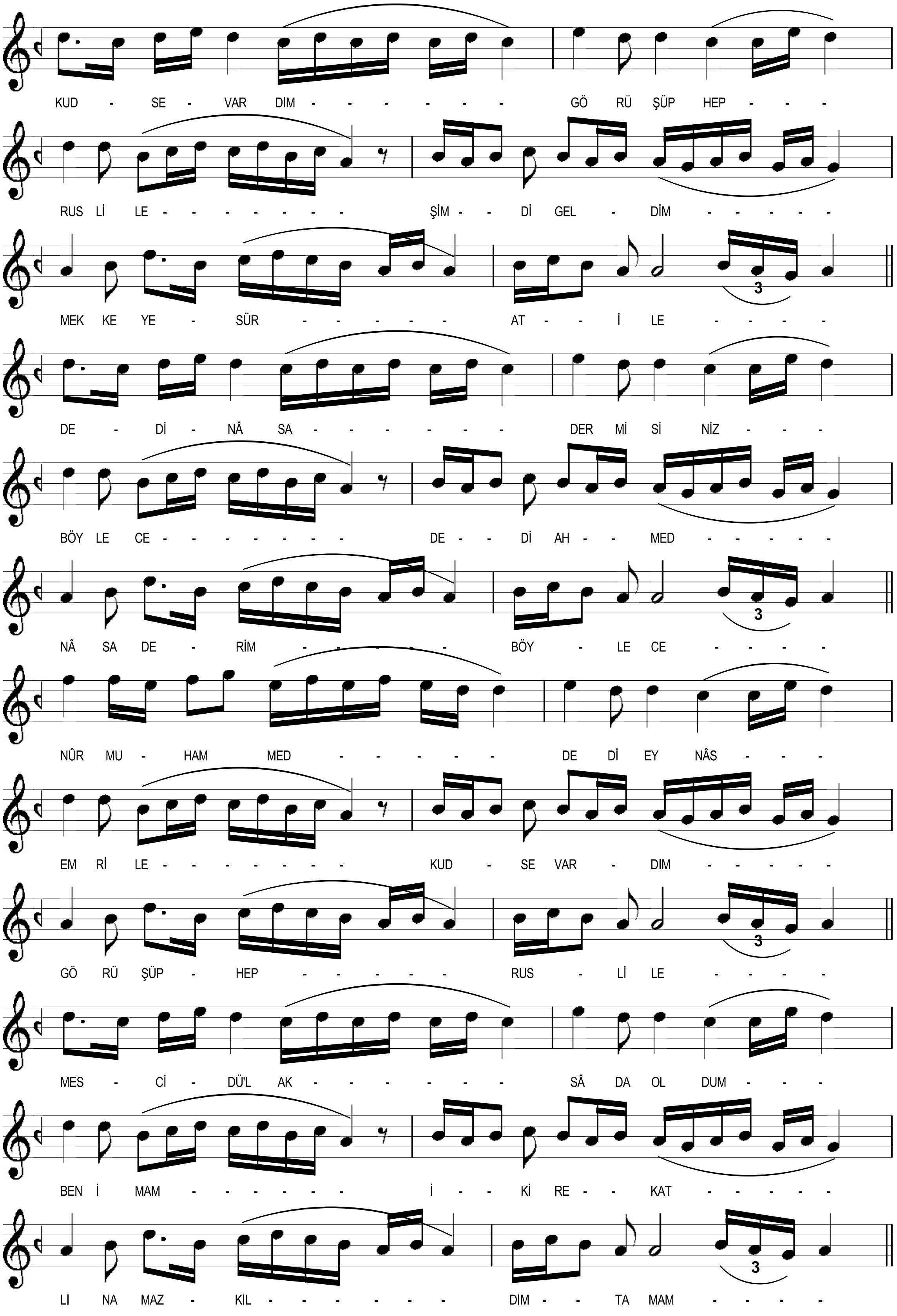
KUD - SE - VAR DIM - - - - - - - GÖ RÜ ŞÜP HEP - - -
RUS Lİ LE - - - - - - - - ŞİM - - Dİ GEL - DİM - - - - -
MEK KE YE - SÜR - - - - - - AT - - İ LE - - - - -
DE - Dİ - NÂ SA - - - - - - - - DER Mİ Sİ NİZ - - -
BÖY LE CE - - - - - - - - DE - - Dİ AH - - MED - - - - -
NÂ SA DE - RİM - - - - - - BÖY - LE CE - - - - -
NÛR MU - HAM MED - - - - - - DE Dİ EY NÂS - - -
EM Rİ LE - - - - - - - - KUD - SE VAR - DIM - - - - -
GÖ RÜ ŞÜP - HEP - - - - - - RUS - Lİ LE - - - -
MES - Cİ - DÜ'L AK - - - - - - - - SÂ DA OL DUM - - -
BEN İ MAM - - - - - - - İ - - Kİ RE - - KAT - - - - -
LI NA MAZ - KIL - - - - - - - - DIM - - TA MAM - - - -

FASL-I SÂLİS
(Üçüncü Bölüm / Sayfa - 5)

Kuds'e vardım görüşüp hep Rusl ile
Şimdi geldim Mekke'ye sür'at ile”

Dedi nâsa “der misiniz böylece?”
Dedi Ahmed “nâsa derim böylece”

Nûr Muhammed dedi “Ey nâs! Emrile
Kuds'e vardım görüşüp hep Rusl ile

Mescid-i Aksâ'da oldum ben imam
İki rekâtlı namaz kıldım tamam

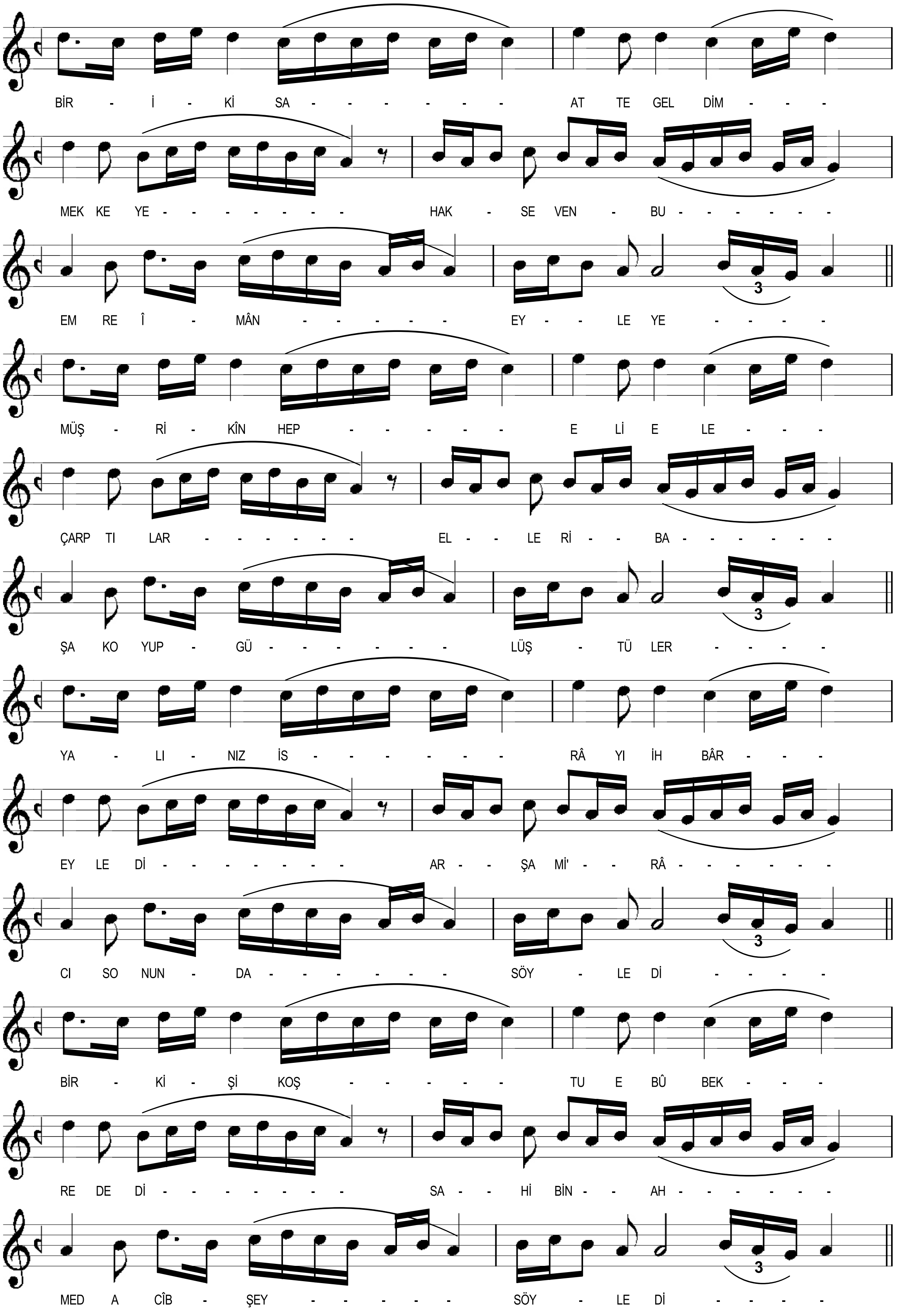
BİR - İ - Kİ SA - - - - - - - - AT TE GEL DİM - - -
MEK KE YE - - - - - - - - HAK - SE VEN - BU - - - - - - -
EM RE Î - MÂN - - - - - - EY - - LE YE - - - - -
MÜŞ - Rİ - KÎN HEP - - - - - - E Lİ E LE - - - -
ÇARP TI LAR - - - - - - - EL - - LE Rİ - - BA - - - - - - -
ŞA KO YUP - GÜ - - - - - - - LÜŞ - TÜ LER - - - - -
YA - LI - NIZ İS - - - - - - - RÂ YI İH BÂR - - -
EY LE Dİ - - - - - - - - AR - - ŞA Mİ' - - RÂ - - - - - - -
CI SO NUN - DA - - - - - - - SÖY - LE Dİ - - - -
BİR - Kİ - Şİ KOŞ - - - - - - TU E BÛ BEK - - -
RE DE Dİ - - - - - - - - SA - - Hİ BİN - - AH - - - - - - -
MED A CÎB - ŞEY - - - - - - SÖY - LE Dİ - - - -

FASL-I SÂLİS
(Üçüncü Bölüm / Sayfa - 6)

Bir iki saatte geldim Mekke'ye
Hak seven bu emre iman eyleye"

Müşrikîn hep eli ele çarptılar
Elleri başa koyup gülüştüler

Yalınız İsrâ'yı ihbâr eyledi
Arş'a mi'râcı sonunda söyledi

Bir kişi koştu Ebu Bekr'e dedi
"Sahibin Ahmed acib şey söyledi"

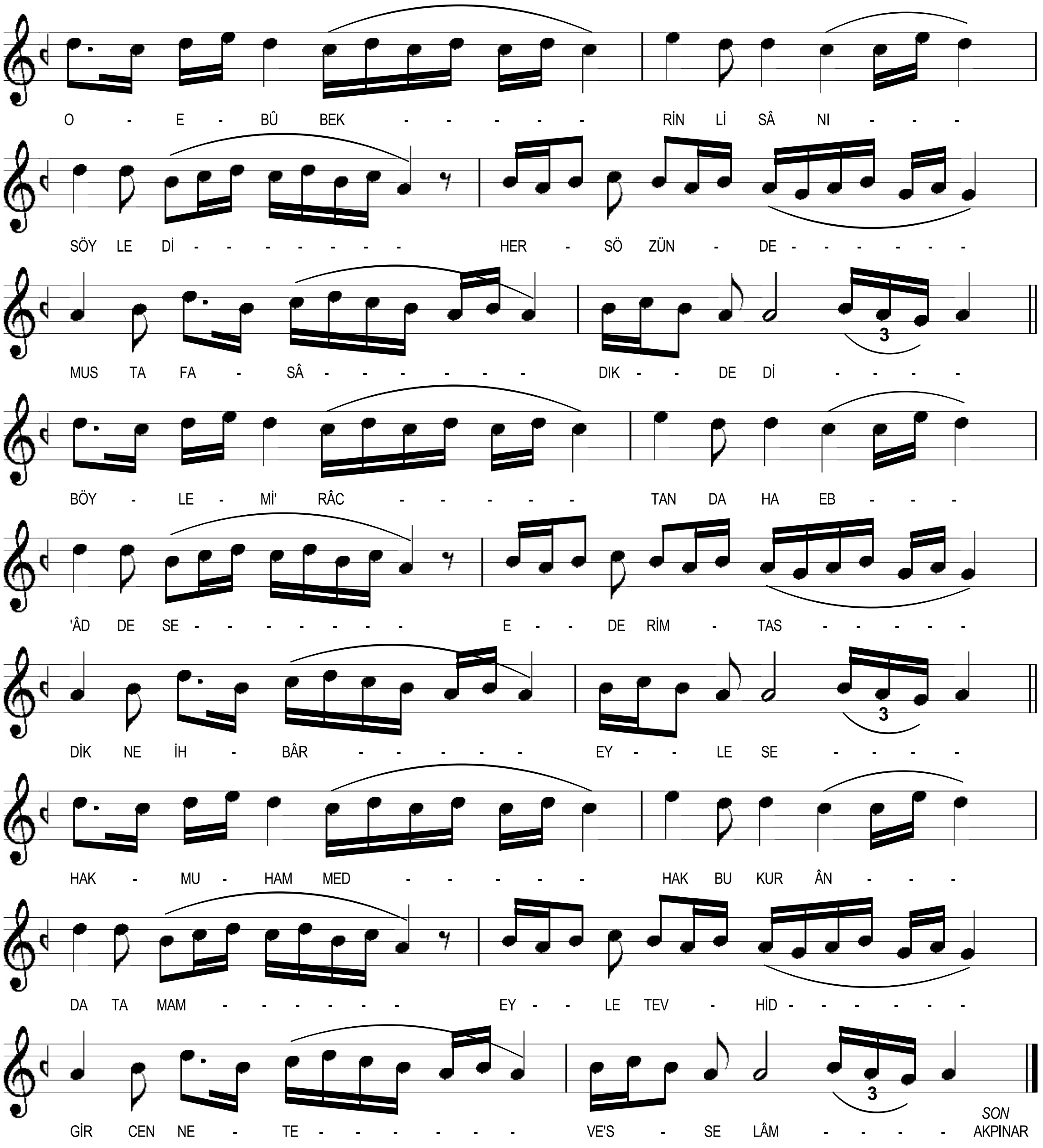
O - E - BÛ BEK - - - - - RİN Lİ SÂ NI - - -
SÖY LE Dİ - - - - - - - - HER - SÖ ZÜN - DE - - - - - - -
MUS TA FA - SÂ - - - - - - - DIK - - DE Dİ - - - - -
BÖY - LE - Mİ' RÂC - - - - - - TAN DA HA EB - - -
'ÂD DE SE - - - - - - - - E - - DE RİM - TAS - - - - -
DİK NE İH - BÂR - - - - - - EY - - LE SE - - - - -
HAK - MU - HAM MED - - - - - HAK BU KUR ÂN - - -
DA TA MAM - - - - - - EY - - LE TEV - HİD - - - - - - -
GİR CEN NE - TE - - - - - - - VE'S - SE LÂM - - - - -
SON
AKPINAR

FASL-I SÂLİS
(Üçüncü Bölüm / Sayfa - 7)

O Ebu Bekr'in lisânı söyledi
Her sözünde "Mustafa sâdık" dedi

Böyle mi'râctan daha eb'âd dese
Ederim tasdik ne ihbâr eylese

Hak Muhammed hak, bu Kur'ân da tamam
Eyle tevhîd gir Cennet'e ve's-selâm

(Âmennâ ve saddeknâ) Lâ İlâhe illallâh seyyidenâ Muhammed'un Rasûlullâh sallallâhu aleyhi ve sellem. Allahümme salli ve sellim ve bârik alâ seyyidinâ Muhammed'in ve alâ âl-i seyyidinâ Muhammed.

FASL-I RÂBİ’

“Küffârın, Mescid-i Aksâ’nın evsâfından ve üç deve kâfilelerinden suallerine Allah Teâlâ’nın mûcize olmak üzere keşf etmesiyle Muhammed aleyhi’s-salâtu ve’s-selâmın cevabı beyânındadır.”

FASL-I RÂBİ'
Mİ'râciyye'nin Dördüncü Bölümü

Güfte: M. İzzeddin Doğanhisârî
Derleyen: Dr. Hüseyin AKPINAR

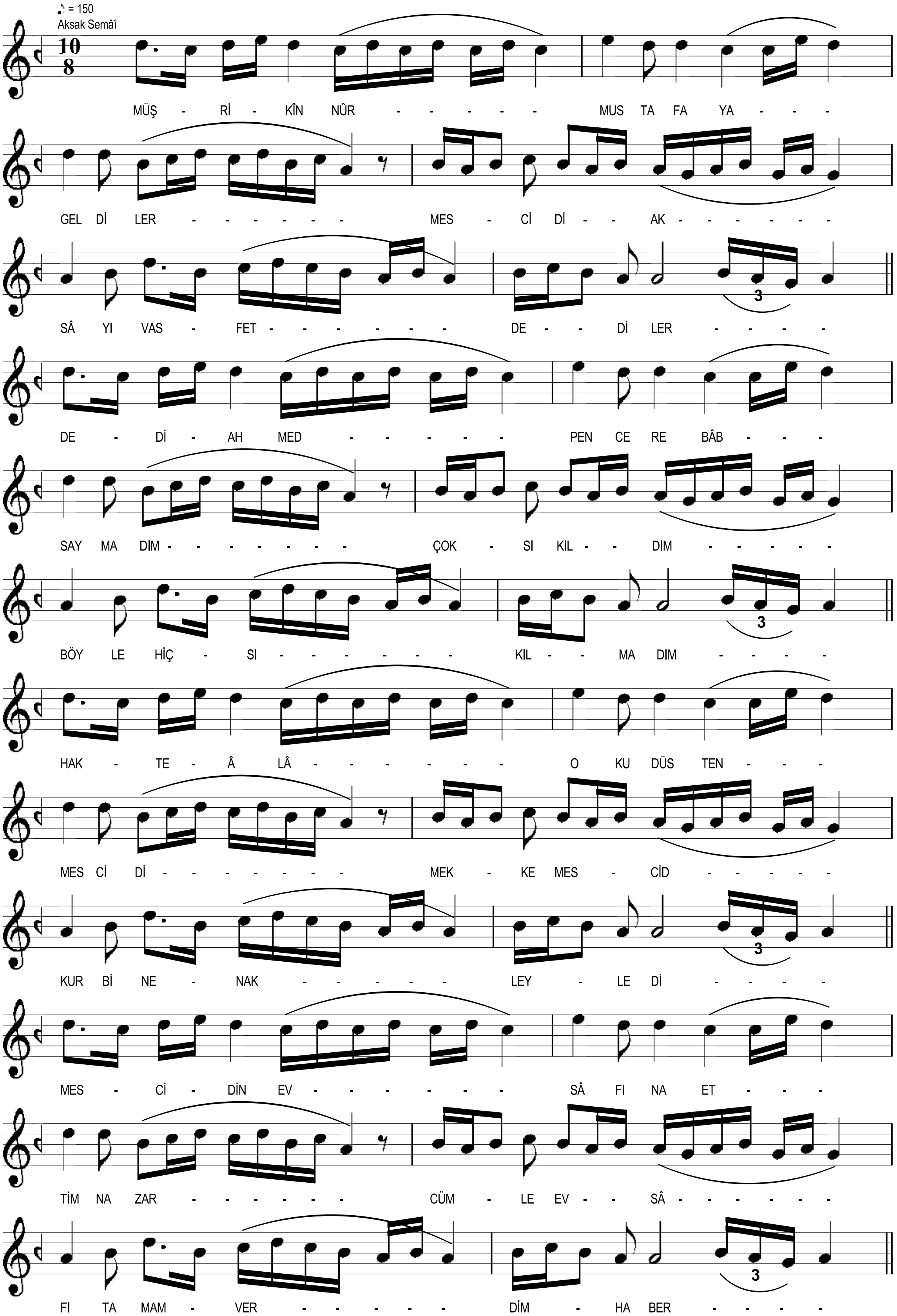

FASL-I RÂBİ’
(Dördüncü Bölüm / Sayfa - 1)

Müşrikîn Nûr Mustafa'ya geldiler
Mescid-i-Aksâ'yı vasf et dediler

Dedi Ahmed “pencere, bâb saymadım
Çok sıkıldım böyle hiç sıkılmadım”

Hak Teâlâ o Kudüs'ten Mescid'i
Mekke Mescid kurbine nakl eyledi

Mescid'in evsâfına ettim nazar
Cümle evsâfı tamam verdim haber

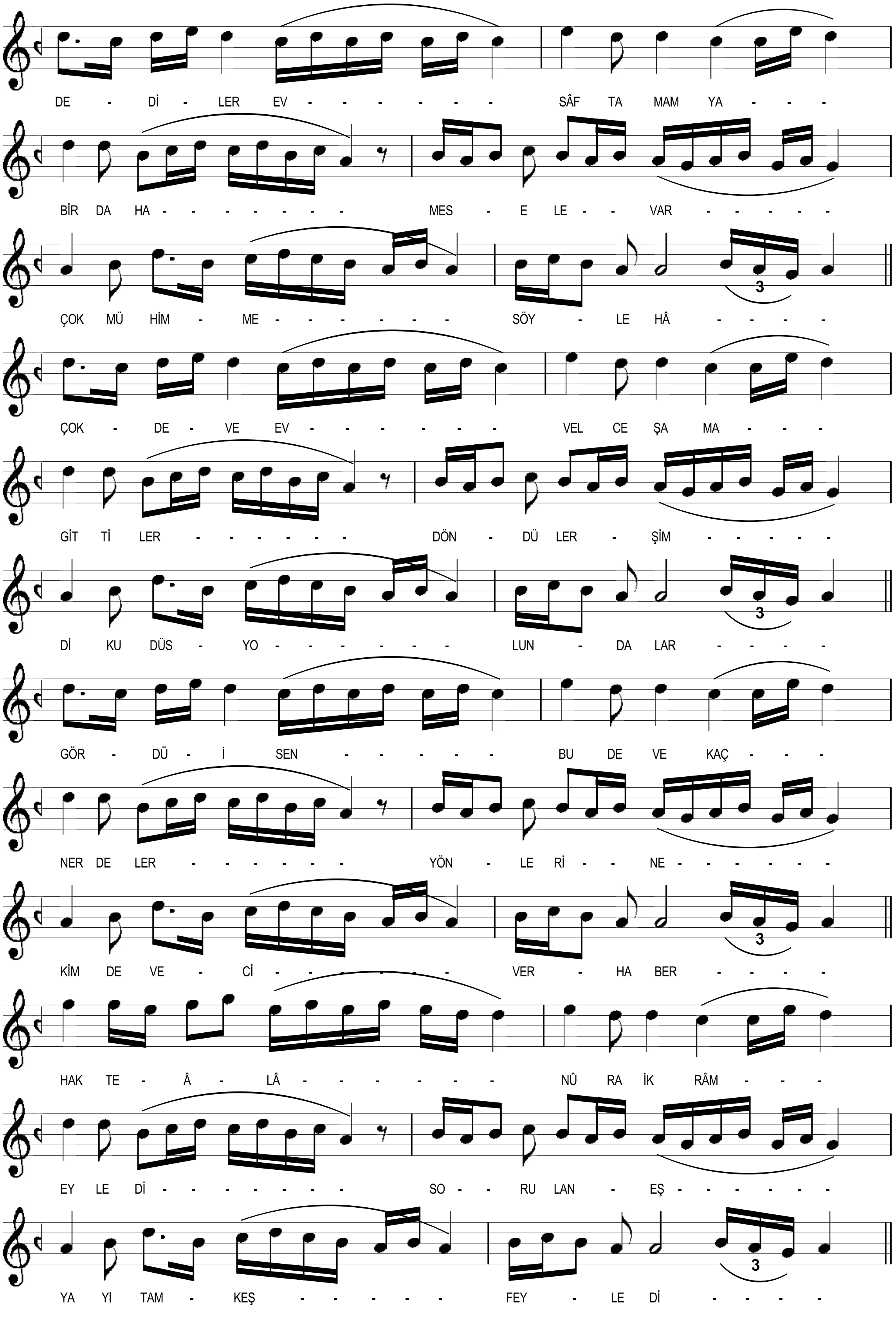
DE - Dİ - LER EV - - - - - - - - SÂF TA MAM YA - - -
BİR DA HA - - - - - - - - MES - E LE - - VAR - - - - -
ÇOK MÜ HİM - ME - - - - - - - - SÖY - LE HÂ - - - - -
3
ÇOK - DE - VE EV - - - - - - - - VEL CE ŞA MA - - -
GİT Tİ LER - - - - - - - DÖN - DÜ LER - ŞİM - - - - -
Dİ KU DÜS - YO - - - - - - - - LUN - DA LAR - - - - -
3
GÖR - DÜ - İ SEN - - - - - - BU DE VE KAÇ - - -
NER DE LER - - - - - - - YÖN - LE Rİ - - NE - - - - - - -
KİM DE VE - Cİ - - - - - - - VER - HA BER - - - -
3
HAK TE - Â - LÂ - - - - - - - - NÛ RA İK RÂM - - -
EY LE Dİ - - - - - - - - SO - - RU LAN - EŞ - - - - - - -
YA YI TAM - KEŞ - - - - - - FEY - LE Dİ - - - -
3

FASL-I RÂBİ’
(Dördüncü Bölüm / Sayfa - 2)

Dediler evsâf tamam yâ bir daha
Mesele var çok mühimme söyle hâ

Çok deve evvelce Şam'a gittiler
Döndüler şimdi Kudüs yolundalar

Gördü isen bu deve kaç? Nerdeler?
Yönleri ne kim deveci ver haber”

Hak Teâlâ Nûr'a ikrâm eyledi
Sorulan eşyayı tam keşf eyledi

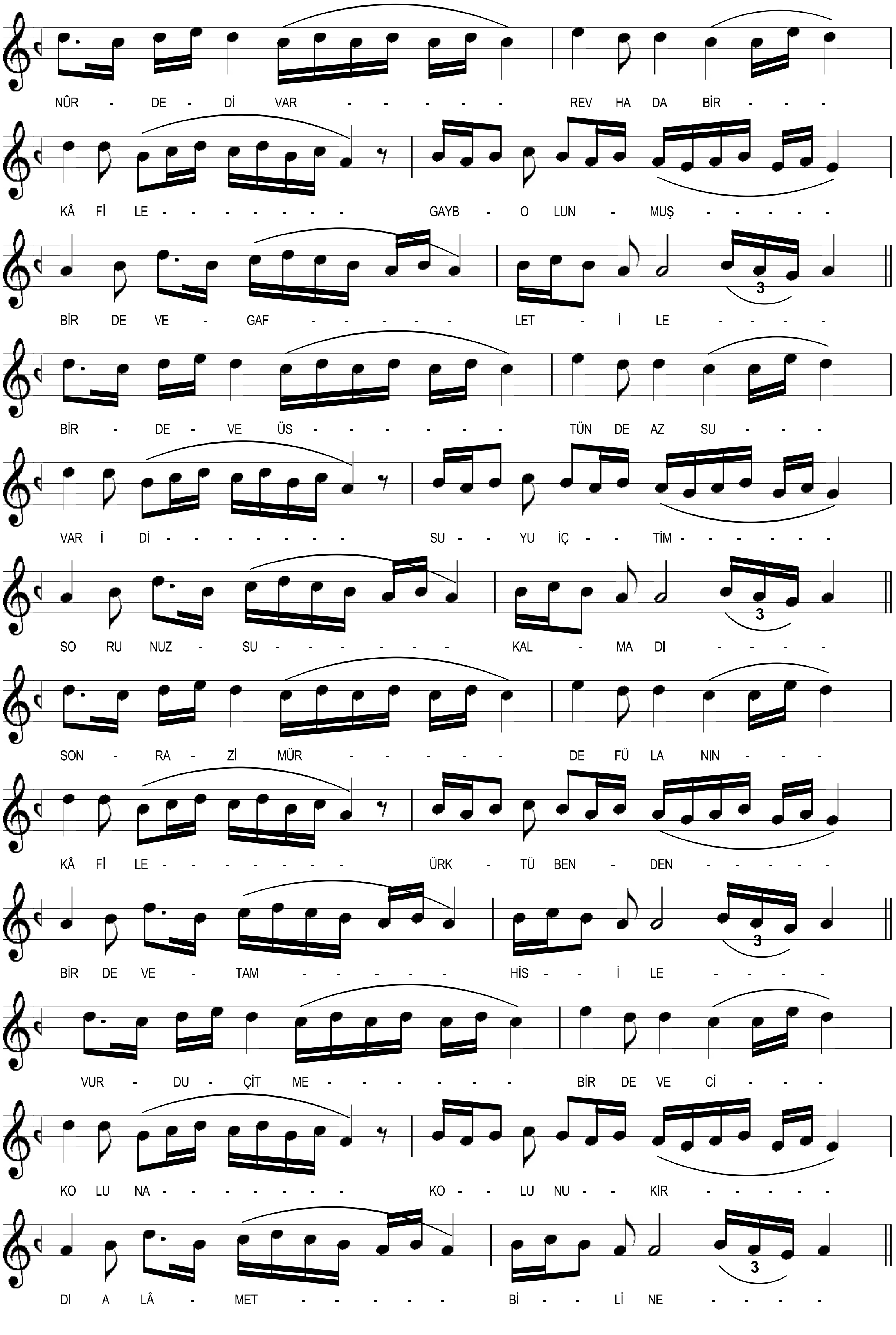
NÛR - DE - Dİ VAR - - - - - REV HA DA BİR - - -
KÂ Fİ LE - - - - - - - - GAYB - O LUN - MUŞ - - - - -
BİR DE VE - GAF - - - - - LET - İ LE - - - - -
BİR - DE - VE ÜS - - - - - - - TÜN DE AZ SU - - -
VAR İ Dİ - - - - - - - - SU - - YU İÇ - - TİM - - - - - -
SO RU NUZ - SU - - - - - - KAL - MA DI - - - - -
SON - RA - Zİ MÜR - - - - - DE FÜ LA NIN - - -
KÂ Fİ LE - - - - - - - - ÜRK - TÜ BEN - DEN - - - - -
BİR DE VE - TAM - - - - - HİS - - İ LE - - - -
VUR - DU - ÇİT ME - - - - - - - BİR DE VE Cİ - - -
KO LU NA - - - - - - - - KO - - LU NU - - KIR - - - - -
DI A LÂ - MET - - - - - Bİ - - Lİ NE - - - -

FASL-I RÂBİ’
(Dördüncü Bölüm / Sayfa - 3)

Nûr dedi: “var Revha'da bir kâfile
Gayb olunmuş bir deve gaflet ile

Bir deve üstünde az su var idi
Suyu içtim sorunuz su kalmadı

Sonra zî-mürde fülânın kâfile
Ürktü benden bir deve tam his ile

Vurdu çitme bir deveci koluna
Kolunu kırdı alâmet biline

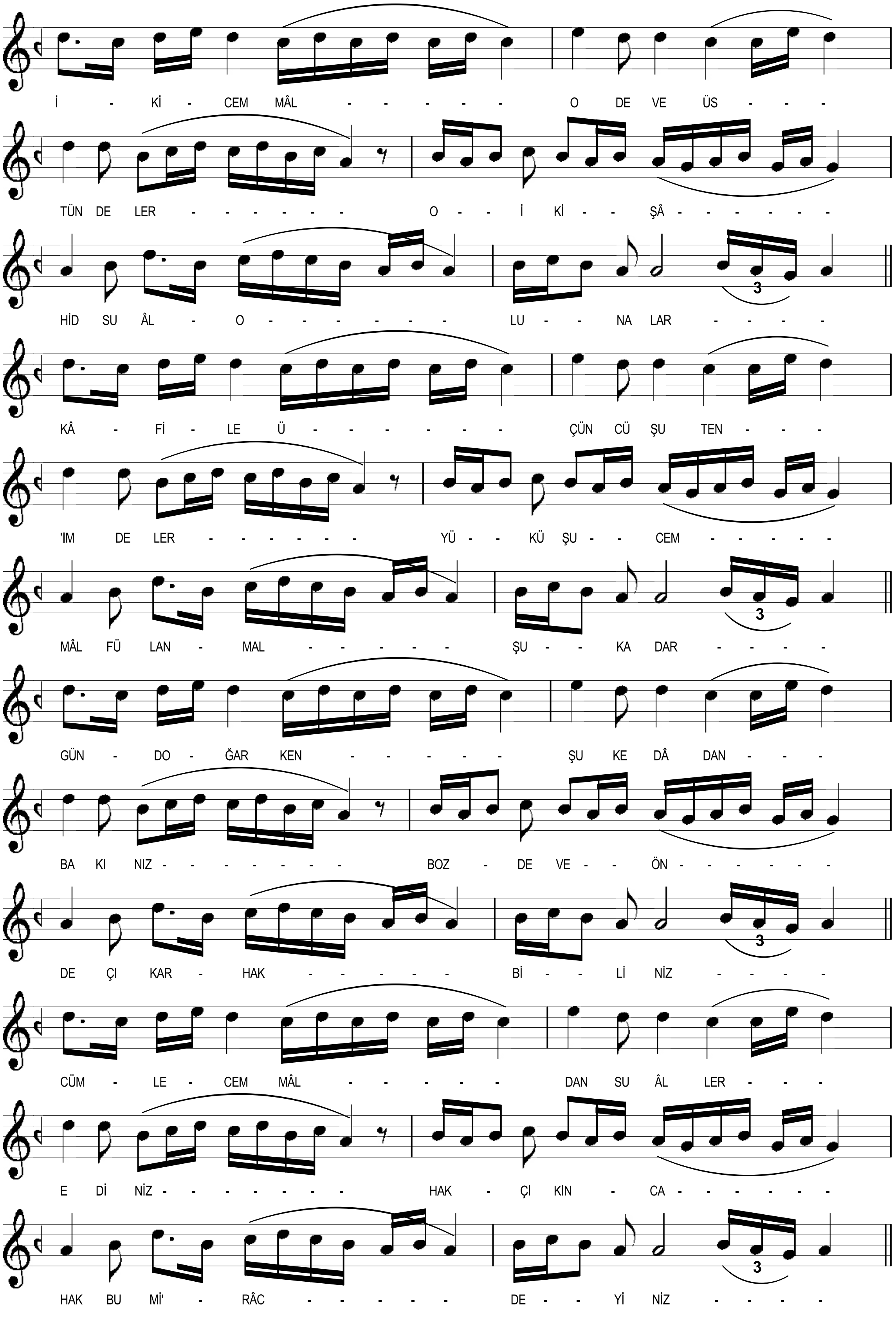
İ - Kİ - CEM MÂL - - - - - - O DE VE ÜS - - -
TÜN DE LER - - - - - - O - - İ Kİ - - ŞÂ - - - - - -
HİD SU ÂL - O - - - - - - - LU - - NA LAR - - - - -
KÂ - Fİ - LE Ü - - - - - - - ÇÜN CÜ ŞU TEN - - -
'IM DE LER - - - - - - YÜ - - KÜ ŞU - - CEM - - - - -
MÂL FÜ LAN - MAL - - - - - - ŞU - - KA DAR - - - - -
GÜN - DO - ĞAR KEN - - - - - ŞU KE DÂ DAN - - -
BA KI NIZ - - - - - - - - BOZ - DE VE - - ÖN - - - - - -
DE ÇI KAR - HAK - - - - - Bİ - - Lİ NİZ - - - -
CÜM - LE - CEM MÂL - - - - - - DAN SU ÂL LER - - -
E Dİ NİZ - - - - - - - - HAK - ÇI KIN - CA - - - - - -
HAK BU Mİ' - RÂC - - - - - - DE - - Yİ NİZ - - - -
3

FASL-I RÂBİ’
(Dördüncü Bölüm / Sayfa - 4)

İki cemmâl o deve üstündeler
O iki şâhid suâl olunalar

Kâfile üçüncü şu Ten'ım'deler
Yükü şu, cemmâl fülân, mal şu kadar

Gün doğarken şu Kedâ'dan bakınız
Boz deve önde çıkar hak biliniz

Cümle cemmâldan suâller ediniz
Hak çıkınca “hak bu mi'râc” deyiniz

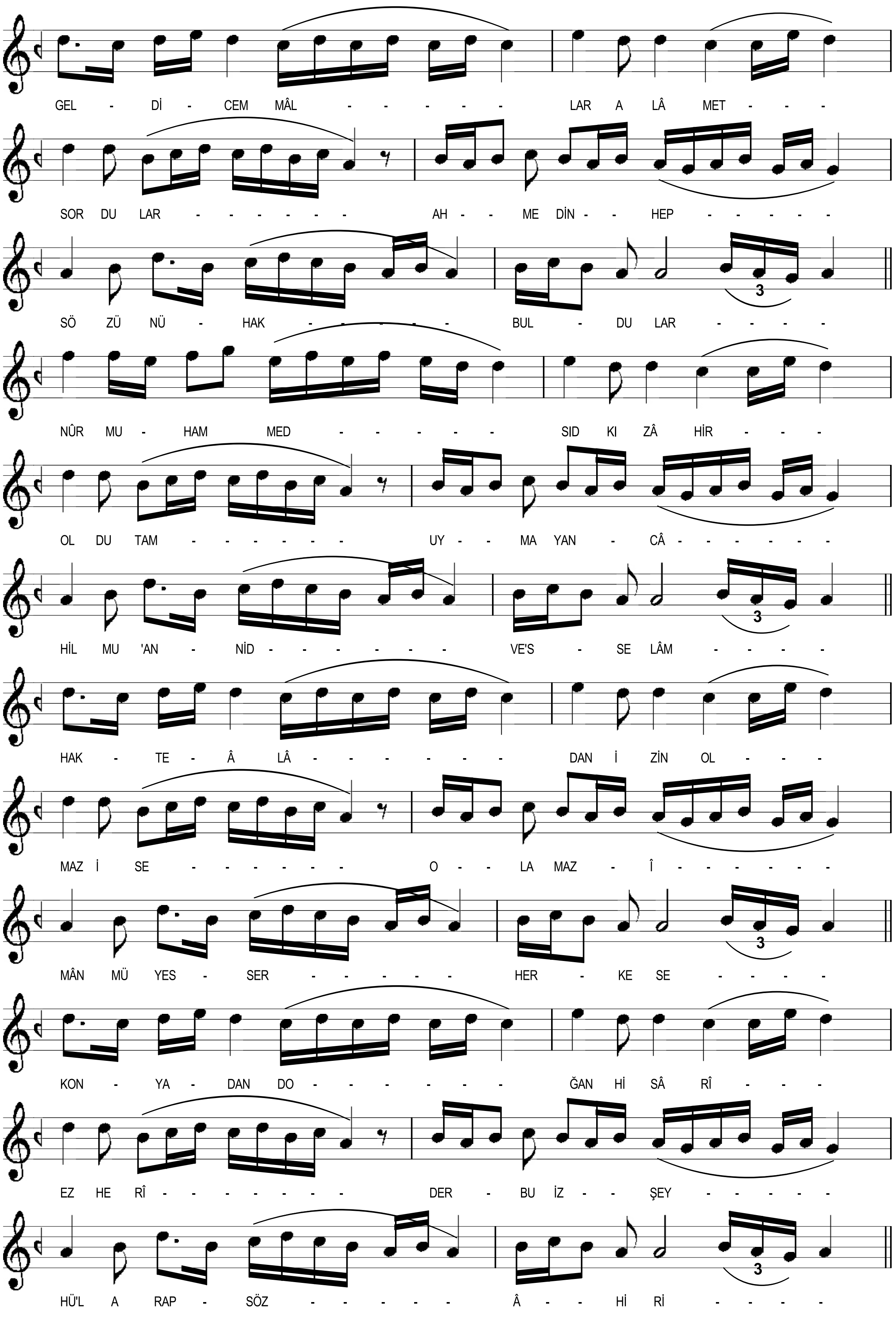
GEL - Dİ - CEM MÂL - - - - - - LAR A LÂ MET - - -
SOR DU LAR - - - - - - - AH - - ME DİN - - HEP - - - - -
SÖ ZÜ NÜ - HAK - - - - - - BUL - DU LAR - - - - -
NÛR MU - HAM MED - - - - - - SID KI ZÂ HİR - - - -
OL DU TAM - - - - - - - UY - - MA YAN - CÂ - - - - - - -
HİL MU 'AN - NİD - - - - - - - VE'S - SE LÂM - - - - -
HAK - TE - Â LÂ - - - - - - - DAN İ ZİN OL - - - -
MAZ İ SE - - - - - - - O - - LA MAZ - Î - - - - - - -
MÂN MÜ YES - SER - - - - - - HER - KE SE - - - -
KON - YA - DAN DO - - - - - - - - ĞAN Hİ SÂ RÎ - - - -
EZ HE RÎ - - - - - - - - - DER - BU İZ - - ŞEY - - - - -
HÜ'L A RAP - SÖZ - - - - - - Â - - Hİ RÎ - - - -
3

FASL-I RÂBİ’
(Dördüncü Bölüm / Sayfa - 5)

Geldi cemmâllar alâmet sordular
Ahmed'in hep sözünü hak buldular

Nûr Muhammed sıdkı zâhir oldu tam
Uymayan câhil, muannid ve's-selâm

Hak Teâlâ'dan izin olmaz ise
Olamaz îmân müyesser herkese

Konya, İstanbul, Mısır, Şam, Mekke'de
İlmi tahsil eyleyen çok beldede

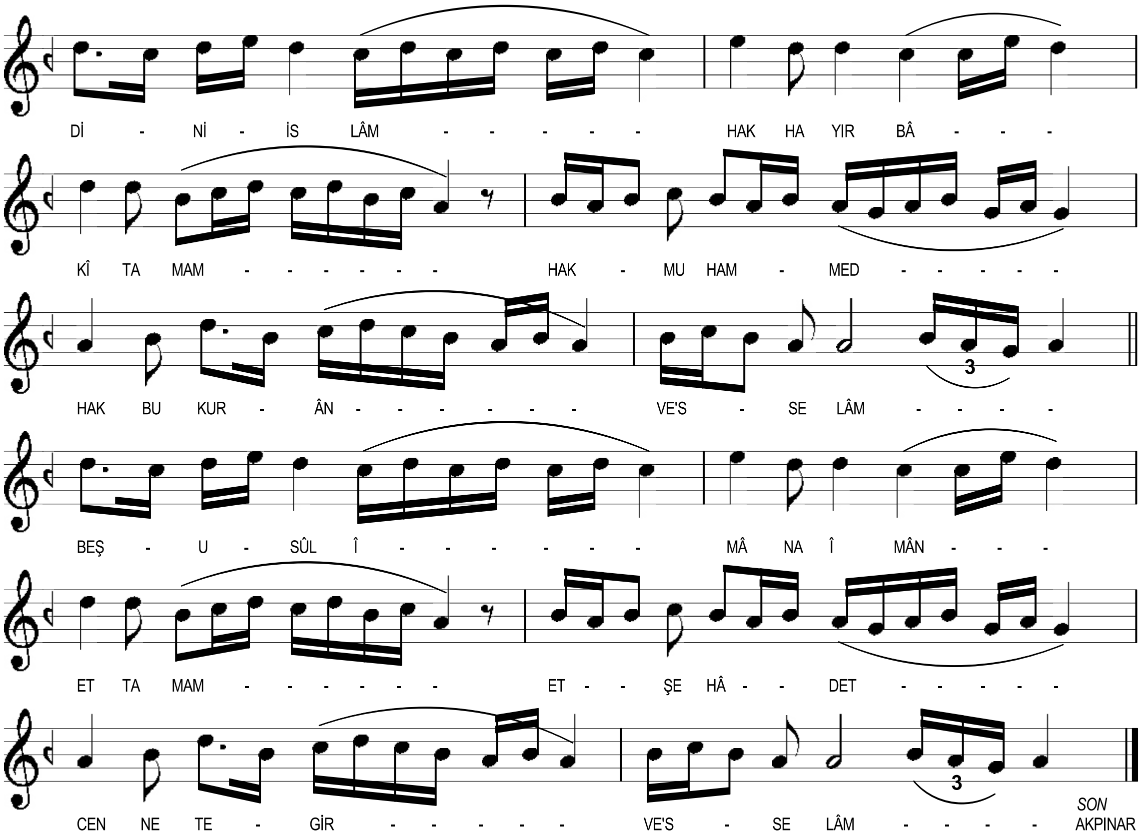
Dİ - Nİ - İS LÂM - - - - - HAK HA YIR BÂ - - -
KÎ TA MAM - - - - - - HAK - MU HAM - MED - - - - -
HAK BU KUR - ÂN - - - - - - VE'S - SE LÂM - - - -
BEŞ - U - SÛL Î - - - - - - - MÂ NA Î MÂN - - -
ET TA MAM - - - - - - ET - - ŞE HÂ - - DET - - - - -
CEN NE TE - GİR - - - - - VE'S - SE LÂM - - - -
SON
AKPINAR

FASL-I RÂBİ’
(Dördüncü Bölüm / Sayfa - 6)

Bu muhaddis, kırk kaside nazm eden
Mevlidi dört, çok kitap te'lif eden

Konya'dan Doğanhisarî Ezherî
Der bu İz Şeyhü'l-Arap söz âhiri

Din-i İslâm hak hayır bâki tamam
Hak Muhammed, hak bu Kur'ân ve's-selâm

Beş usûl îmâna îmân et tamam
Et şehâdet Cennet'e gir ve's-selâm

Âmentü billâhi ve melâiketihî ve kutubihî ve rusulihî ve'l-yevmi'l-âhiri ve bi'l-kaderi hayrihî ve şerrihî mi'n-Allahi Teâlâ ve'l-ba'sü ba'de'l-mevti hakkun, Eşhedü ellâ ilâhe illallâh ve eşhedü enne Muhammed'en abdühû ve rasûlüh. Estağfirullah el-azîm ellezî lâ ilâhe illâ hüve'l-hayyü'l-kayyûm ve etûbü ileyh.

SONUÇ

Mi'râciyyeler, mi'râc hadisesini renkli, cazip ve hatta gizemli bir şekilde gözler önüne sermektedir. Muhteşem bir hayal gücü ve zengin ifadelerle anlatılmış olan mi'râc manzumeleri, okuyan ve dinleyeni mistik bir boyuta taşımaktadır. Böylece her muhataba İslâm tarihinin en ulvî seyahatinde, hayalen Hz. Peygamber'e yoldaş olma imkânı sağlamaktadır.

Mi'râciyyelerin bir işlevi, Hz. Peygamber sevgisini aşılamak, mi'râc mûcizesini hatırlatmak, öğretmek, tasdik ettirmek ve bu inancı her zaman diri tutmaktır. Bir diğer işlevi de namazı sevdirmek, beş vakit namazın "mü'minin mi'râcı" olduğunu ve devamlı kılınması gerektiğini hatırlatmada bulunmaktır. Böylece namaz bir sorumluluğu yerine getirme arzusundan sevgili ile bir araya gelmek veya can mi'râcı için bir fırsata dönüştürülür ve sevdirilir.

Öğretici bir metin niteliği de taşıyan mi'râciyyeler, bir "manzum siyer" ve kültür tarihi kaynağı olarak tarihsel araştırmalarda, metinsel analizlerde ve mûsikî nağmelerine güfte olmada büyük önem taşımaktadır. Mi'râciyye formunun okunması, peygamber sevgisini göstermeye ve harekete geçirmeye elverişli, heyecanlı ve etkili bir vâsıta olarak görülmüştür. Mi'râciyye formu, oldukça faydalı ve İslâm'a ait güzel bir adet; İslâm'ın toplum hayatının gayet latif, parlak, tatlı bir sohbeti, iman hakikatlerinin hatırlatılması için en hoş ve şirin bir ders niteliği taşımaktadır.

Mi'râciyye, tevhid ve nübüvvet başta olmak üzere cennet ve cehennem gibi gayba iman esaslarını anlatan, İslâm'ın şartlarından birincisi olan namazın farz kılındığını zikreden bir manzumedir. *Mi'râciyye* manzumesinin müzikal bir yapı içerisinde mi'râc gecesinde cemaat karşısında okunması, Hz. Muhammed'in (s.a.v.) en önemli mûcizesinin hatırlatılmasına ve Hz. Peygamber'e salavat getirilmesine vesile olmaktadır. Dolayısıyla *Mi'râciyye*, dinleyicilerin de aktif olduğu bir merasimde icra edilmektedir. *Mi'râciyye* dinlenirken süt ikram edilmesi hem bir sünnetin yaşatılmasını sağlamakta hem de dinleyicileri bulundukları zamandan çıkarıp anlatılan zamanın içine dâhil etmekte ve bu olayı hissetmelerini sağlamaktadır.

Mi'râciyye manzumesinin okunması belli bir makam, usûl ve nağme çerçevesinde gerçekleşmektedir. *Mi'râciyye* formunun icrası, özel okuyucuların yani mi'râchân adı verilen mûsikîşinasların yetişmesini sağlamıştır. *Mi'râciyye* formunun belirli bir makam, usûl ve nağme çerçevesinde icrası, dinleyici üzerinde bir mûsikî zevkinin ve kültürünün oluşmasında katkıda bulunmaktadır.

Dinî Türk Mûsikîsi'nde her ne kadar mi'râciyye denildiği zaman Nâyî Osman Dede'nin *Mi'râciyye*'si akla gelse de zaman içerisinde başka mi'râciyyeler de yazılıp bestelenmiştir. Osmanlı'nın son ve Cumhuriyet'in ilk döneminin âlim, müderris, muhaddis, mutasavvıf, mûsikîşinâs ve şairi Muhammed İzzeddin Doğanhisarî, Anadolu sahasında XV. yüzyıldan itibaren başlayan mi'râciyye yazma geleneğine katılarak iki tane "Mi'râcu'n-Nebi" manzumesi yazmıştır. Bu mi'râciyyelerden biri mufassal diğeri ise muhtasardır. Üzerinde çalışma yaptığımız bu mi'râciyye, 150 beyitten müteşekkil, muhtasar olup bestelidir.

Muhammed İzzeddin Doğanhisarî'nin *Mi'râcu'n-Nebi* adlı manzumesi, Osmanlı Türkçesiyle türünün son örneklerinden olması, ifadelerindeki samimiyet, dinî muhtevalı bir eser olması münasebetiyle dil olarak çoğunlukla Arapça, yer yer eski Türkçe ve hatta yöresel lehçe kullanımı ile önemli bir mi'râciyyedir. *Mi'râcu'n-Nebi*'nin tefsir, hadis, hadis yorumları ve güvenilir siyer kaynaklarından istifade edilerek yazıldığını ifade eden Muhammed İzzeddin Doğanhisarî, zengin dil birikimini *Mi'râciyye* manzumesine yansıtmıştır. Yazıldığı dönem göz önünde bulundurulursa halk tarafından kolaylıkla anlaşılabilir olduğu söylenebilir. Zaten müellifin de asıl gayesi, ağır terkipli bir dil kullanarak sanatlı bir şiir yazmak ve anlamayı zorlaştırmak değildir. Aksine Peygamberimiz Hz. Muhammed'in (a.s.v.) mi'râc mûcizesinin halk tarafından sade bir dille anlaşılabilmesini sağlamaktır. Buna rağmen *Mi'râciyye* manzumesindeki bilinemeyecek kelimeler, günümüz okuyucusunun anlamasına yardımcı olmak maksadıyla kitabın sonunda "Sözlük" başlığı altında verilmiştir. *Mi'râcu'n-Nebi* manzumesinin orijinalini merak eden ve görmek isteyen araştırmacılar için ekler kısmında Osmanlı Türkçesi ile yer almaktadır.

Muhammed İzzeddin Doğanhisarî'nin *Mi'râcu'n-Nebi* manzumesi ve bunun besteli formu, bir mukaddime ve dört fasıldan meydana gelmektedir. Mukaddime ve dört fasıl muhteva itibarıyla bir bütünlük arzetmektedir. Mukaddime ve her faslın başında o bölümde manzum halde ve detaylı olarak anlatılacak mi'râc konusu, ana hatlarıyla mensur bir şekilde yer almaktadır.

KAYNAKÇA

Akar, Metin, *Türk Edebiyatında Manzum Mîrac-nâmeler*, Ankara 1987.

Akpınar, Hüseyin, *Mevlid-i Efdal Muhammed İzzeddin Doğanhisarî'nin Besteli Mevlid ve İlâhîleri*, İstanbul 2023.

Arslan, Mehmet, *Manzum Mi'râc-name ve Mi'râciyyeler*, Cilt: I-II, Sivas 2019.

Avşar, Muhammed, "Hamdullah Çelebi'nin Miraçlaması Merkezinde, Miraçlamaların Alevi ve Bektaşi Geleneğindeki Yeri: Tokat Örneği", *Türk Kültürü ve Hacı Bektaş Veli Araştırma Dergisi*, Sayı: 110, (Haziran 2024).

Benlioğlu, Selman, "Derkenarda Der-Makâm: Bir İntikal Aracı Olarak Makâm Kayıtlı Mi'râciyye Yazmaları", *İSTEM Dergisi*, Yıl: 18, Sayı: 35, (Yaz 2020).

Bilkan, Ali Fuat, "Nâbî'nin Mi'râc-nâme'si", *Divan Edebiyatı Araştırmaları Dergisi 1*, İstanbul 2008.

Çelebioğlu, Âmil, *Eski Türk Edebiyatı Araştırmaları*, İstanbul 1998.

Dikmen, Melek, "Son Müstakil Mi'râciyyelerden Biri: Mehmed Bahâeddin ve Mi'râciyyesi", *EKEV Akademi Dergisi*, Yıl: 20, Sayı: 67

el-Münâvî, Muhammed Abdurrauf, *Feyzü'l-Kadîr Şerhu'l-Câmii's-Sağîr*, Mektebetü't-Ticâriyye, Cilt: IV, Mısır 1356.

Ergun, Sadeddin Nüzhet, *Türk Mûsikîsi Antolojisi*, I-II, İstanbul 1942.

Ertekin, Ertuğrul, "Miraçta Aslan Suretinde Ali Menkıbesi ve Görsel Kültüre Yansıması: Hatâyî Mi'râçlaması Üzerinden Bir Okuma", *Osmanlı Kültür Ortamında Miraç ve Yolculuk Durakları*: *Edebiyatta, Müzikte ve Resimli Elyazmalarında Miraç ve İslam'ın Üç Kutsal Şehri,* editörler: Ayşe Taşkent ve Nicole Kançal-Ferrari, Cilt: 1, İstanbul 2021.

Ezgi, Suphi, *Nazarî ve Amelî Türk Mûsikîsi*, Cilt: 3, İstanbul

Güleç, İsmail, "Nâyî Osman Dede'nin Mi'râciyyesiyle Süleyman Çelebi'nin Mevlid'i Arasındaki Farklılıklar ve Benzerlikler", *Lıttera Turca Journal of Turkish Language and Literature,* Cilt: 9, Sayı: 3, Yaz 2023.

Gülüm, Emrah, "Türk Edebiyatında Mi'râcnâmeler Üzerine Hazırlanmış Çalışmalar Hakkında Bibliyografya Denemesi", *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*, Cilt: 7, Sayı: 35, 2019.

Gündüz, Orhan ve diğ., *Muhammed İzzeddin Doğanhisârî'nin Mevlid ve Kasideleri*, Konya 2018.

Kılıç, Mahmud Erol, "Miracın Tasavvufî Boyutu", *Osmanlı Kültür Ortamında Miraç ve Yolculuk Durakları*: *Edebiyatta, Müzikte ve Resimli Elyazmalarında Miraç ve İslam'ın Üç Kutsal Şehri,* editörler: Ayşe Taşkent ve Nicole Kançal-Ferrari, Cilt: 1, İstanbul 2021.

Koca, Fatih ve Turabi, Ahmet Hakkı, "Türk Din Mûsikîsi Formları", *Türk Din Mûsikîsi*, Ankara 2018.

Kut, Günay, "Ahmedî", *Diyanet İslam Ansiklopedisi*, Cilt: 2, İstanbul 1989.

Lutfi, Muhammed, *Hulâsatü'l-Hakâyık*, İstanbul 1974.

Nursî, Said, *Mektûbât*, (Envar Neşriyat), İstanbul 1992.

Özalp, Mehmet Nazmi, *Türk Mûsikîsi Beste Formları*, Ankara 1992.

Öztürk, Melisa, Anadolu Alevîliğinde Ocaklar ve Baba Mansur Ocağı'nın İnançsal Müzik Pratikleri: Sivas-Zara Örneği, Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, (Basılmamış Yüksek Lisans Tezi), İstanbul 2018.

Pakalın, Mehmet Zeki, *Osmanlı Tarih Deyimleri ve Terimleri Sözlüğü*, Cilt: 2, İstanbul 1993.

Pala, İskender, "Mülemma", *Diyanet İslâm Ansiklopedisi*, Cilt: 31

Tatlı, Bekir, *Kütüb-i Sitte'de İsrâ ve Mi'râc Hadisleri*, (Yüksek Lisans Tezi), Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul 2000.

Uzun, Mustafa, "Mi'râciyye", *Diyanet İslam Ansiklopedisi*, Cilt: 30,

Yavuz, Salih Sabri, "Mi'râc", *Diyanet İslâm Ansiklopedisi*, Cilt: 30, Yaz 2016.

Yılmaz, Rahime, "Siyer Kitaplarında Mi'râc Mûcizesinin Ele Alınması", *Hadis ve Siyer Araştırmaları*, Cilt: II, Sayı: 1, 2016.

Yörür, Ali, "Çerkeşîzâde Mehmed Tevfik Efendi'nin Mi'râciye'si", *HİKMET - Akademik Edebiyat Dergisi*, Yıl: 4, Sayı: 8, Bahar 2018.

SÖZLÜK

A'zam: En büyük

Acib: Hayret verici

Âhir: Son, sonunda, nihayet

Akdem: Daha önce, eski

Âlât: Aletler

Alâmât: Alametler, nişanlar, izler

Atâyâ: Armağanlar

Âyât: Âyetler, işaretler, alâmetler

Azîm: Büyük

Bâni: Yapıcı, bina eden

Bâb: Kapı

Bedr-i tam: Ayın on dördü

Bevvâb: Kapıcı

Beyt: Ev, mesken, hâne

Beyt-i Ma'mûr: Kâbe

Bi'l-acel: Aceleyle

Cedel: Tartışma, münakaşa

Cem' olmak: Toplanmak, toplamak

Cemmâl: Deveci, deveye binen

Cennât: Cennetler

Cennetü'l-Me'vâ: Me'vâ Cenneti

Cinân: Cennetler

Çitme: Tekme, çifte atmak, vurmak

Dakk-ı bâb: Kapıyı çalmak

Def etmek: Savmak, kovmak

Eb'âd: En uzak, çok uzak

Ecsâm: Cisimler

Efdal: Çok faziletli, çok üstün

Emr-i âli: Yüce emir

Ervâh: Ruhlar

Esbâb: Sebepler

Esrâr: Sırlar, gizlilikler

Ettehiyyat: Selamlar

Evsâf: Özellikler, nitelikler, vasıflar

Eyer: Binek hayvanının sırtına konulan nesne

Fevka'l-Arş: Arş'ın üzeri, üst tarafı

Fevk: Üst, yukarı

Gâyetü'l-mi'râc: Mi'râcın gâyesi

Garb: Batı, güneşin battığı yön

Gedâ: Yoksul, dilenci, fakir

Hâlık: Yaratıcı

Hal-i İbrahim: İbrahim'in durumu

Hâmisen: Beşinci olarak

Hâtem: Sonuncu

Heman: Hemen

Hicr: Kâbe'nin hicr denen mevkisi

Hikem: Hikmetler

Hilim: Yumuşak huyluluk

Iğranmak: Hareket etmek

İbadaat: İbadetler

İblis: Şeytan

İğva: Aldatma, sapıtma

İhbâr: Haber verme, bildirme

İhtiyâr: Tercih etmek, seçmek

İkâmet: Kamet getirmek

İsrâ: Gece yolculuğu

Îtikat: İnanma, inanç

Kâffe: Hepsi, tümü

Kerre: Defa, kez, sefer

Kezâ: Bunun gibi, böylece

Kıyas: Karşılaştırma

Kudretullah: Allah'ın gücü, kudreti

Kurb: Yakın, yakınlık, yakın olma

Külle yevm: Her gün

Leben: Süt

Levh-i Mahfûz: Korunmuş levha

Leylen: Geceleyin, gece vakti

Makarru'l-Enbiyâ: Peygamberlerin ikâmet ettiği yer

Merdüman: Merdiven

Mi'râc: Yükselme, yükseliş

Min âyâtinâ: Âyetlerimizi

Muanid: İnatçı, inat eden

Mûcizât: Mûcizeler

Mukaddem: Önce, önceki, önde olan

Münkirîn: İnkâr edenler

Mürsel: Gönderilmiş, peygamber

Mürûr: Geçme, geçiş, geçmek

Müstebân: Beyan edilmiş

Müstehil: İmkânsız, olması mümkün olmayan

Müstevâ: Allah'ın arşı

Müşrikîn: Müşrikler, Allah'a ortak koşanlar

Müyesser: Nasip olma

Nâs: İnsanlar, halk

Nâr: Ateş, Cehennem, od

Nazar: Bakmak

Nekre: Belli olmayan, bilinmeyen

Râbi': Dördüncü

Ref eylemek: Yükseltmek

Refref: Mi'râc'ta Rasûlullah'ın bindiği binek

Rusl (Rusûl): Peygamberler

Sâdık: Sözü doğru

Sâdis: Altıncı

Sâlisen: Üçüncü olarak

Savt: Ses

Selsebil: Bir çeşit çeşme

Serîan: Süratlice, hızlıca

Sıdk: Doğruluk

Sidre: Yedinci kat semâda bir makam

Sidre-i Müntehâ: Son uçtaki ağaç

Suûd: Yükselmek

Şâhidât: Şâhidler, tanıklar

Şak etmek: Yarmak

Şark: Doğu, güneşin doğduğu yön

Şek: Şüphe

Şuhûd: Şâhitler

Sür'at: Hız, hızlılık, hızla

Şürb: Meşrubat

Taarruz: Saldırı, hücum

Ta'zirlemek: Azarlamak

Tahfîf: Hafifletme, kolaylaştırma

Taklîl: Azaltma, indirme

Tarfatü'l-ayn: Bir anda, göz açıp kapama

Ta'zim: Saygı göstermek, ululamak

Teşyî': Refakat etmek, Uğurlamak

Uçmak: Cennet

Vesvese: Şüphe, vehim

Yaykamak: Yıkamak

Yevm: Gün

Zâhir: Görünen, açık

Zi-mürde: ölümlü, ölmüş

Zü'l-emân: Güvenilir, güven sahibi

Zü'l-hikem: Hikmetli, hikmet sahibi

MEVLİDİN ORİJİNAL (OSMANLICA) METNİ

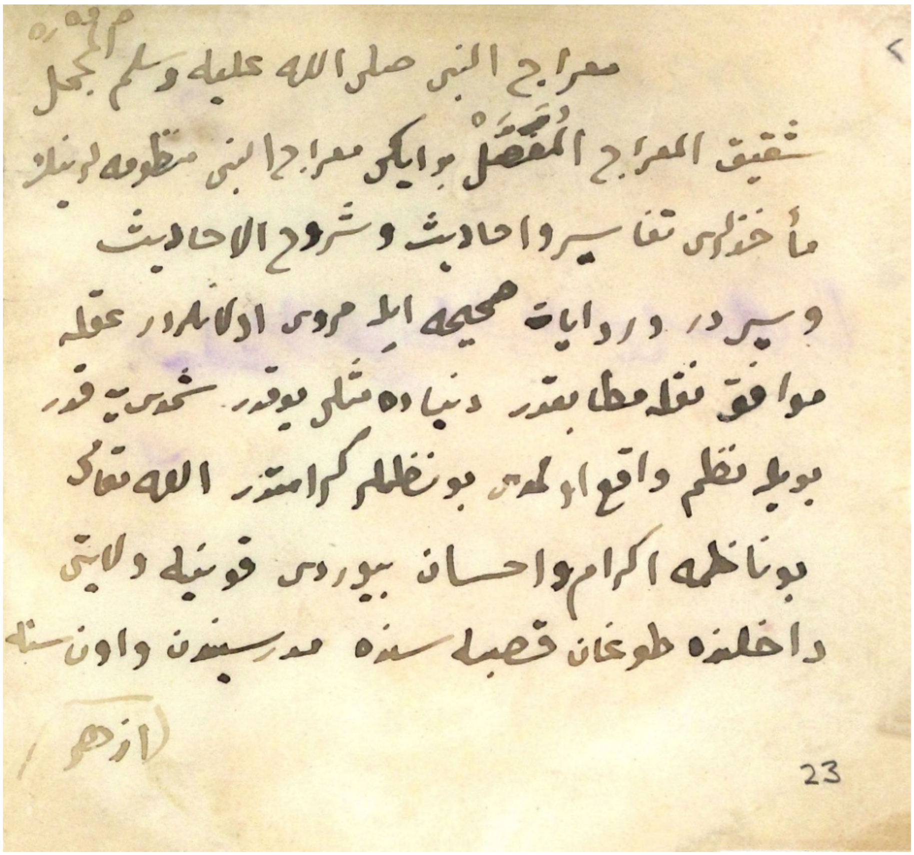

معراج النبی صلی الله علیه وسلم المجمل

تحقیق المعراج المفصّل بو ایکی معراج النبی منظومه لری بونلر

مأخذلری تفاسیر و احادیث و شروح الاحادیث

و سیر در و روایات صحیحه ایله مروی اولانلردر عقله

موافق نقله مطابقدر دنیاده مثلی یوقدر. شمدی یه قدر

بویله نظم واقع اولمدی بو نظملر کرامتدر الله تعالی

بو ناظمه اکرام و احسان بیوردی قونیه ولایتی

داخلنده طوغان قصبه سنده مدرسیندن و اون سنه

ازهر

23

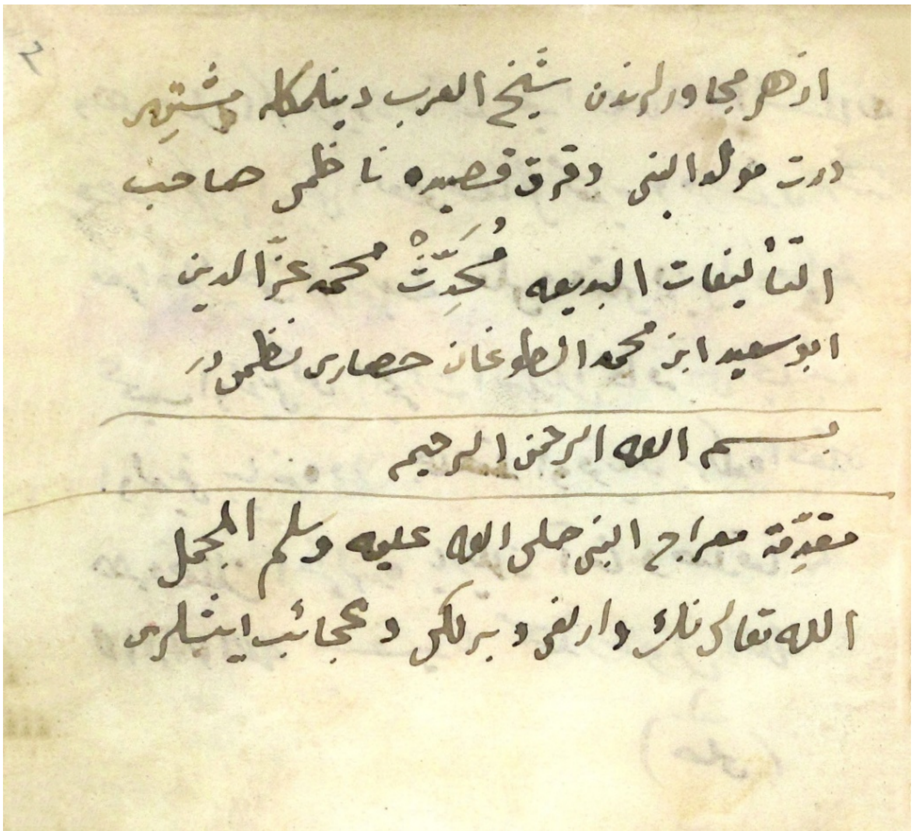

ازهرده مجاور الهندن شیخ العرب دینمکله مشتهر

دررت مولد النبی و فرق قصیده ناظمی صاحب

التألیفات البدیعه محدّث محمد عز الدین

ابو سعید ابن محمد الطوغانی حصاری نظمیدر

بسم الله الرحمن الرحیم

مقدمة معراج النبی صلی الله علیه وسلم المجمل

الله تعالی نک وارلغی و برلگی و عجائب ایشلری

وهو رسول اکرام ایدوب محمد علیه الصلاة والسلام
فضله اکرام ایتدیکی وبعض فضائل محمدیه وفرشدن عرشه
معراجنک حق اولدیغنه نقلی وعقلی دلیللر ومعراجک
عجیب اولدیغی کبی معجزات انبیانک کافه سی عجائب
اولدیغی بیاننده در جماعت اوقونان برلکده اجقلان
هر فصلک آخرلرنده یازیلان آمنا وصدقنا)
لا اله الا الله سیدنا محمد رسول الله
(صلی)
22

صلی الله علیه وسلم اللهم صل وسلم وبارک علی سیدنا
محمد وعلی آل سیدنا محمد دیه جکلردر وکتابک
آخرنده یازلدیغی کبی بش اصول ایمان وکلمهٔ
شهادتی جماعت اجقلان سویلیوب یازلدیغی
کبی توبه واستغفار ایده جکلردر
(علی رسولنا صلوات) اللهم صل وسلم وبارک علی
سیدنا محمد وعلی آل سیدنا محمد

مجمل

معراج النبی 2

حق حکیم الله تعالی وار و بر

حی کریم هر شیئه عالم مقتدر

چوق عجائب ایشلری وار خالقك

حکمتینه عقلی ایرمز کمسه نك

(قدرة)

21

قدرة الهی بیلن عالم کشی

ایلەمز انکار عجیب ممکن ایشی

دیدی سبحان الذی اسری جلیل

مکه دن تا قدسه اسرایه دلیل

اوقلسان کوکلره معراج صعود

سورة النجم حديث مشهور شهود

حق بو معراج النبی اسراسی حق

نور محمد معجزاتی جمله حق

(خلقه)

20

٩

خلقه مرسل انبیانك خاتمی

اما قرآن معجزاتك اعظمی

حق کریم هر رسله اکرام ایلدی

احمده چوق فضله اکرام ایلدی

تمكنده دن اوجورتلر قلسه بالسّلام

عرشه چيقارتلر وا ينديرتلر تمام

دينيلير سه بويله معراج مستحيل

وير جواب عقلا ونقلا چوق دليل

(بشنجی جسم)

19

بشنجی جسم هر كس بيلير سرعت ايله

اوچدلر الله كريم اذنی ايله

بوكونش بر ثانيه ده تيز طوغار

يوز واليتمش درت كره ارض خيلى وار

طرفة العین سدره‌دن جبریل اینار

پیره پیردن سدره‌یه هم تیز چیقار

هم سلیمان روزگاره بندی ها

عسکری بندیردی آلات الدیحه

(روزکار)

18

روزگار برگون ایکی ابلق یوله

بونلری او جوردی شامدن کابله

عرش بلقیس تا یمندن ییقمدن

شامه گلدی گوزی یوموب اچمدن

غربه سترقلن جوق سریعا حضرکسه

کلدی ابلیس ایتدی اغوا وسوسه

بو اغیر اجسام اوجنجه ایتمه‌می

نور محمد عرشه جیقوب ایتمه‌می

(بوبتی)

17

بوبتی الله سریعا اوجورن

بونی ده الله جیقارن ایلیرن

بو بتنک اوجقلری ممکن دینیر

شکی یوق هر ممکنه الله قدیر

بوبشده [?] معراج قیاس امکانی وار

هر شیئه قرآن دلیلدر شکمی وار

خلق ایلر الله سریعاً یورومك

یابدیده بابنده ده بینده رك [?]

(اویانق)

16

اویانق حالده جسد روح ایله تام

عرشده احمد چقدی ایندی بالسلام

چقدی تکرار اعتقاد حق بویله ها

هر تعارض دفع اولور بونکله ها

دینلرسه بو بله معراج چوق عجیب

دیر جواب حق معجزات کافه عجیب

دیردی الله انبیایه معجزات

معجزات حق دین حقه شاهدات

(جمله مسلم)

15

١٩

جمله مسلم چوق سور حق احمدی

اوقودر قرآنی معراج مولدی

حق محمد حق بو قرآن دین تمام

ایله توحید جنته گیر والسلام

(آمَنَّا وَصَدَّقْنَا) لَا اِلٰهَ اِلَّا اللّٰهُ
سَيِّدُنَا مُحَمَّدٌ رَسُولُ اللّٰهِ صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ
وَسَلَّمَ اَللّٰهُمَّ صَلِّ وَسَلِّمْ وَبَارِكْ عَلٰى سَيِّدِنَا
مُحَمَّدٍ وَعَلٰى آلِ سَيِّدِنَا مُحَمَّدٍ

فصل اول محمد علیه الصلاة والسلامك معراجنك
تاریخی ومدتی والله تعالی جبرائیل

(علیه /

14

علیه السلامه امر ایلدوب جبرائیل علیه
السلام محمد علیه الصلاة والسلامك
صدرینی شق ایدوب قلبنی زمزم ایله
ییقه یوب براقه بندیروب قدسه
کوتوردیکی ومسجد اقصیده انبیا جمع اولوب
کوروشوب محمد علیه الصلاة والسلام امام اولوب
نماز قیلدقلری وسود ایچدیکی بیاننده در

هجرتدن بر سنه اقدم ایدی

هم رجبده کیجه یگرمی ایدی

لفظ لیلاً نکره تقلیل مدتی

اولسه اولسه بر یا ایکی ساعتی

(لفظ من)

13

لفظ من آیاتنا دن مستبان

غایة المعراج نه دیر اولدی بیان

ایدی الله جبرئیله بالعجل

آل جناندن بر براق مکّایه گل

اوستنه بنشین محمد قلسه دك

ایلسین معراج کوکه تا عرشه دك

قدرتیمه حدقنه آیاتمی

کوستره‌یم اوکه مخلوقاتمی

(بیلدیره‌یم) 12

بیلدیره‌یم اوکه چوق اسرار حکم

دیره‌یم علمی و حلمی چوق کرم

جنته واردی او جبرئیل کوزلدی

انبیا بندکی یولار لدی

خصم اگر دوردی براقك اوستنه

كلدی ملكه امهانك بیتنه

ایدی جبرئیل یا محمد حاضر اول

تا قدمدن عرشه دك كوروندی یول

(حق تعالی)

11

٢٧

حق تعالی ذاتكله امر ایلدی

ندسه وارسین عرشه دك چیقسین دیدی

كوستره‌جك نارین جناتین

قدرتنه حكمتكه آیاتنی

ذاتكه الله كريم كورونه جك

واسطه يز حق كلام سويلاشه جك

جوق عطايا ويريله جك بو كيجه

ويردى الله امر عالى بويله جه

(خانه سندن)

١٥

٢٩

خانه سندن كلدى كعبه حجرنه

حجره اسباب بق نه ياپيلدى يغنه

بغرينى شق ايتدى جبريل لطفله

ييقادى تام قلبنى زمزم ايله

قرق کیجه‌ها مکه‌دن تا قدسه دك

تمام طقوز بیك ییل او فوق العرشه دك

هر سمانك آراسی بش بیوز سنه

هر سمانك قالکی بش بیوز سنه

بنه جك و

٢١

بنه جك اولدی براق آز حجره دی

او براقی جبرئیل تعزیر کلدی

جوق حبا ایتدی براق جوق درلدی

درلری کول اولدی هیچ اغرلدی

٢٢

صاغده جبریل صولده میکائیل کیدر

چون ملك خدمت ایدر تشییع ایدر

بوله کیدرکن نه‌لر کوردی نه‌لر

بقمدی الدانمدی حاجت دیلر

باب مسجددن براقه مصطفی

بندی معراج امرین ایلده وفا

او براق باصر ایاق نردن سره

بر ایاق باصردی کوردیکی یره

(حاضره)

8

٢٠٥

قدسه گوکدن چوق ملکلر ایندیلر
مؤمنین ارواحی حسب جمع اولدولر
اوقودی اوراده جبرائیل اذان
هم اقامت ایتدی میکائیل همان

قدسه واروب مسجده تام گیردیلر
انبیا کافه رسل طوپلندیلر
انبیا احمد ایله گورشدولر
بربرینک رتبه سینی بیلدیلر

(قدسه) 7

ویردی جبرائیل ایکی کاسه بیری
سود ایله طولمش شربلر آخری
یا محمد ایچ بیرینی سویلدی
نور محمد اختیار ایتدی سودی

ویردی جبریل یا محمد بدر تام
گیجه نماز قیلدیر بر سن سیله امام
مصطفی ایله جمع اولان صحب اولدیلر
ایکی رکعتلی نمازی قیلدیلر

(ویردی) 6

حق محمد حق بو قرآن دین تمام
ایله توحید جنته کیر والسلام

(آمنا وصدقنا) لا اله الا الله
سیدنا محمد رسول الله صلی الله علیه وسلم
اللهم صل وسلم وبارك على سيدنا محمد وعلى
آل سيدنا محمد

دیدی جبرئیل خبری ایتدك اختیار
آتنك آزمز ایلدر دینلاه قرار
آه مقر الانبیادر قدس شام
جوق صو باغ بغچه هوا كوزل تمام

(حق محمد) 5

حوتی ایشتدیکی وکائناتی وبالخصوص جنتی
وجهنمی وجبرائیل علیه السلامی اصل صورتنده
کوردیکی وسدرهٔ منتهی دن الله تعالی یی کوروب
سویلشوب بش وقت نماز امر الابنی درفوف
ایله عرشه چقدیغی بیاننده در

فصل ثانی محمد علیه الصلاة والسلام عرشه
قدر معراج ایدوب یدی قات سماوانده
ملاقی اولدیغی سکز مرسللرک تعظیملری
وبیت معموری کوردیکی ومحل مرتفع اولان مستوی دن
لوح محفوظده امور یازان قلملی

(حوتی ١

4

٥

جبرئیل دیدی محمد نورده وار
دیدی ثواب گوکه معراجی وار

جبرئیل وار عرشه معراجی دیدی
بابی ثواب اجلی بویورن دیدی

دق باب ایتدی ده جبرئیل ذو الامان
دیدی بواب من هو کیم او کلان

اوکه جبرئیل جبرئیلم سویلادی
صکره بواب بشقه وار کم او دیدی

(جبرئیل) 2

ثالثاً یوسف ورابعی ادریسی

خامساً هرون وموسی سادسی

هم یدنجی کوکده ابراهیم تمام

بو سکز مرسل ایله کوروشدی تام

٤

ابتدا جبرئیل هر سماده دقّ باب

هر برنده اوچ سؤال وار اوچ جواب

اولاً آدم برنجی کوکده دیر

هم ایکنجی کوکده یحیی عیسی دیر

(ثالثاً) 1

بیتده یتمش بیك ملك قیلر نماز

هر قیلن عمرنده نوبت بوله ماز

صکره احمد مستوی یه چقدی تام

کائناتی اورده کشف ایلدی تمام

جمله سی تعظیم دعالر ایتدیلر

مرحبا اهلاً و سهلاً دیدیلر

حال ابراهیم او کعبه بانیسی

بیت معموره طیانلی ارقه سی

(بیتده)

دورت نهرده سدره کوکندن چیقار
سلسبیل کوثرده جنته آقار
او فرات کوفه و بغداده آقار
نیل مبارك قاهره مصره آقار

یراغی چدر سدره اما چوق کوزل
وصفی هیچ ممکن دکل ایتمه جدل
جنة المأوى او سدره ده جوار
کوکلرك فوقنده جنات شدی وار

(دورت)

طوره ده موسی سدره ده احمد تمام
حق تعالی ایله سویلشدی کلام
مصطفی یه ایلدی الله چوق کرم
دیردی علمی سویلدی اسرار حکم

گوردی اللهی محمد سدره دن
التحیات دیدی کورنجه شاشمدن
هیچ مکان الله اثبات ایلمه
نام صفتیلها کوکله دیر الله دیمه

(طوره)

٥٧

اُمّتكده كيرمدكجه جنّته

جنّته كيرملز حرام هر اُمّته

قصّه دن حصّه محمّد سوكيلى

اُمّتى چوق جمله اُمّتدن افضلى

ويردى اوچ شئ آمن الرّسول زرهى

بش نماز تام عفو اُمّت آخرى

ديلرى حق سن كيرمدكجه جنّته

انبيا كيرملز حرام هم جنّته

(امتكده)

التیوز فنادله جبرائیلی تام

گوردی احمد پرده سدره‌ده تمام

انبیایه واسطه جبریل امین

جوق سوادیز اودی بز حضب مسلمین

(قالدی)

٥٩

قالدی جبریل آلدی رفرف احمدی

کرسیه عرش فوقنه رفع ایلدی

حق محمد حق بو قرآن دی تمام

ایله توحید جنته گیر والسلام

(آمنّا وصدّقنا) لا إله إلا الله

سيّدنا محمّد رسول الله صلّى الله عليه وسلّم

اللّهمّ صلّ وسلّم وبارك على سيّدنا

محمّد وعلى آل سيّدنا محمّد

(فصل ثالث)

٦١ فصل ثالث محمد عليه الصلاة والسلام

عرشدن قدسه ابنوبه مكه يه عودت ايتديكى و

يولده اوچ دوه قافله لريني كورديكى و ابو

جهلك سؤالنه جواب ويرديكى

و ابوبكر الصديقك معراجى تصديق

ايتديكى بيانندهدر

دوندی عرشدن نور محمد بالسلام

ساره‌یه اقرف ایله ایندی تمام

آلدی جبرئیل ایندی ابراهیمه تام

دیدی ابراهیم گوتورنا سه سلام

(ایندی)

٦٢

ایندی موسی‌یه همان موسی دیدی

حق تعالی حضرتی شی امر ایلدی

دیدی احمد حق بزه امر ایلدی

کل یوم اللی نماز قیلیك دیدی

دیدی موسی ناس تحمّل می ایلر
دون مقامه بعضنی حق عفو ایلر
او مقامه دونلری تخفیف ایستدی
حق تعالی بش دقت عفو ایلدی

(ایندی)

٦٥

ایندی موسی یه دیدی موسی کدا
دون رجا ایت عفو ایدر الله کدا
تام طقوز کره اعاده ایلدی
قرق بشی عفو اولدی بش قالدی ایدی

ایلدی الله بر نماز اون در دیمك

بش قیلك اللی وقت قیلدی دیمك

بو نمازی حق کریم امر ایلدی

کم قیلرسه جنته کیرر دیلی

حضر عبادات

٦٧

حضر عبادات وار نمازده بالتمام

بویله کوزل یوق عبادات والسلام

نور محمد ابندی اقصی مسجده

او براقه بندی مکایه کیده

يولده كوردولر دوه اوچ قافله
منكرينه بو علامتلر اوله
كلدي كعبه حجرينه اونورامين
چوق جرين باق نه دياجك مشركين

اوابوجهلك

٦٩

اوابوجهلك كوزي كوردي ايدي
يا محمد وارمي برشيك ديدي
نور ديدي وار بو كيجه برشي عظيم
ايلدي اكرام بكا الله كريم

قدسه واردم كوردو شوب حضب رسلله

شمدی كلام تكه یه سرعت ایله

دیدی ناسه دیرمی سیكز بویله جه

دیدی احمد ناسه دیرم بویله جه

(نور محمد)

٧١

نور محمد دیدی ای ناس امرله

قدسه واردم كوردو شوب حضب رسلله

مسجد الاقصی ده اولدم بن امام

ایكی ركعتلی نماز قیلدم تمام

بر ایکی ساعتده کلدم مکه یه
حق سوزن بو امره ایمان ایلیه
مشرکین هپ آلی الله چاربیلر
اللری باشه قویوب کولوشدولر

یالکز

٧٢

یالکز اسرای اخبار ایلدی
عمرته معراجی صوکنده سویلدی
برکشی قوشدی ابوبکره دیدی
صاحبک احمد عجیب شی سویلدی

اُو اُولُو پَیْغَمْبَرِكْ لِسَانِی سُوْیْلَدِی

هَرْ سُوْزُنْدَه مُصْطَفَی صَادِقْ دِیدِی

بُوْیْلَه مِعْرَاجْدَنْ دَخِی اِبْلَاغْ دِیَه

اِیدَه‌رِمْ تَصْدِیقْ نَه اِخْبَارْ اِیْلَسَه

هو محمد

٧٥

حق محمد حق بو قرآن دخی تمام
ایله توحید جنته گیرر والسلام

آمنّا وصدّقنا لا اله الا الله سیدنا محمد رسول الله
صلی الله علیه وسلم اللهم صل وسلم وبارك علی سیدنا محمد وعلی آل سیدنا محمد

قصد ایله کفار مسجد اقصی نک اوصافنی واوجی اوده قافالرنده
سؤاللرنه الله تعالی نک معجزه اولق اوزره کشف
ایتدیکی محمد علیه الصلاة والسلام جوابی بیاننده در

مشرکین نور مصطفییه گلدیلر

مسجد الاقصی نی وصف ایت دیدیلر

دیدی احمد بیجره باب صایمادم

چوق صیقیلدم بویله هیچ صیقیلمادم

(حق تعالی)

٧٧

حق تعالی او قدسدن مسجدی

مکه مسجد قربنه نقل ایلدی

مسجدک اوصافنه ایتدم نظر

جمله اوصافی تمام ویردم خبر

دیدیلر اوصاف تمام یا بر دها

مسئله وار چوق مهمه سویله دها

چوق دوه اوکجه شامه کیتدیلر

دوندولر شیمدی فلس یولنده لر

(کوردی ایسه ا

۷۹ کوردی ایسه بو دوه قاچ نده لر

یوکلری نه کیم دواجی دیر خبر

حق تعالی نوره اکرام ایلدی

صورولن اشیایی تام کشف ایلدی

نوردیدی وار روحاده بر قافله
عجب اولمش بردوه غفلت ایله
بردوه اوستنده آز صو وار ایدی
صویی ایچدم صوردوم صو قالمدی

(حکمه دی)

٨١

حکمه دی مرده فلانك قافله
اورکدی بندن بردوه تام حس ایله
دوردی جثمه بر دواجی قولنه
قولنی قیردی علامات بیلمنه

ایکی جمال اودوه اوستنده لر

او ایکی شاهد سؤال اولونه لر

قافله اوجنجی شو تنقیده لر

یوکی شو جمال فلان مال شو قدر

(کون)

٨٢ کون طوغرکن شوکدان باقیلر

بوزدوه اوکده چیقار حق بیلیکز

جمله جمالدن سؤاللر ایدیکز

حق حقنجه حق بو مصراعی دییکز

گلدی جاهللر علامات صوردولر

احمدک مذهب سوزین حق بولدولر

نور محمد صدقی ظاهر اولدی تمام

اودیمیان جاهل معاند والسلام

(حق تعالی)

۸۵

حق تعالی دن اذن اولمز ایسه

اولمز اجازت میسر هر کسه

قونیه د استانبول مصر شام مکه ده

علمی تحصیل ایلیان چوق بلده ده

بو محدث قرق قصیده نظم ایدن

مولدی درت جوق کتاب تألیف ایدن

قونیه دن طوغان حصاری ازهری

در بو عز شیخ العرب سوز آخری

دین اسلام

٨٧

دین اسلام حق خبر باقی تمام

حق محمد حق بو قرآن والسلام

بش اصول ایمانه ایمان ایت تمام

ایت شهادت جنته گیر والسلام

آمَنْتُ بِاللهِ وَمَلَائِكَتِهِ وَكُتُبِهِ وَرُسُلِهِ
وَالْيَوْمِ الْآخِرِ وَبِالْقَدَرِ خَيْرِهِ وَشَرِّهِ مِنَ اللهِ
تَعَالَى وَالْبَعْثُ بَعْدَ الْمَوْتِ حَقٌّ أَشْهَدُ
أَنْ لَا إِلَهَ إِلَّا اللهُ وَأَشْهَدُ أَنَّ مُحَمَّدًا
عَبْدُهُ وَرَسُولُهُ أَسْتَغْفِرُ اللهَ الْعَظِيمَ الَّذِي
لَا إِلَهَ إِلَّا هُوَ الْحَيُّ الْقَيُّومُ وَأَتُوبُ إِلَيْهِ

اللهم ارحمنا اذا عرق الجبين وكثر الأنين
وبكى علينا الحبيب ويئس منا الطبيب
اللهم ارحمنا اذا وارانا التراب وودعنا
الاحباب وفارقنا النعيم وانقطع النسيم
اللهم ارحمنا يوم تبلى السرائر وتبدو الضمائر
وتنشر الدواوين برحمتك يا ارحم الراحمين